

VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS

Aika 10.3.2016, klo 15.00

Paikka Helsingin Messukeskus, Messuaukio 1, Helsinki

Läsnä Osallistuja- ja ääniluettelo, josta käyvät ilmi kokouksessa läsnä tai edustettuina olleet osakkeenomistajat, heidän asiamiehensä ja avustajansa sekä kunkin osakkeenomistajan osakkeiden lukumäärä ja äänimäärä, on otettu pöytäkirjan liitteeksi 1.

Läsnä olivat lisäksi hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, osa johtoryhmän jäsenistä ja yhtiön tilintarkastaja.

1. Kokouksen avaaminen

Yhtiön hallituksen puheenjohtaja Jorma Eloranta avasi kokouksen, ja toivotti samalla kokoukseen osallistujat tervetulleiksi.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Yhtiökokouksen puheenjohtajaksi valittiin asianajaja Mikko Heinonen, joka kutsui sihteeriksi varatuomari Reetta Härkin.

Puheenjohtaja selosti kokouksen asialistalla olevien asioiden käsittelyä koskevat menettelytavat.

Todettiin, että kokous pidettiin suomeksi ja tulkattiin simultaanisesti englanniksi. Tämän lisäksi kokous tallennettiin äänitallenteelle.

Todettiin, että tilinpäätösasiakirjat tilikaudelta 2015 oli julkistettu yhtiön verkkosivuilla 12.2.2016.

Todettiin, että hallituksen ja nimitystoimikunnan ehdotukset yhtiökokoukselle oli julkistettu 12.2.2016 julkistetulla pörssitiedotteella sekä yhtiön verkkosivuilla 12.2.2016.

Puheenjohtaja totesi, että eräät hallintarekisterissä olevia osakkeita omistavat osakkeenomistajat olivat toimittaneet yhtiölle äänestysohjeita ennen yhtiökokousta sekä selosti hallintarekisteröityjen osakkeenomistajien ennakoon toimittamia äänestysohjeita, joita koskeva yhteenveto otettiin pöytäkirjan liitteeksi.

Puheenjohtajan tiedustelun mukaisesti Juhani Salo, Nordean edustajana vahvisti edustavansa lukuisia hallintarekisteröityjä osakkeenomistajia, joiden osakemääristä ja äänestysohjeista hän oli toimittanut tiedot kokouksen puheenjohtajalle. Juhani Salo vahvisti, etteivät hänen päämiehensä vaatineet äänestystä niissä esityslistan kohdissa, joissa ohje oli vastustaa päätösehdotusta tai olla osallistumatta asian käsittelyyn, vaan asianmukainen merkintä pöytäkirjaan olisi riittävä.

Thomas Ellis, SEB:n edustajana ja Petra Suvas, Svenska Handelsbankenin edustajana vahvistivat vastaavalla tavalla omien päämiestensä äänestysohjeet ja menettelytavat.

Puheenjohtaja totesi, että kokouksessa meneteltäisiin siten, että vastustavat äänet merkittäisiin pöytäkirjaan asianomaisiin kohtiin vain siltä osin kuin ne samalla kannattavat äänestyskelpoista vastaehdotusta. Hallintarekisteröityjen osakkeenomistajien edustajat vahvistivat näin voitavan menetellä.

Todettiin, että yhteenvetoluettelot Nordean, SEB:n ja Svenska Handelsbankenin edustamien osakkeenomistajien äänestysohjeista otettiin pöytäkirjan liitteeksi 2.

3. Pöytäkirjantarkastajien ja ääntenlaskun valvojien valitseminen

Pöytäkirjantarkastajiksi ja ääntenlaskun valvojiksi valittiin Annika Ekman ja Kaj Paasikivi.

4. Kokouksen laillisuuden toteaminen

Todettiin, että kokouskutsu oli julkaistu 17.2.2016 yhtiön verkkosivuilla sekä tieto yhtiökokouksen ajasta, paikasta ja yhtiön verkkosivujen osoitteesta 17.2.2016 Helsingin Sanomissa ja Kauppalehdessä.

Todettiin, että yhtiökokous oli kutsuttu koolle yhtiöjärjestyksen ja osakeyhtiölain määräyksiä noudattaen.

Kokouskutsu ja sanomalehdissä julkaistut ilmoitukset otettiin pöytäkirjan liitteeksi 3.

5. Läsnä olevien toteaminen ja ääniluettelon vahvistaminen

Esitettiin luettelo osallistumistilanteesta kokouksen alkaessa ja ääniluettelo, joiden mukaan läsnä yhtiökokouksessa oli 306 osakkeenomistajaa joko henkilökohtaisesti tai lakimääräisen edustajan tai valtuutetun asiamiehen edustamana. Merkittiin, että kokouksessa oli sen alkaessa edustettuna 44.373.054 osaketta ja ääntä.

Kokouksen alkamisajankohtaa koskeva osallistumistilanne ja ääniluettelo otettiin pöytäkirjan liitteeksi 1. Todettiin, että ääniluettelo vahvistetaan vastaamaan osallistumistilannetta mahdollisen äänestyksen alkaessa.

6. Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2015 toimintaan

Toimitusjohtaja Jyri Luomakoski esitti katsauksen yhtiön vuoden 2015 toiminnasta.

7. Vuoden 2015 tilinpäätöksen, konsernitilinpäätöksen ja toimintakertomuksen esittäminen

Yhtiön talousjohtaja Riitta Palomäki esitteli tilinpäätöksen tilikaudelta 2015, joka käsitti tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman liitetietoineen, sekä konsernitilinpäätöksen ja hallituksen toimintakertomuksen. Merkittiin, että emoyhtiön tilinpäätös oli laadittu suomalaisen laskentasäännösten mukaan ja konsernitilinpäätös kansainvälisen laskentasäännösten (IFRS) mukaan.

Todettiin, että tilinpäätösasiakirjat olivat olleet nähtävinä yhtiön verkkosivuilla 12.2.2016 lähtien, minkä lisäksi ne olivat saatavilla myös kokouspaikalla.

Tilinpäätösasiakirjat otettiin pöytäkirjan liitteeksi 4.

8. Vuoden 2015 tilintarkastuskertomuksen ja konsernitilintarkastuskertomuksen esittäminen

Yhtiön päävastuullinen tilintarkastaja KHT Teppo Rantanen esitteli tilintarkastuskertomuksen ja konsernitilintarkastuskertomuksen tilikaudelta 2015.

Tilintarkastuskertomus ja konsernitilintarkastuskertomus otettiin pöytäkirjan liitteeksi 5.

9. Tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistaminen

Yhtiökokous päätti vahvistaa tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen tilikaudelta 2015.

10. Taseen osoittaman voiton käyttäminen ja osingonjaosta päättäminen

Todettiin, että tilikaudelta 2015 emoyhtiön taseen mukaan emoyhtiön jakokelpoiset varat olivat 135.677.537,28 euroa, josta tilikauden 2015 voitto on 68.656.666,19 euroa.

Todettiin, että hallitus oli ehdottanut yhtiökokoukselle, että emoyhtiön jakokelpoisista varoista maksetaan osinkoa 0,44 euroa osakkeelta, yhteensä 32.168.128,96 euroa. Ehdotuksen mukaan osinko maksetaan osakkeenomistajille, jotka osingonmaksun täsmäytyspäivänä 14.3.2016 ovat merkittyinä Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osaksluetteloon. Ehdotuksen mukaan osinko maksetaan 22.3.2016.

Yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti, että emoyhtiön jakokelpoisista varoista maksetaan osinkoa 0,44 euroa osakkeelta osakkeenomistajille, jotka osingonmaksun täsmäytyspäivänä 14.3.2016 ovat merkittyinä Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Osinko maksetaan 22.3.2016.

11. Vastuuvapaudesta päättäminen hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle

Yhtiökokous päätti myöntää vastuuvapauden hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tilikaudelta 1.1.–31.12.2015.

12. Hallituksen jäsenten palkkioista päättäminen

Yhtiökokouksen asettaman nimitystoimikunnan puheenjohtaja Pekka Paasikivi esitteli yhtiökokoukselle nimitystoimikunnan ehdotuksen hallituksen jäsenten palkkioiksi.

Todettiin, että nimitystoimikunta oli ehdottanut yhtiökokoukselle, että valittaville hallituksen jäsenille maksetaan tämän yhtiökokouksen päättyessä alkavalta ja vuoden 2017 varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä päättyvältä toimikaudelta seuraavat vuosipalkkiot:

- hallituksen puheenjohtajalle 88.000 euroa;
- hallituksen varapuheenjohtajalle 49.000 euroa;
- tarkastusvaliokunnan puheenjohtajalle 49.000 euroa; ja
- muille hallituksen jäsenille kullekin 44.000 euroa.

Nimitystoimikunnan ehdotuksen mukaan vuosipalkkioista noin 40 prosenttia maksetaan markkinoilta hankittavina Uponor Oyj:n osakkeina ja loput rahana.

Todettiin, että nimitystoimikunta oli edelleen ehdottanut, että hallituksen kokouksiin liittyvistä matkoista aiheutuneet kulut korvataan yhtiön noudattaman matkustuskäytännön mukaisesti.

Lisäksi nimitystoimikunta oli ehdottanut, että hallituksen jäsenille maksetaan kustakin hallituksen sekä valiokunnan varsinaisesta kokouksesta (poislukien päätökset ilman kokousta) palkkiona 600 euroa jäsenen asuinmaassa pidetystä kokouksesta, 1.200 euroa muualla samalla mantereella pidetystä kokouksesta ja 2.400 euroa toisella mantereella pidetystä kokouksesta. Puhelinkokousten osalta kokouspalkkio ehdotetaan maksettavan jäsenen asuinmaassa pidetyn kokouksen palkkion mukaisesti.

Lisäksi nimitystoimikunnan puheenjohtaja totesi, että yhtiön noudattaman käytännön mukaan yhtiö ottaa luottamustoimessa oleville hallituksen jäsenille työeläkelain mukaisen vakuutuksen.

Yhtiökokous päätti hyväksyä nimitystoimikunnan ehdotuksen hallituksen jäsenten palkkioiksi.

13. Hallituksen jäsenten lukumäärästä päättäminen

Todettiin, että yhtiöjärjestyksen mukaan hallitukseen kuuluu vähintään viisi (5) ja enintään seitsemän (7) varsinaista jäsentä. Hallituksen jäsenten nykyinen lukumäärä on kuusi.

Yhtiökokouksen asettaman nimitystoimikunnan puheenjohtaja Pekka Paasikivi esitteli yhtiökokoukselle nimitystoimikunnan ehdotuksen hallituksen jäsenten lukumääräksi.

Todettiin, että nimitystoimikunta oli ehdottanut yhtiökokoukselle hallituksen jäsenten lukumääräksi kuusi.

Yhtiökokous päätti, että hallituksen jäsenten lukumääräksi vahvistetaan kuusi (6).

14. Hallituksen jäsenten valitseminen

Yhtiökokouksen asettaman nimitystoimikunnan puheenjohtaja Pekka Paasikivi esitteli yhtiökokoukselle nimitystoimikunnan ehdotuksen hallituksen jäsenten valitsemiseksi.

Todettiin, että nimitystoimikunta oli ehdottanut yhtiökokoukselle, että hallituksen nykyiset jäsenet Jorma Eloranta, Timo Ihamuotila, Markus Lengauer, Eva Nygren, Annika Paasikivi ja Jari Rosendal valitaan uudelle toimikaudelle.

Yhtiökokous päätti valita hallituksen jäseniksi nimitystoimikunnan ehdottamat henkilöt: Jorma Eloranta, Timo Ihamuotila, Markus Lengauer, Eva Nygren, Annika Paasikivi ja Jari Rosendal.

15. Tilintarkastajan palkkiosta päättäminen

Todettiin, että hallitus oli ehdottanut yhtiökokoukselle, että valittavalle tilintarkastajalle maksetaan palkkio yhtiön hyväksymän laskun mukaan.

Yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti, että tilintarkastajalle maksetaan palkkio yhtiön hyväksymän laskun mukaan.

16. Tilintarkastajan valitseminen

Todettiin, että yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiössä on yksi varsinainen tilintarkastaja, jonka tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Kuluneena tilikautena yhtiön tilintarkastajana oli toiminut KHT-yhteisö Deloitte & Touche Oy, päävastuullisena tilintarkastajana KHT Teppo Rantanen.

Todettiin, että hallitus oli ehdottanut yhtiökokoukselle, että yhtiön nykyinen tilintarkastaja KHT-yhteisö Deloitte & Touche Oy valitaan uudelleen seuraavaksi toimikaudeksi. Hallitus oli myös ehdottanut, että yhtiökokous pyytää tilintarkastajaa tilintarkastuskertomuksessa lausumaan tilinpäätöksen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä sekä hallituksen voitonjakoehdotuksesta.

Yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti valita KHT-yhteisö Deloitte & Touche Oy:n yhtiön tilintarkastajaksi toimikaudeksi, joka päättyy vuoden 2017 varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä, ja että tilintarkastajaa pyydetään tilintarkastuskertomuksessa lausumaan tilinpäätöksen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä sekä hallituksen voitonjakoehdotuksesta.

17. Yhtiöjärjestyksen muuttaminen

Todettiin, että hallitus oli ehdottanut yhtiökokoukselle, että yhtiöjärjestyksen 4 § ja 10 § muutetaan kuulumaan seuraavasti:

4 § Hallitus

Yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii yhtiön hallitus, johon kuuluu vähintään viisi (5) ja enintään seitsemän (7) varsinaista jäsentä. Hallituksen jäsenet valitsee varsinainen yhtiökokous yhdeksi (1) vuodeksi kerrallaan. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy sen varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä, jossa valitaan uusi hallitus.

Hallitus valitsee keskuudestaan yhden (1) varapuheenjohtajan yhdeksi (1) vuodeksi kerrallaan. Mikäli hallituksen puheenjohtaja eroaa tai on pysyvästi estynyt hoitamasta tehtäviään kesken toimikauden, hallitus voi keskuudestaan valita uuden hallituksen puheenjohtajan jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Hallitus on päätösvaltainen, kun yli puolet jäsenistä on paikalla.

10 § Varsinainen yhtiökokous

Varsinainen yhtiökokous on pidettävä vuosittain ennen kesäkuun loppua.

Kokouksessa on:

esitettävä

1. tilinpäätös, joka sisältää konsernitilinpäätöksen, toimintakertomus;

2. tilintarkastuskertomus;

päätettävä

3. tilinpäätöksen vahvistamisesta;
4. taseen osoittaman voiton käyttämisestä;
5. vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle;
6. hallituksen jäsenten palkkioista;
7. hallituksen jäsenten lukumäärä;

valittava

8. hallituksen jäsenet ja hallituksen puheenjohtaja;
9. tilintarkastaja.

Yhtiökokous päätti muuttaa yhtiöjärjestyksen 4 § ja 10 § hallituksen ehdotuksen mukaisesti.

18. Hallituksen valtuuttaminen päättämään omien osakkeiden hankkimisesta

Todettiin, että hallitus oli ehdottanut yhtiökokoukselle, että yhtiökokous valtuuttaa hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta, yhdessä tai useammassa erässä, vapaaseen omaan pääomaan kuuluvilla varoilla seuraavasti:

Hallitus on valtuutuksen nojalla oikeutettu päättämään enintään 3.500.000 oman osakkeen hankkimisesta. Määrä vastaa noin 4,8 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista yhtiökokouspäivänä.

Hallitus päättää, miten omia osakkeita hankitaan. Osakkeita voidaan hankkia muutoin kuin osakkeenomistajien omistamien osuuksien suhteessa (suunnattu hankkiminen). Omia osakkeita voidaan hankkia hankintahetken markkinahintaan julkisessa kaupankäynnissä NASDAQ Helsingissä.

Valtuutus kumoaa yhtiökokouksen 17.3.2015 antaman valtuutuksen päättää omien osakkeiden hankkimisesta.

Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti, kuitenkin enintään 18 kuukautta yhtiökokouspäivästä lukien.

Yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti valtuuttaa hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta.

Merkittiin, että tässä asiakohdassa hallintarekisteröityjen osakkeenomistajien vastustavia ääniä oli 56.865.

19. Hallituksen valtuuttaminen päättämään osakeannista

Todettiin, että hallitus oli ehdottanut yhtiökokoukselle, että hallitus valtuutetaan päättämään, yhden tai useamman kerran, uusien osakkeiden antamisesta tai omien osakkeiden luovuttamisesta seuraavin ehdoin:

Hallitus on valtuutuksen nojalla oikeutettu päättämään enintään 7 200 000 uuden osakkeen antamisesta tai omien osakkeiden luovuttamisesta, mikä määrä vastaa noin 9,8 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Hallitus on oikeutettu päättämään kaikista osakeannin ehdoista. Osakkeita voidaan antaa osakkeenomistajien etuoikeudesta poiketen (suunnattu anti). Valtuutus sisältää mahdollisuuden päättää maksuttomasta osakeannista yhtiölle itselleen.

Valtuutus kumoaa yhtiökokouksen 17.3.2015 antaman valtuutuksen päättää osakeannista. Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka, kuitenkin enintään 18 kuukautta yhtiökokouspäivästä lukien.

Yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti valtuuttaa hallituksen päättämään osakeannista.

20. Kokouksen päättäminen

Merkittiin, että yhtiökokouksessa tehtyjä päätöksiä ovat kannattaneet kaikki läsnä olevat osakkeenomistajat, ellei pöytäkirjassa toisin mainita.

Puheenjohtaja totesi, että asialistan asiat olivat loppuun käsitelty. Yhtiökokouksesta laadittava pöytäkirja on osakkeenomistajien nähtävillä viimeistään 24.3.2016 alkaen yhtiön verkkosivuilla osoitteessa www.uponor.com.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.52.

Vakuudeksi

Mikko Heinonen
puheenjohtaja

Reetta Härkki
sihteeri

Hyväksytty

Annika Ekman

Kaj Paasikivi

LIITTEET

Liite 1	Osallistuja- ja ääniluettelo
Liite 2	Yhteenvetoluettelot hallintarekisteröityjen osakkeiden omistajien ennakkoon toimittamista äänestysohjeista
Liite 3	Yhtiökokouskutsu ja sanomalehdissä julkaistut ilmoitukset
Liite 4	Tilinpäätös, konsernitilinpäätös ja toimintakertomus tilikaudelta 2015
Liite 5	Tilintarkastuskertomus ja konsernitilintarkastuskertomus

VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS 10.03.2016 15:00

Edustetut osakkaat 306

- joista ennakoon äänestäneitä 0

Kokouspaikalla: - osakkaita 125

- asiamiehiä 18

- päällekkäiset edustukset -3

- avustajia 17

Yhteensä kokouspaikalla 157**Osakesarjakohtainen edustus:**

Osakesarja	Omistus- erien lkm	Äänimäärä	Osakkeiden lkm	Äänten osuus osakesarjan äänimäärästä	Osakkeiden osuus osakesarjan osakemäärästä
UNR1V	306	44 373 054	44 373 054	60,61318 %	60,61318 %
Yhteensä		44 373 054	44 373 054	60,61318 %	60,61318 %

Kokonaismäärästä on vähennetty (OYL 5:9)

	Äänimäärä	Osakkeiden lkm
UNR1V	68 959	68 959
Yhteensä	68 959	68 959

		Edustetuista osakkeista	Käytettävissä olevista äänistä
Kaikki osakesarjat			
Kokouksessa käytettävissä oleva äänimäärä			44 373 054,0
1/2 käytettävissä olevista äänistä			22 186 527,0
1/4 käytettävissä olevista äänistä			11 093 263,5
2/3 käytettävissä olevista äänistä			29 582 036,0
3/4 käytettävissä olevista äänistä			33 279 790,5
9/10 käytettävissä olevista äänistä			39 935 748,6
1/2 edustetuista osakkeista		22 186 527,0	
1/3 edustetuista osakkeista		14 791 018,0	
2/3 edustetuista osakkeista		29 582 036,0	
9/10 edustetuista osakkeista		39 935 748,6	
1/10 koko osakemäärästä	7 320 694,4		
1/10 koko osall.oik. osakemäärästä	7 313 798,5		
Osakesarja UNR1V			
Kokouksessa käytettävissä oleva äänimäärä			44 373 054,0
1/2 käytettävissä olevista äänistä			22 186 527,0
1/4 käytettävissä olevista äänistä			11 093 263,5
2/3 käytettävissä olevista äänistä			29 582 036,0
3/4 käytettävissä olevista äänistä			33 279 790,5
9/10 käytettävissä olevista äänistä			39 935 748,6
1/2 edustetuista osakkeista		22 186 527,0	
1/3 edustetuista osakkeista		14 791 018,0	
2/3 edustetuista osakkeista		29 582 036,0	
9/10 edustetuista osakkeista		39 935 748,6	
1/2 koko osall.oik. osakemäärästä	36 568 992,5		
1/3 koko osall.oik. osakemäärästä	24 379 328,3		
1/10 koko osall.oik. osakemäärästä	7 313 798,5		

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
AALTO PIRJO HELLEVI	0000199	UNR1V	1 600	1 600
		Yhteensä	1 600	1 600
ABU DHABI RETIREMENT PENSIONS AND BENEFIT	0000309	UNR1V	1 119	1 119
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	1 119	1 119
ABU DHABI RETIREMENT PENSIONS AND BENEFIT	0000310	UNR1V	3 113	3 113
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	3 113	3 113
ACADIAN INTERNATIONAL SMALL CAP FUND 20	0000241	UNR1V	7 589	7 589
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	7 589	7 589
AHONEN HELMI SINIKKA	0000065	UNR1V	200	200
		Yhteensä	200	200
AHONEN TAPANI ARMAS	0000192	UNR1V	23 000	23 000
		Yhteensä	23 000	23 000
AILIO IRJA LIISA ONERVA	0000073	UNR1V	100	100
		Yhteensä	100	100
ALANEN JARMO KALEVI	0000170	UNR1V	50	50
		Yhteensä	50	50
ALASKA PERMANENT FUND CORPORATION 801 W	0000242	UNR1V	2 654	2 654
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	2 654	2 654
ALHONNORO Eeva Kristiina	0000019	UNR1V	100	100
		Yhteensä	100	100
ALLIANZGI GLOBAL WATER FUND	0000312	UNR1V	645 949	645 949
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	645 949	645 949
ANDERSSON VIRPI TERHIKKI	0000052	UNR1V	40	40
		Yhteensä	40	40
ARIZONA STATE RETIREMENT SYSTEM 3300 N.C	0000258	UNR1V	343 208	343 208
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	343 208	343 208
ARROWSTREET (CANADA) GLOBAL ALL-COUNTRYF	0000313	UNR1V	5 487	5 487
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	5 487	5 487
ARROWSTREET COLLECTIVE INVESTMENT TRUST1	0000245	UNR1V	6 395	6 395
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	6 395	6 395
ARROWSTREET GLOBAL EQUITY - ALPHA EXTENS	0000392	UNR1V	5 326	5 326
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	5 326	5 326
AUVINEN TIMO VESA	0000085	UNR1V	500	500
		Yhteensä	500	500
BACKMAN GÖRAN ALFONS	0000010	UNR1V	50	50
		Yhteensä	50	50
BLACKROCK ASSET MANAGEMENT SCHWEIZ AG	0000300	UNR1V	5 675	5 675
ON		Yhteensä	5 675	5 675
Valtakirja: ELLIS THOMAS				
BLACKROCK INSTITUTIONAL TRUST COMPANYN	0000290	UNR1V	25 236	25 236
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	25 236	25 236
BLACKROCK INSTITUTIONAL TRUST COMPANYN	0000291	UNR1V	149 938	149 938
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	149 938	149 938
BLACKROCK INSTITUTIONAL TRUST COMPANYN	0000292	UNR1V	52 628	52 628
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	52 628	52 628
BLACKROCK INVESTMENT MANAGEMENT (AUSTRAL	0000314	UNR1V	335	335
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	335	335

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
BLACKROCK MSCI EAFE SMALL CAP EQUIT Y IN	0000256	UNR1V	8 019	8 019
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	8 019	8 019
BNY MELLON EB COLLECTIVE INVESTMENT FUND	0000234	UNR1V	1 870	1 870
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	1 870	1 870
BOMAN PETRI OLAVI	0000054	UNR1V	121	121
		Yhteensä	121	121
BONDESTAM SEBASTIAN	0000166	UNR1V	15 412	15 412
		Yhteensä	15 412	15 412
CALIFORNIA PUBLIC EMPLOYEES RETIREM ENTS	0000265	UNR1V	36 580	36 580
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	36 580	36 580
CALIFORNIA PUBLIC EMPLOYEES RETIREM ENTS	0000266	UNR1V	15 690	15 690
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	15 690	15 690
CALIFORNIA PUBLIC EMPLOYEES RETIREM ENTS	0000267	UNR1V	3 813	3 813
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	3 813	3 813
CALIFORNIA STATE TEACHERS RETIREMEN T SY	0000268	UNR1V	23 823	23 823
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	23 823	23 823
CALIFORNIA STATE TEACHERS RETIREMEN T SY	0000296	UNR1V	1 040	1 040
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	1 040	1 040
CARDIA INVEST OY	0000091	UNR1V	14 560	14 560
Asemavaltuutettu: LINDSTRÖM KIM BERNDT-GUSTAF		Yhteensä	14 560	14 560
CC AND L ALL STRATEGIES FUND	0000315	UNR1V	300	300
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	300	300
CC AND L Q MARKET NEUTRAL FUND	0000316	UNR1V	700	700
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	700	700
CF DV ACWI EX-U.S. IMI FUND ONE WALL STR	0000243	UNR1V	579	579
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	579	579
CH0526 - UBS (CH) INSTITUTIONAL FUND - E	0000389	UNR1V	535	535
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	535	535
CITY OF LOS ANGELES FIRE AND POLICE PENS	0000317	UNR1V	9 528	9 528
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	9 528	9 528
CITY OF NEW YORK GROUP TRUST 1 CENT RE S	0000262	UNR1V	6 913	6 913
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	6 913	6 913
CITY OF NEW YORK GROUP TRUST 1 CENT RE S	0000263	UNR1V	3 549	3 549
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	3 549	3 549
CITY OF NEW YORK GROUP TRUST 1 CENTRE ST	0000261	UNR1V	3 361	3 361
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	3 361	3 361
COLLEGE RETIREMENT EQUITIES FUND 73 0 TH	0000293	UNR1V	47 109	47 109
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	47 109	47 109
CONNECTICUT GENERAL LIFE INSURANCE COMPA	0000255	UNR1V	584	584
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	584	584
DEPARTMENT OF STATE LANDS 350 WINT E R ST	0000295	UNR1V	8 366	8 366
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	8 366	8 366
EATON VANCE CORP TWO INTERNATIONAL PL 6T	0000244	UNR1V	496	496
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	496	496
ELORANTA JORMA OLAVI	0000071	UNR1V	33 020	33 020
		Yhteensä	33 020	33 020
ESKELINEN MARKKU TAPANI	0000174	UNR1V	8 000	8 000
		Yhteensä	8 000	8 000
FCP RB EUROPE ACTIONS	0000319	UNR1V	12 559	12 559
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	12 559	12 559
FCP RB ZONE EURO ACTIONS	0000320	UNR1V	75 495	75 495
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	75 495	75 495

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
FLEXSHARES MORNINGSTAR DEVELOPED MARKETS Valtakirja: SALO JUHANI	0000321	UNR1V Yhteensä	1 813 1 813	1 813 1 813
FLORIDA RETIREMENT SYSTEM 1801 HERM ITAG Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000236	UNR1V Yhteensä	693 890 693 890	693 890 693 890
FORD MOTOR COMPANY DEFINED BENEFIT MASTE Valtakirja: SALO JUHANI	0000322	UNR1V Yhteensä	528 528	528 528
FORD MOTOR COMPANY DEFINED BENEFIT MASTE Valtakirja: SALO JUHANI	0000323	UNR1V Yhteensä	885 885	885 885
FORD MOTOR COMPANY OF CANADA, LIMITED PE Valtakirja: SALO JUHANI	0000324	UNR1V Yhteensä	33 33	33 33
FORSELL KALEVI	0000017	UNR1V Yhteensä	4 100 4 100	4 100 4 100
FRANKLIN GLOBAL SMALL-MID CAP FUND FRANK Valtakirja: SALO JUHANI	0000325	UNR1V Yhteensä	35 948 35 948	35 948 35 948
FRANKLIN TEMPLETON INVESTMENT FUNDS Valtakirja: SALO JUHANI	0000326	UNR1V Yhteensä	1 876 236 1 876 236	1 876 236 1 876 236
FRANKLIN TEMPLETON INVESTMENT FUNDS Valtakirja: SALO JUHANI	0000327	UNR1V Yhteensä	291 443 291 443	291 443 291 443
GLOBAL INVESTMENT FUND PO BOX 309GT UGLA Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000240	UNR1V Yhteensä	29 949 29 949	29 949 29 949
GOLDMAN SACHS FUNDS 49 AVENUE JF KE NNED Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000288	UNR1V Yhteensä	48 48	48 48
GOLDMAN SACHS TRUST - GOLDMAN SACHS INTE Valtakirja: SALO JUHANI	0000328	UNR1V Yhteensä	6 044 6 044	6 044 6 044
GOVERNMENT OF NORWAY Valtakirja: SALO JUHANI	0000390	UNR1V Yhteensä	1 916 505 1 916 505	1 916 505 1 916 505
GOVERNMENT OF NORWAY Valtakirja: SALO JUHANI	0000391	UNR1V Yhteensä	119 993 119 993	119 993 119 993
HAHTOVIRTA MATTI KALERVO	0000119	UNR1V Yhteensä	85 85	85 85
HAMELIN ACTIONS PMC I 29 AVENUE DE MESSI Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000227	UNR1V Yhteensä	52 200 52 200	52 200 52 200
HEINONEN HANNU PEKKA	0000050	UNR1V Yhteensä	200 200	200 200
HELLMAN GUY ERIK	0000121	UNR1V Yhteensä	324 324	324 324
HENTUNEN JORMA KALERVO	0000072	UNR1V Yhteensä	1 500 1 500	1 500 1 500
HIGHCLERE INTERNATIONAL INVESTORS INTERA Valtakirja: SALO JUHANI	0000329	UNR1V Yhteensä	1 077 257 1 077 257	1 077 257 1 077 257
HILTUNEN SALME KAARINA	0000115	UNR1V Yhteensä	400 400	400 400
HONGELL BENGT LENNART	0000120	UNR1V Yhteensä	750 750	750 750
HUTCHIN HILL CAP PRIMARY FUND, LTD.142 W Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000307	UNR1V Yhteensä	6 779 6 779	6 779 6 779
HÄMÄLÄINEN SOILE INKERI	0000206	UNR1V Yhteensä	100 100	100 100

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
HÄNNINEN ESA JUHANI	0000209	UNR1V	1 200	1 200
		Yhteensä	1 200	1 200
HÄRKKI REETTA ELINA	0000007	UNR1V	530	530
		Yhteensä	530	530
HÄRKÖNEN JORMA JUHANI	0000222	UNR1V	2	2
		Yhteensä	2	2
IBM 401(K) PLUS PLAN	0000330	UNR1V	5 119	5 119
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	5 119	5 119
IHAMUOTILA TIMO	0000136	UNR1V	3 992	3 992
		Yhteensä	3 992	3 992
INDIANA PUBLIC EMPLOYEES RETIREMENT FUND	0000239	UNR1V	2 847	2 847
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	2 847	2 847
INTERNATIONAL MONETARY FUND	0000331	UNR1V	224	224
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	224	224
INVESTERINGSFORENINGEN BANKINVEST UROPAS	0000332	UNR1V	76 701	76 701
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	76 701	76 701
INVESTERINGSFORENINGEN NORDEA INVEST NOR	0000333	UNR1V	78 194	78 194
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	78 194	78 194
INVESTERINGSFORENINGEN NORDEA INVEST NOR	0000334	UNR1V	22 182	22 182
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	22 182	22 182
INVESTIN PRO F.M.B.A., GLOBAL EQUITIES	0000302	UNR1V	3 882	3 882
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	3 882	3 882
IPAC SPECIALIST INVESTMENT STRATEGIES IN	0000335	UNR1V	13 293	13 293
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	13 293	13 293
IRELAND STRATEGIC INVESTMENT FUND TREASURY	0000301	UNR1V	3 745	3 745
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	3 745	3 745
ISHARES CORE MSCI EAFE ETF 400 HOWARD STREET	0000251	UNR1V	42 394	42 394
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	42 394	42 394
ISHARES CORE MSCI EAFE IMI INDEX ETF 16	0000253	UNR1V	2 008	2 008
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	2 008	2 008
ISHARES CORE MSCI EUROPE ETF 400 HOWARD STREET	0000249	UNR1V	9 462	9 462
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	9 462	9 462
ISHARES CORE MSCI TOTAL INTERNATIONAL S	0000252	UNR1V	7 194	7 194
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	7 194	7 194
ISHARES MSCI EAFE SMALL-CAP ETF 400 HOWARD STREET	0000247	UNR1V	220 864	220 864
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	220 864	220 864
ISHARES MSCI EUROPE IMI INDEX ETF 161 B	0000254	UNR1V	1 130	1 130
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	1 130	1 130
ISHARES MSCI EUROPE SMALL-CAP ETF 400 HOWARD STREET	0000248	UNR1V	3 051	3 051
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	3 051	3 051
ISHARES MSCI FINLAND CAPPED ETF 400 HOWARD STREET	0000250	UNR1V	12 985	12 985
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	12 985	12 985
ISHARES VII PLC JP MORGAN HOUSE, INTERNATIONAL	0000299	UNR1V	81 461	81 461
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	81 461	81 461
JAAKKOLA JOUKO KALERVO TAPANI	0000076	UNR1V	600	600
		Yhteensä	600	600
JAMAMINI OY	0000096	UNR1V	103 000	103 000
Asemavaltuutettu: RYTI LAHTI JARMO EELIS		Yhteensä	103 000	103 000

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
JNL FRANKLIN TEMPLETON INTERNATIONAL SMA Valtakirja: SALO JUHANI	0000336	UNR1V Yhteensä	657 975 657 975	657 975 657 975
JOKINEN ERNO EINARI	0000066	UNR1V Yhteensä	245 245	245 245
JOKINEN PÄIVI	0000214	UNR1V Yhteensä	80 80	80 80
JOKITALO KARI ANTERO	0000219	UNR1V Yhteensä	300 300	300 300
JPMORGAN EUROPEAN INVESTMENT TRUST PLC Valtakirja: SALO JUHANI	0000337	UNR1V Yhteensä	21 405 21 405	21 405 21 405
JPMORGAN FUNDS Valtakirja: SALO JUHANI	0000338	UNR1V Yhteensä	4 489 4 489	4 489 4 489
JPMORGAN INVESTMENT FUNDS Valtakirja: SALO JUHANI	0000339	UNR1V Yhteensä	240 619 240 619	240 619 240 619
JUUTI LEO KYÖSTI UOLEVI	0000179	UNR1V Yhteensä	300 300	300 300
JÄRVIÖ JUHA PEKKA	0000042	UNR1V Yhteensä	1 000 1 000	1 000 1 000
KAINULAINEN PENTTI	0000210	UNR1V Yhteensä	550 550	550 550
KANKAANPÄÄ JOUNI KALERVO	0000106	UNR1V Yhteensä	1 450 1 450	1 450 1 450
KARJALA ONNI ERKKI	0000211	UNR1V Yhteensä	300 300	300 300
KARLSSON RONALD JAN	0000207	UNR1V Yhteensä	1 000 1 000	1 000 1 000
KESKINÄINEN ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ ILMARINEN Valtakirja: EKMAN ANNIKA	0000162	UNR1V Yhteensä	1 996 527 1 996 527	1 996 527 1 996 527
KESKINÄINEN TYÖELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ VARMA Asemavaltuutettu: SANDSTRÖM CHRISTIAN	0000110	UNR1V Yhteensä	3 862 072 3 862 072	3 862 072 3 862 072
KESKON ELÄKEKASSA Asemavaltuutettu: ALA-SEPPÄLÄ HEIKKI	0000175	UNR1V Yhteensä	250 000 250 000	250 000 250 000
KETTUNEN PAAVO	0000190	UNR1V Yhteensä	1 900 1 900	1 900 1 900
KORISEVA JUHA HENRIK	0000056	UNR1V Yhteensä	80 80	80 80
KORPPI JUHANI	0000220	UNR1V Yhteensä	115 115	115 115
KOSKELA MARTTI JOHANNES	0000044	UNR1V Yhteensä	3 042 3 042	3 042 3 042
KOSKINEN PENTTI JUHANI	0000077	UNR1V Yhteensä	2 200 2 200	2 200 2 200
KOSUNEN VEIKKO ANTERO	0000049	UNR1V Yhteensä	1 000 1 000	1 000 1 000
KUHALAMPI RISTO ELJAS	0000081	UNR1V Yhteensä	30 30	30 30
KUKKONEN TOIVO HEIKKI	0000080	UNR1V Yhteensä	200 200	200 200
KUOKKANEN TEEMU TAPIO	0000208	UNR1V Yhteensä	1 460 1 460	1 460 1 460
KUPARINEN ANTTI	0000203	UNR1V Yhteensä	700 700	700 700

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
KÄHKÖNEN OLLI ENSIO	0000002	UNR1V	1 000	1 000
		Yhteensä	1 000	1 000
LAHKELA TAPIO	0000107	UNR1V	1 000	1 000
		Yhteensä	1 000	1 000
LAURILA MATTI JUHANI	0000191	UNR1V	50	50
		Yhteensä	50	50
LEGAL AND GENERAL	0000340	UNR1V	2 875	2 875
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	2 875	2 875
LEGAL AND GENERAL COLLECTIVE INVESTMENT	0000341	UNR1V	1 197	1 197
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	1 197	1 197
LENGAUER MARKUS	0000140	UNR1V	1 188	1 188
		Yhteensä	1 188	1 188
LINDSTRÖM KIM BERNDT-GUSTAF	0000090	UNR1V	24 477	24 477
		Yhteensä	24 477	24 477
LIOUTIKOVA LARISSA	0000086	UNR1V	600	600
		Yhteensä	600	600
LOS ANGELES CITY EMPLOYEES RETIREMENT SY	0000342	UNR1V	4 731	4 731
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	4 731	4 731
LOUNASALO PEKKA YRJÖ PELLERVO	0000165	UNR1V	750	750
		Yhteensä	750	750
LUOMAKOSKI JYRI HARRI	0000141	UNR1V	42 685	42 685
		Yhteensä	42 685	42 685
MALANIN-SALLINEN LIDIA	0000094	UNR1V	30	30
		Yhteensä	30	30
MALINEN ANTTI KAARLO OLAVI	0000145	UNR1V	140	140
		Yhteensä	140	140
MARYLAND STATE RETIREMENT + PENSION SYST	0000259	UNR1V	2 686	2 686
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	2 686	2 686
MARYLAND STATE RETIREMENT + PENSION SYST	0000260	UNR1V	526	526
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	526	526
MERCER DS TRUST	0000343	UNR1V	8 899	8 899
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	8 899	8 899
METZLER INVESTMENT GMBH GROSSE GALLUSSTR	0000229	UNR1V	56 865	56 865
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	56 865	56 865
MSCI WORLD SMALL CAP EQUITY ESG SCR EENE	0000257	UNR1V	821	821
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	821	821
MUNICIPAL EMPLOYEES ANNUITY AND BENEFIT	0000344	UNR1V	6 151	6 151
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	6 151	6 151
MURMANN TOM OLAVI CHRISTIAN	0000023	UNR1V	755	755
		Yhteensä	755	755
NATIONAL COUNCIL FOR SOCIAL SECURITY FUN	0000345	UNR1V	4 731	4 731
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	4 731	4 731
NEW ZEALAND SUPERANNUATION FUND	0000346	UNR1V	2 900	2 900
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	2 900	2 900
NEWELL COMPANY MASTER RETIREMENT TRUST	0000347	UNR1V	32 920	32 920
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	32 920	32 920
NIEMI TEUVO OLAVI	0000194	UNR1V	100	100
		Yhteensä	100	100
NIKKANEN OSMO	0000009	UNR1V	10	10
		Yhteensä	10	10

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
NORDEA 1 SICAV	0000348	UNR1V	180 073	180 073
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	180 073	180 073
NORDEA 1 SICAV	0000349	UNR1V	91 668	91 668
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	91 668	91 668
NORDEA 1 SICAV	0000350	UNR1V	69 156	69 156
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	69 156	69 156
NORTHEAST UTILITIES SERVICE CO RETI REME	0000237	UNR1V	89 370	89 370
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	89 370	89 370
NORTHERN TRUST GLOBAL INVESTMENTS COLLEC	0000351	UNR1V	456	456
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	456	456
NORTHERN TRUST GLOBAL INVESTMENTS COLLEC	0000352	UNR1V	33 294	33 294
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	33 294	33 294
NORTHERN TRUST GLOBAL INVESTMENTS COLLEC	0000353	UNR1V	11 881	11 881
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	11 881	11 881
NTGI-QM COMMON DAILY ALL COUNTRY WORLD E	0000354	UNR1V	1 853	1 853
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	1 853	1 853
NYBERG RIITTA LIISA	0000003	UNR1V	300	300
		Yhteensä	300	300
NYGREN EVA	0000137	UNR1V	7 160	7 160
		Yhteensä	7 160	7 160
OHIO POLICE AND FIRE PENSION FUND	0000355	UNR1V	744 796	744 796
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	744 796	744 796
OJALA AITO ILMO	0000020	UNR1V	1 500	1 500
		Yhteensä	1 500	1 500
ONEPATH GLOBAL SHARES - SMALL CAP UNHEDG	0000356	UNR1V	1 438	1 438
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	1 438	1 438
OPTIMIX WHOLESALE GLOBAL SMALLER COMPANI	0000357	UNR1V	10 673	10 673
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	10 673	10 673
ORAS INVEST OY	0000198	UNR1V	16 571 780	16 571 780
Valtakirja: PAASIKIVI KAJ JALMAR		Yhteensä	16 571 780	16 571 780
PAANANEN TAUNO RAINERI	0000117	UNR1V	600	600
		Yhteensä	600	600
PAASIKIVI ANNIKA MARIA	0000138	UNR1V	36 899	36 899
		Yhteensä	36 899	36 899
PAASIKIVI JUKKA JALMAR	0000153	UNR1V	538 173	538 173
		Yhteensä	538 173	538 173
PAASIKIVI KAJ JALMAR	0000154	UNR1V	52 182	52 182
		Yhteensä	52 182	52 182
PAASIKIVI PEKKA JOHANNES	0000151	UNR1V	560 406	560 406
		Yhteensä	560 406	560 406
PAASIKIVI PERTTI JARI	0000156	UNR1V	548 888	548 888
		Yhteensä	548 888	548 888
PAASIKIVI RISTO JUKKA	0000155	UNR1V	56 632	56 632
		Yhteensä	56 632	56 632
PALIN NILS HARALD	0000093	UNR1V	2 500	2 500
		Yhteensä	2 500	2 500
PALOMÄKI RIITTA MARJAANA	0000142	UNR1V	14 483	14 483
		Yhteensä	14 483	14 483

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
PARAMETRIC GLOBAL SMALL-CAP FUND 2 INTER	0000274	UNR1V	193	193
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	193	193
PARAMETRIC INTERNATIONAL EQUITY FUN D TW	0000273	UNR1V	3 709	3 709
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	3 709	3 709
PATTON OY	0000128	UNR1V	1 000	1 000
Asemavaltuutettu: ANTTILA SIMO		Yhteensä	1 000	1 000
PENSION RESERVES INVESTMENT TRUST F	0000238	UNR1V	22 700	22 700
UNDC		Yhteensä	22 700	22 700
Valtakirja: ELLIS THOMAS				
PETTELAAR EFFECTENBEWAARBEDRIJF N.F.	0000225	UNR1V	583 927	583 927
INZA		Yhteensä	583 927	583 927
Valtakirja: SUVAS PETRA				
PIHLAJA OLAVI AUKUSTI	0000122	UNR1V	2 000	2 000
		Yhteensä	2 000	2 000
PM SERVICES OY	0000184	UNR1V	1 250	1 250
Valtakirja: KASTINEN JORMA		Yhteensä	1 250	1 250
POLOJÄRVI ANTTI	0000038	UNR1V	150	150
		Yhteensä	150	150
POLVINEN UULA ANTERO	0000084	UNR1V	300	300
		Yhteensä	300	300
POWERSHARES FTSE RAFI DEVELOPED EUR	0000303	UNR1V	1 168	1 168
OPEM		Yhteensä	1 168	1 168
Valtakirja: ELLIS THOMAS				
POWERSHARES GLOBAL FUNDS IRELAND PL C	0000304	UNR1V	1 217	1 217
FI		Yhteensä	1 217	1 217
Valtakirja: ELLIS THOMAS				
PUBLIC EMPLOYEES RETIREMENT	0000358	UNR1V	8 807	8 807
ASSOCIATIONO		Yhteensä	8 807	8 807
Valtakirja: SALO JUHANI				
PUBLIC EMPLOYEES RETIREMENT	0000359	UNR1V	31 514	31 514
ASSOCIATIONO		Yhteensä	31 514	31 514
Valtakirja: SALO JUHANI				
PUBLIC EMPLOYEES RETIREMENT SYSTEM OF	0000360	UNR1V	15 913	15 913
OH		Yhteensä	15 913	15 913
Valtakirja: SALO JUHANI				
PUBLIC EMPLOYEES RETIREMENT SYSTEM OF	0000361	UNR1V	6 761	6 761
OH		Yhteensä	6 761	6 761
Valtakirja: SALO JUHANI				
PUBLIC EMPLOYEES RETIREMENT SYSTEM OF	0000362	UNR1V	424 200	424 200
OH		Yhteensä	424 200	424 200
Valtakirja: SALO JUHANI				
PUNTILA OLLI	0000047	UNR1V	1 250	1 250
		Yhteensä	1 250	1 250
PYLKKÄNEN MATTI TOIVO JUHANI	0000043	UNR1V	1 100	1 100
		Yhteensä	1 100	1 100
RAITASUO ILKKA	0000053	UNR1V	2 000	2 000
		Yhteensä	2 000	2 000
RANTANEN ANNELI KRISTIINA	0000057	UNR1V	1 000	1 000
		Yhteensä	1 000	1 000
RANTANEN REIJO SAKARI	0000058	UNR1V	3 000	3 000
		Yhteensä	3 000	3 000
REPONEN MAIJA LIISA	0000160	UNR1V	350	350
		Yhteensä	350	350
RISTANIEMI PENTTI VÄINÖ ILMARI	0000014	UNR1V	600	600
		Yhteensä	600	600
ROSENDAL JARI MIKAEL	0000139	UNR1V	5 829	5 829
		Yhteensä	5 829	5 829

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
ROTHSCHILD AND CIE BANQUE NO BENEFICIAL	0000305	UNR1V	156 700	156 700
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	156 700	156 700
RYTILÄHTI JARMO EELIS	0000095	UNR1V	1 936	1 936
		Yhteensä	1 936	1 936
RÄSÄNEN RISTO HEIKKI ANTERO	0000037	UNR1V	350	350
		Yhteensä	350	350
SAARENOJA REIJO TAUNO	0000182	UNR1V	1 100	1 100
		Yhteensä	1 100	1 100
SAARIMÄKI MATTI	0000113	UNR1V	1 000	1 000
		Yhteensä	1 000	1 000
SALMI ALPO KALEVI	0000097	UNR1V	200	200
		Yhteensä	200	200
SANDSTRÖM STEN BENGT MIKAEL	0000101	UNR1V	1 000	1 000
		Yhteensä	1 000	1 000
SAVOLAINEN MATTI	0000063	UNR1V	700	700
		Yhteensä	700	700
SCHREY-HYPPÄNEN MINNA MARKETTA	0000143	UNR1V	5 229	5 229
		Yhteensä	5 229	5 229
SCHWAB FUNDAMENTAL INTERNATIONAL SM ALLC	0000285	UNR1V	11 740	11 740
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	11 740	11 740
SCHWAB FUNDAMENTAL INTERNATIONAL SMALL C	0000363	UNR1V	12 648	12 648
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	12 648	12 648
SCHWAB INTERNATIONAL SMALL-CAP EQUITY E	0000284	UNR1V	21 780	21 780
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	21 780	21 780
SEPPÄNEN LAURI TAPIO	0000040	UNR1V	21 283	21 283
		Yhteensä	21 283	21 283
SEPPÄNEN TUULA KERTTU KAARINA	0000201	UNR1V	15 169	15 169
		Yhteensä	15 169	15 169
SHELL PENSIONS TRUST LIMITED AS TRUSTEEO	0000364	UNR1V	14 462	14 462
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	14 462	14 462
SHELL TRUST (BERMUDA) LIMITED AS TRUSTEE	0000365	UNR1V	2 454	2 454
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	2 454	2 454
SHELL TRUST (BERMUDA) LTD AS TRUSTEE OFT	0000366	UNR1V	6 437	6 437
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	6 437	6 437
SIIPPI RITVA MARJA ONERVA	0000018	UNR1V	600	600
		Yhteensä	600	600
SIJOITUSRAHASTO DANSKE INVEST SUOMEN PII	0000394	UNR1V	195 521	195 521
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	195 521	195 521
SIJOITUSRAHASTO DANSKE INVEST SUOMI OSIN	0000395	UNR1V	48 615	48 615
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	48 615	48 615
SIJOITUSRAHASTO NORDEA NORDIC SMALL CAP	0000032	UNR1V	3 012 006	3 012 006
Valtakirja: KASI ANTTI		Yhteensä	3 012 006	3 012 006
SIJOITUSRAHASTO NORDEA POHJOISMAAT	0000028	UNR1V	184 156	184 156
Valtakirja: KASI ANTTI		Yhteensä	184 156	184 156
SIJOITUSRAHASTO NORDEA PREMIUM VARAINHOI	0000031	UNR1V	48 163	48 163
Valtakirja: KASI ANTTI		Yhteensä	48 163	48 163
SIJOITUSRAHASTO NORDEA PRO SUOMI	0000030	UNR1V	704 407	704 407
Valtakirja: KASI ANTTI		Yhteensä	704 407	704 407
SIJOITUSRAHASTO NORDEA SUOMI	0000034	UNR1V	831 715	831 715
Valtakirja: KASI ANTTI		Yhteensä	831 715	831 715

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
SIJOITUSRAHASTO NORDEA SUOMI INDEKSIRAHHA Valtakirja: KASI ANTTI	0000035	UNR1V Yhteensä	91 129 91 129	91 129 91 129
SIJOITUSRAHASTO NORDEA SUOMI SMALL CAP Valtakirja: KASI ANTTI	0000033	UNR1V Yhteensä	80 000 80 000	80 000 80 000
SOMERLA VEIKKO	0000070	UNR1V Yhteensä	200 200	200 200
SPDR S AND P INTERNATIONAL SMALL CA P ET Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000294	UNR1V Yhteensä	14 157 14 157	14 157 14 157
SSGA MSCI EAFE SMALL CAP INDEX SECURITI Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000287	UNR1V Yhteensä	14 184 14 184	14 184 14 184
SSGA RUSSELL FUNDAMENTAL GLOBAL EX U.S.I Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000286	UNR1V Yhteensä	1 101 1 101	1 101 1 101
SSGA SPDR ETFS EUROPE II PUBLIC LIM ITED Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000264	UNR1V Yhteensä	1 550 1 550	1 550 1 550
SSGA SPDR ETFS EUROPE II PUBLIC LIMITEDC Valtakirja: SALO JUHANI	0000367	UNR1V Yhteensä	1 085 1 085	1 085 1 085
STATE OF ALASKA RETIREMENT AND BENEFITSP Valtakirja: SALO JUHANI	0000368	UNR1V Yhteensä	1 541 1 541	1 541 1 541
STATE STREET BANK AND TRUST COMPANY INVE Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000272	UNR1V Yhteensä	39 340 39 340	39 340 39 340
STATE STREET BANK AND TRUST COMPANY INVE Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000297	UNR1V Yhteensä	8 062 8 062	8 062 8 062
STATE STREET BANK AND TRUST COMPANY INVE Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000298	UNR1V Yhteensä	16 437 16 437	16 437 16 437
STG PFDSV/D GRAFISCHE BEDR MAND GOLDMANS Valtakirja: SUVAS PETRA	0000224	UNR1V Yhteensä	12 832 12 832	12 832 12 832
STICHTING PENSIOENFONDS APF Valtakirja: SALO JUHANI	0000369	UNR1V Yhteensä	1 123 1 123	1 123 1 123
STICHTING PENSIOENFONDS HORECA AND CATER Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000306	UNR1V Yhteensä	4 073 4 073	4 073 4 073
STICHTING PENSIOENFONDS VOOR HUISARTSEN Valtakirja: SALO JUHANI	0000370	UNR1V Yhteensä	3 618 3 618	3 618 3 618
STICHTING PHILIPS PENSIOENFONDS Valtakirja: SALO JUHANI	0000371	UNR1V Yhteensä	9 645 9 645	9 645 9 645
STICHTING SHELL PENSIOENFONDS Valtakirja: SALO JUHANI	0000372	UNR1V Yhteensä	34 816 34 816	34 816 34 816
SULANTO JUKKA SAKARI	0000087	UNR1V Yhteensä	1 400 1 400	1 400 1 400
SUOMEN UUDISKODIT OY Asemavaltuutettu: SIVONEN SEPPO	0000082	UNR1V Yhteensä	440 440	440 440
SUOMI JORMA OLAVI	0000114	UNR1V Yhteensä	260 260	260 260
SUOMI MATTI JUHANI	0000218	UNR1V Yhteensä	700 700	700 700
SUOMINEN ERKKI	0000129	UNR1V Yhteensä	220 220	220 220
SUOMINEN PERTTI ANTERO	0000171	UNR1V Yhteensä	200 200	200 200
SUVANTO HANNU OLLI JUHANI	0000221	UNR1V Yhteensä	1 000 1 000	1 000 1 000

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
TAKKUNEN PASI KAARLO ENSIO	0000126	UNR1V	500	500
		Yhteensä	500	500
TALKA JUKKA TAPIO	0000006	UNR1V	1 000	1 000
		Yhteensä	1 000	1 000
TANILA MAIRE MARJA-TERTTU	0000118	UNR1V	900	900
		Yhteensä	900	900
TASKINEN SEPPO JUHANI	0000088	UNR1V	300	300
		Yhteensä	300	300
TESCO PLC PENSION SCHEME	0000373	UNR1V	24 285	24 285
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	24 285	24 285
THE CANADA POST CORPORATION PENSION PLAN	0000374	UNR1V	386 418	386 418
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	386 418	386 418
TIELINEN ARTO UOLEVI	0000178	UNR1V	500	500
		Yhteensä	500	500
TIINONEN SEPPO	0000200	UNR1V	50	50
		Yhteensä	50	50
TIITTANEN AIMO	0000012	UNR1V	100	100
		Yhteensä	100	100
TINELL TEUVO ARTO ANTERO	0000189	UNR1V	200	200
		Yhteensä	200	200
TONEV EMIL DIMITROV	0000016	UNR1V	400	400
		Yhteensä	400	400
TOPPARI HANNU TAPIO	0000215	UNR1V	1 150	1 150
		Yhteensä	1 150	1 150
TUORILA SAMPO JOHANNES	0000015	UNR1V	30	30
		Yhteensä	30	30
TURPEINEN URHO TANELI	0000013	UNR1V	14 000	14 000
		Yhteensä	14 000	14 000
TYNKKYNEN ESA ANTERO	0000181	UNR1V	1 965	1 965
		Yhteensä	1 965	1 965
UBS (LUX) EQUITY SICAV	0000386	UNR1V	498 414	498 414
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	498 414	498 414
UBS (US) GROUP TRUST UBS GLOBAL ASSET MA	0000375	UNR1V	1 468	1 468
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	1 468	1 468
UBS ETF 49 AVENUE JF KENNEDY L-1855 LUXE	0000289	UNR1V	4 277	4 277
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	4 277	4 277
UBS EUROPEAN SMALL CAP EQUITY FUND OF MY	0000376	UNR1V	31 092	31 092
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	31 092	31 092
UBS FUND MANAGEMENT (SWITZERLAND) AG	0000388	UNR1V	13 609	13 609
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	13 609	13 609
UBS FUND MGT (CH) AG CH0516 UBSCHIF2-EG	0000387	UNR1V	5 983	5 983
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	5 983	5 983
UMC BENEFIT BOARD, INC 1901 CHESTNUT AVE	0000246	UNR1V	911	911
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	911	911
UNISUPER	0000377	UNR1V	21 891	21 891
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	21 891	21 891
UTAH STATE RETIREMENT SYSTEMS	0000378	UNR1V	5 704	5 704
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	5 704	5 704
UTAH STATE RETIREMENT SYSTEMS	0000379	UNR1V	3 714	3 714
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	3 714	3 714
VAAHTOKARI URPO JUHANI	0000173	UNR1V	250	250
		Yhteensä	250	250
VALLE EERO TANELI	0000180	UNR1V	400	400
		Yhteensä	400	400

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
VANGUARD DEVELOPED MARKETS INDEX FUND 10 Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000231	UNR1V Yhteensä	93 363 93 363	93 363 93 363
VANGUARD EUROPEAN STOCK INDEX FUND 100 V Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000230	UNR1V Yhteensä	124 074 124 074	124 074 124 074
VANGUARD FTSE ALL-WORLD EX-US SMALL CAPI Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000233	UNR1V Yhteensä	86 157 86 157	86 157 86 157
VANGUARD FTSE DEVELOPED ALL CAP EX NORTH Valtakirja: SALO JUHANI	0000380	UNR1V Yhteensä	70 70	70 70
VANGUARD INTERNATIONAL SMALL COMPANIES I Valtakirja: SALO JUHANI	0000381	UNR1V Yhteensä	3 030 3 030	3 030 3 030
VANGUARD INVESTMENT SERIES, PLC Valtakirja: SALO JUHANI	0000382	UNR1V Yhteensä	7 116 7 116	7 116 7 116
VANGUARD TOTAL INTERNATIONAL STOCK INDEX Valtakirja: SALO JUHANI	0000383	UNR1V Yhteensä	541 583 541 583	541 583 541 583
VANGUARD TOTAL WORLD STOCK INDEX FUND, A Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000232	UNR1V Yhteensä	11 586 11 586	11 586 11 586
VASARA VOITTO	0000197	UNR1V Yhteensä	1 704 1 704	1 704 1 704
VIITANEN RISTO	0000074	UNR1V Yhteensä	200 200	200 200
VIRTANEN HANNU MARTTI TAPANI	0000124	UNR1V Yhteensä	500 500	500 500
VIRTANEN PIRKKO TUULIKKI	0000125	UNR1V Yhteensä	100 100	100 100
VOHLONEN JUHA-MATTI	0000172	UNR1V Yhteensä	442 442	442 442
VON FIEANDT TERTTU TELLERVO	0000078	UNR1V Yhteensä	100 100	100 100
VON HERTZEN JORMA ERNST	0000045	UNR1V Yhteensä	293 293	293 293
VUOKSENRANTA SYLVI MARJATTA	0000158	UNR1V Yhteensä	100 100	100 100
VUORI EERO ENSIO	0000135	UNR1V Yhteensä	478 478	478 478
WALTASAARI MARTTI JUHANI	0000187	UNR1V Yhteensä	1 540 1 540	1 540 1 540
WALTASAARI ULLA-BRITA	0000188	UNR1V Yhteensä	500 500	500 500
WASHINGTON STATE INVESTMENT BOARD 2 100E Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000270	UNR1V Yhteensä	18 711 18 711	18 711 18 711
WASHINGTON STATE INVESTMENT BOARD 2 100E Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000271	UNR1V Yhteensä	277 277	277 277
WELLS FARGO DIVERSIFIED STOCK PORTFOLIO Valtakirja: ELLIS THOMAS	0000275	UNR1V Yhteensä	2 800 2 800	2 800 2 800
WHEELS COMMON INVESTMENT FUND Valtakirja: SALO JUHANI	0000384	UNR1V Yhteensä	1 059 1 059	1 059 1 059

Nimi	Äänilipun numero	Osakesarja	Osakkeita	Ääniä
WISDOMTREE DYNAMIC CURRENCY HEDGED INTER	0000283	UNR1V	192	192
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	192	192
WISDOMTREE EUROPE HEDGED SMALLCAP EQUIT	0000281	UNR1V	41 224	41 224
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	41 224	41 224
WISDOMTREE EUROPE LOCAL RECOVERY FUND 2	0000278	UNR1V	999	999
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	999	999
WISDOMTREE EUROPE QUALITY DIVIDEND GROWT	0000279	UNR1V	543	543
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	543	543
WISDOMTREE EUROPE SMALLCAP DIVIDEND FUND	0000276	UNR1V	221 105	221 105
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	221 105	221 105
WISDOMTREE GLOBAL SMALLCAP DIVIDEND FUND	0000282	UNR1V	3 107	3 107
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	3 107	3 107
WISDOMTREE INTERNATIONAL HEDGED QUALITY	0000280	UNR1V	39 036	39 036
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	39 036	39 036
WISDOMTREE INTERNATIONAL SMALLCAP DIVIDEND	0000277	UNR1V	82 033	82 033
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	82 033	82 033
WISDOMTREE ISSUER PUBLIC LIMITED COMPANY	0000269	UNR1V	11 479	11 479
Valtakirja: ELLIS THOMAS		Yhteensä	11 479	11 479
WYOMING RETIREMENT SYSTEM	0000385	UNR1V	949	949
Valtakirja: SALO JUHANI		Yhteensä	949	949
		UNR1V	44 373 054	44 373 054
Yhteensä 306 osakasta		Yhteensä	44 373 054	44 373 054

**YHTEENVETOLUETTELO HALLINTAREKISTERÖITYJEN OSAKKEIDEN OMISTAJIEN ENNAKKOON
ANTAMISTA ÄÄNESTYSOHJEISTA (VASTUSTAVAT JA TYHJÄT ÄÄNET)**

Eräiden hallintarekisteröityjen osakkeiden omistajien asiamiehet

- **Juhani Salo** (Nordea Pankki Suomi Oyj);
- **Thomas Ellis** (Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ) Helsingin Sivukonttori); sekä
- **Petra Suvas** (Svenska Handelsbanken AB (publ) Suomen Sivukonttoritoiminta)

ovat toimittaneet ennakkoon osakkeenomistajien antamia äänestysohjeita. Yhtiölle on toimitettu ennakkoon tiedoksi seuraavat hallintarekisteröityjen osakkeiden omistajien äänestysohjeet (*vain vastustavat ja tyhjät äänet*):

Asiakohta esityslistalla	Edustaja	Vastustavat (Against) ja tyhjät (Abstain) äänet	Annetut äänestysohjeet
12. Hallituksen jäsenten palkkioista päättäminen	Nordea	88.054 kpl Yht. 88.054 kpl	Against – 0 ääntä Abstain – 88.054 ääntä 1. FCP RB Europe Actions / Nordea 2. FCP RB Zone Euro Actions / Nordea
14. Hallituksen jäsenten valitseminen	Nordea SEB	645.949 kpl 775.618 kpl Yht. 1.421.567 kpl	Against – 1.421.567 ääntä 1. Allianzgi Global Water Fund / Nordea 2. Florida Retirement System / SEB 3. California State Teachers' Retirement System / SEB 4. California State Teachers' Retirement System / SEB 5. Metzler Investment GmbH / SEB Abstain – 0 ääntä
15. Tilintarkastajan palkkiosta päättäminen	Nordea	88.054 kpl Yht. 88.054 kpl	Against – 0 ääntä Abstain – 88.054 ääntä 1. FCP RB Europe Actions / Nordea 2. FCP RB Zone Euro Actions / Nordea
18. Hallituksen valtuuttaminen päättämään omien osakkeiden hankkimisesta	SEB	56.865 kpl Yht. 56.865 kpl	Against – 56.865 ääntä 1. Metzler Investment GmbH / SEB Abstain – 0 ääntä

Siltä osin kuin yhteenvetoluettelossa yllä on esitetty vastustavia ääniä ilman vastaehdotusta asiakohdissa, joissa ehdotusta ei voi vastustaa ilman vastaehdotusta (eli asiakohdassa 14), ei tällaisia ääniä oteta muodollisesti huomioon päätösehdotusta vastustavina ääminä, eikä niitä merkitä asianomaisiin pöytäkirjakohtiin.

Äänestysohjeita antaneet osakkeenomistajat eivät ole missään asiakohdassa tehneet sisällöllisiä vastaehdotuksia, eivätkä vaadi äänestystä tai täyttä ääntenlaskentaa, mikäli yhtiökokouksen puheenjohtaja voi ennakkoon toimitettujen äänestysohjeiden ja kokouksessa esitettyjen kantojen perusteella selvästi todeta, että kyseisessä asiakohdassa vaadittu enemmistö äänistä (ja kokouksessa edustetuista osakkeista) puoltaa yhtiökokoukselle tehtyä esitystä.

UPONOR OYJ**VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS 10.3.2016****VASTUSTAVAT JA TYHJÄT ÄÄNET**

Nordea Pankki Suomi Oyj toimittaa tällä ilmoituksella edustamiensa osakkeenomistajien vastustavat ja tyhjät äänestysohjeet yhtiökokouksessanne päätettäviin asiakointiin. Vastustavat ja äänestyksestä pidättävät äänimäärät pyydetään ottamaan liitteenä tai kirjauksena huomioon kokouksen pöytäkirjaa pidettäessä.

Äänestystä ja täyttä ääntenlaskentaa ei vaadita, mikäli yhtiökokouksen puheenjohtaja voi ennakoon toimitettujen äänestysohjeiden ja kokouksessa esitettyjen kantojen perusteella selvästi todeta, että kyseisessä asiakohdassa vaadittu enemmistö äänistä (ja tarvittaessa kokouksessa edustetuista osakkeista) puoltaa yhtiökokoukselle tehtyä esitystä. Missään asiakohdassa ei kuitenkaan tehdä sisällöllistä vastaehdotusta.

12. Hallituksen jäsenten palkkioista päättäminen*UPONOR*

VOTE

ABSTAIN yhteensä Osakkeenomistajia: 2 Osakkeita: 88054

14. Hallituksen jäsenten valitseminen*UPONOR*

VOTE

AGAINST yhteensä Osakkeenomistajia: 1 Osakkeita: 645949

15. Tilintarkastajan palkkiosta päättäminen*UPONOR*

VOTE

ABSTAIN yhteensä Osakkeenomistajia: 2 Osakkeita: 88 054

Uponor Oyj

VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS 10.3.2016

VASTUSTAVAT JA TYHJÄT ÄÄNET OSAKKEENOMISTAJITTAIN

12. Hallituksen jäsenten palkkioista päättäminen

ABSTAIN

	UPONOR	
Osakkeenomistaja	Osakemäärä	Äänet
FCP RB EUROPE ACTIONS	12 559	12559
FCP RB ZONE EURO ACTIONS	75 495	75495

14. Hallituksen jäsenten valitseminen

AGAINST

	UPONOR	
Osakkeenomistaja	Osakemäärä	Äänet
ALLIANZGI GLOBAL WATER FUND	645 949	645949

15. Tilintarkastajan palkkiosta päättäminen

ABSTAIN

	UPONOR	
Osakkeenomistaja	Osakemäärä	Äänet
FCP RB EUROPE ACTIONS	12 559	12 559
FCP RB ZONE EURO ACTIONS	75 495	75 495

Uponor Oyi

ANNUAL GENERAL MEETING 10-03-2016

OPPOSING AND ABSTAINING VOTES

Skandinaviska Enskilda Banken AB (Publ) Helsingin Sivukonttori (abbreviated SEB) provides the opposing and abstaining votes for the items decided in the shareholder meeting, for the shareholders represented by SEB, with the following notification. The opposing and abstaining votes are asked to be registered or attached to the minutes of the meeting. A vote or a full count of the votes is not demanded, if the chairman of the shareholder meeting can clearly state that a demanded majority (and if necessary, a majority of the votes present at the meeting) for the item proposed to the shareholder meeting has been acquired by the preliminarily given votes. However no opposing propositions are made to any of the items.

Number	Item	Vote Against	Abstain from Voting
14	Election of the members of the Board of Directors	775 618	0
18	Authorising the Board of Directors to resolve on the repurchase of the company's own shares	56 865	0

Merchant Banking

<i>Mailing address</i> Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ) Helsinki Branch P.O. BOX 630, FIN-00101 Helsinki	<i>Phone</i> 	<i>Fax</i> 	<i>Internet</i> 	<i>S.W.I.F.T address</i> 	<i>Organisation Number</i>
<i>Visiting address</i> Unioninkatu 30, 00100 Helsinki	+358 9 616 28000	+358 9 171 056	www.seb.fi	ESSEFIHX	0985469-4

Name: Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ), Reg.no: 502032-9081, Bolagsverket, Sweden. Registered adress: Stockholm, Sweden.

Uponor Oyj, ANNUAL GENERAL MEETING 10-03-2016OPPOSING AND ABSTAINING VOTES PER SHAREHOLDER

14		
AGAINST		
	Florida Retirement System 1801 HERM ITAG E BLVD, SUITE 100 TALLAHASSEE F L, 32308	693890
	CALIFORNIA STATE TEACHERS RETIREMEN T SY STEM 100 WATERFRONT PLACE MS-04 WEST SACRAMENTO CA 95605-2807	23823
	CALIFORNIA STATE TEACHERS RETIREMEN T SY STEM 100 WATERFRONT PLACE MS-04 WEST SACRAMENTO CA 95605-2807	1040
	METZLER INVESTMENT GMBH GROSSE GALLUSSTR ASSE 18 60311FRANKFUR .	56865
	Total	775 618
18		
AGAINST		
	METZLER INVESTMENT GMBH GROSSE GALLUSSTR ASSE 18 60311FRANKFUR .	56865
	Total	56 865

Merchant Banking

Mailing address	Phone	Fax	Internet	S.W.I.F.T address	Organisation Number
Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ) Helsinki Branch P.O. BOX 630, FIN-00101 Helsinki					
Visiting address Unioninkatu 30, 00100 Helsinki	+358 9 616 28000	+358 9 171 056	www.seb.fi	ESSEFIHX	09854694

Name: Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ). Reg.no: 502032-9081. Bolagsverket, Sweden. Registered adress: Stockholm, Sweden.

Name	Shares	EFI ID	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
HAMELIN ACTIONS PMC I 29 AVENUE DE MESS INE , Paris, 75008 France	52200	Y9S00072031	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
VANGUARD EUROPEAN STOCK INDEX FUND 100 V VANGUARD BLVD MALVERN PENNSYLVANIA UNITED STATES 19355233100	124074	Y9S00072033	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
VANGUARD DEVELOPED MARKETS INDEX FUND 10 0 VANGUARD BLVD MALVERN PENNSYLVANIA ZIP CODE 19355.	93363	Y9S00072034	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
VANGUARD TOTAL WORLD STOCK INDEX FU ND, A SERIES OF VANGUARD INTERNATIO NAL EQUITY INDEX FUNDS 100 VANGUARD BOULEVARD, MALVERN, PA 19355	11586	Y9S00072035	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
VANGUARD FTSE ALL-WORLD EX-US SMALL CAP INDEX FUND 100 VANGUARD BLVD M ALVERN PENNSYLVANIA UNITED STATES 1 9355233100	86157	Y9S00072036	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
BNY MELLON EB COLLECTIVE INVESTMENT FUND PLAN ONE WALL STREET NEW YORK NY, 10005.	1870	Y9S00072037	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
NORTHEAST UTILITIES SERVICE CO RETI REME NT PLAN MASTER TRUST 107 SELDEN STREET BERLIN, CT 06037-1816	89370	Y9S00072039	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
PENSION RESERVES INVESTMENT TRUST F UND C O PRIM BOARD, 84 STATE STREET, S ITE 250, BOSTON, MA 02109.	22700	Y9S00072040	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
INDIANA PUBLIC EMPLOYEES RETIREMEN T FUN D ONE NORTH CAPITOL STE 001 IN DIANAPOLIS IN 46204.	2847	Y9S00072042	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
GLOBAL INVESTMENT FUND PO BOX 309GT UGLA ND HOUSE GEORGE TOWN, GRAND C AYMAN CAYMAN	29949	Y9S00072044	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ACADIAN INTERNATIONAL SMALL CAP FUN D 20 0 CLARENDON STREET 52ND FLOOR B OSTON, MA 02116	7589	Y9S00072045	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ALASKA PERMANENT FUND CORPORATION 8 01 W 10TH STREET, SUITE 302 JUNEAU AK 99811-5500.	2654	Y9S00072046	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
CF DV ACWI EX-U.S. IMI FUND ONE WALL STR EET NEW YORK NY 10005 UNITED STATES.	579	Y9S00072047	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
EATON VANCE CORP TWO INTERNATIONAL PL 6T H FL BOSTON, MA 02110.	496	Y9S00072048	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ARROWSTREET COLLECTIVE INVESTMENT TRUST 12 GILL STREET, SUITE 2600 WOBURN MA, 01801, USA.	6395	Y9S00072049	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
UMC BENEFIT BOARD, INC 1901 CHESTNUT AVE GLENVIEW,IL 60025.	911	Y9S00072050	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ISHARES MSCI EAFE SMALL-CAP ETF 400 HOWA RD STREET SAN FRANCISCO, CA 94 105	220864	Y9S00072117	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ISHARES MSCI EUROPE SMALL-CAP ETF 4 00 H OWARD STREET SAN FRANCISCO, CA 94105	3051	Y9S00072118	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ISHARES CORE MSCI EUROPE ETF 400 HO WARD STREET SAN FRANCISCO CA 94105	9462	Y9S00072119	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ISHARES MSCI FINLAND CAPPED ETF 400 HOWA RD STREET SAN FRANCISCO, CA 94 105	12985	Y9S00072120	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ISHARES CORE MSCI EAFE ETF 400 HOWA RD S TREET SAN FRANCISCO CA 94105	42394	Y9S00072121	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ISHARES CORE MSCI TOTAL INTERNATION AL S TOCK ETF 400 HOWARD STREET SAN FRANCISCO CA 94105	7194	Y9S00072122	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ISHARES CORE MSCI EAFE IMI INDEX ET F 1 61 B AY STREET., SUITE 2500, P O BOX 614 TORONTO, ON M5J 2S1	2008	Y9S00072123	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ISHARES MSCI EUROPE IMI INDEX ET F 1 61 B AY STREET., SUITE 2500, P.O. BO X 614 TORONTO, ON M5J 2S1	1130	Y9S00072124	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
CONNECTICUT GENERAL LIFE INSURANCE COMPA NY 1601 CHESTNUT ST PHILADELPH IA PA 19192	584	Y9S00072125	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
BLACKROCK MSCI EAFE SMALL CAP EQUIT Y IN DEX FUND B 400 HOWARD STREET SA N FRANCISCO, CA 94105	8019	Y9S00072126	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
MSCI WORLD SMALL CAP EQUITY ESG SCR EENE D INDEX FUND B 400 HOWARD ST SA N FRANCISCO, CA 94105	821	Y9S00072127	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ARIZONA STATE RETIREMENT SYSTEM 3300 N. CENTRAL AVE PHOENIX, AZ 85012.	343208	Y9S00072128	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
MARYLAND STATE RETIREMENT + PENSION SYST EM 120 EAST BALTIMORE STREET B ALTIMORE MD 21202	2686	Y9S00072129	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
MARYLAND STATE RETIREMENT + PENSION SYST EM 120 EAST BALTIMORE STREET B ALTIMORE MD 21202	526	Y9S00072130	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
CITY OF NEW YORK GROUP TRUST 1 CENTRE ST REET NEW YORK, NY 10007-2341.	3361	Y9S00072131	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
CITY OF NEW YORK GROUP TRUST 1 CENT RE S TREET NEW YORK, NY 10007-2341	6913	Y9S00072133	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
CITY OF NEW YORK GROUP TRUST 1 CENT RE S TREET NEW YORK, NY 10007-2341	3549	Y9S00072134	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
SSGA SPDR ETFs EUROPE II PUBLIC LIM ITED COMPANY 78 SIR JOHN ROGERSONS QUAY DUBLIN 2, IRELAND	1550	Y9S00072135	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
CALIFORNIA PUBLIC EMPLOYEES RETIREM ENT SYSTEM 400 Q STREET SACRAMENTO CA 95811	36580	Y9S00072137	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
CALIFORNIA PUBLIC EMPLOYEES RETIREM ENT SYSTEM 400 Q STREET SACRAMENTO CA 95811	15690	Y9S00072138	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
CALIFORNIA PUBLIC EMPLOYEES RETIREM ENT SYSTEM 400 Q STREET SACRAMENTO CA 95811	3813	Y9S00072139	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WISDOMTREE ISSUER PUBLIC LIMITED CO MPAN Y 6TH FLOOR, 2 GRAND CANAL SQUA RE DUBLIN 2	11479	Y9S00072142	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WASHINGTON STATE INVESTMENT BOARD 2 100 EVERGREEN PARK DRIVE, OLYMPIA W A 98504-0916	18711	Y9S00072143	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WASHINGTON STATE INVESTMENT BOARD 2 100 EVERGREEN PARK DRIVE, OLYMPIA W A 98504-0916	277	Y9S00072145	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
STATE STREET BANK AND TRUST COMPANY INVE STMENT FUNDS FOR TAXEXEMPT RET IREMENT PLANS ONE LINCOLN STREET BO STON MA 02111	39340	Y9S00072146	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
PARAMETRIC INTERNATIONAL EQUITY FUN D TW O INTERNATIONAL PLACE BOSTON, M ASSACHUSETTS 02110	3709	Y9S00072148	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
PARAMETRIC GLOBAL SMALL-CAP FUND 2 INTER NATIONAL PLACE, BOSTON, MASS 0 2110	193	Y9S00072149	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WELLS FARGO DIVERSIFIED STOCK PORTF OLIO 525 MARKET STREET SAN FRANCISCO O, CA 94105	2800	Y9S00072150	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WISDOMTREE EUROPE SMALLCAP DIVIDEND FUND 245 PARK AVENUE, 35TH FLOOR N EW YORK, NY 10167	221105	Y9S00072151	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WISDOMTREE INTERNATIONAL SMALLCAP D IVID END FUND 245 PARK AVENUE, 35TH FLOOR NEW YORK, NY 10167	82033	Y9S00072152	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WISDOMTREE EUROPE LOCAL RECOVERY FU ND 2 45 PARK AVENUE, 35TH FLOOR NEW YORK, NY 10167	999	Y9S00072153	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WISDOMTREE EUROPE QUALITY DIVIDEND GROWT H FUND 245 PARK AVENUE, 35TH F LOOR NEW YORK, NY 10167	543	Y9S00072154	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WISDOMTREE INTERNATIONAL HEDGED QUA LITY DIVIDEND GROWTH FUND 245 PARK AVENUE, 35TH FLOOR NEW YORK, NY 101 67	39036	Y9S00072155	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WISDOMTREE EUROPE HEDGED SMALLCAP E QUIT Y FUND 245 PARK AVENUE, 35TH FL OOR NEW YORK, NY 10167	41224	Y9S00072156	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WISDOMTREE GLOBAL SMALLCAP DIVIDEND FUND 245 PARK AVENUE, 35TH FLOOR N EW YORK, NY 10167	3107	Y9S00072157	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
WISDOMTREE DYNAMIC CURRENCY HEDGED INTER NATIONAL SMALLCAP EQUITY FUND 245 PARK AVENUE, 35TH FLOOR NEW YOR K, NY 10167	192	Y9S00072158	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
SCHWAB INTERNATIONAL SMALL-CAP EQUI TY E TF 211 MAIN STREET SAN FRANCISC O, CA 94105	21780	Y9S00072159	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
SCHWAB FUNDAMENTAL INTERNATIONAL SM ALL COMPANY INDEX ETF 211 MAIN STRE ET SAN FRANCISCO, CA 94105	11740	Y9S00072160	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
SSGA RUSSELL FUNDAMENTAL GLOBAL EX U.S. INDEX NON-LENDING QP COMMON TR UST FUND ONE LINCOLN STREET BOSTON MA 02111	1101	Y9S00072161	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
SSGA MSCI EAFE SMALL CAP INDEX SECU RITI ES LENDING COMMON TRUST FUND ON E LINCOLN STREET BOSTON MA 02111	14184	Y9S00072162	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
GOLDMAN SACHS FUNDS 49 AVENUE JF KE NNED Y L-1855 LUXEMBOURG	48	Y9S00072163	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
UBS ETF 49 AVENUE JF KENNEDY L-1855 LUXE MBOURG.	4277	Y9S00072164	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
BLACKROCK INSTITUTIONAL TRUST COMPA NY, N.A. INVESTMENT FUNDS FOR EMPLO YEE BENEFIT TRUSTS 400 HOWARD STREE T SAN FRANCISCO, CA 94105	25236	Y9S00072165	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
BLACKROCK INSTITUTIONAL TRUST COMPA NY, N.A. INVESTMENT FUNDS FOR EMPLO YEE BENEFIT TRUSTS 400 HOWARD STREE T SAN FRANCISCO, CA 94105	149938	Y9S00072166	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
BLACKROCK INSTITUTIONAL TRUST COMPA NY, N.A. INVESTMENT FUNDS FOR EMPLO YEE BENEFIT TRUSTS 400 HOWARD STREE T SAN FRANCISCO, CA 94105	52628	Y9S00072167	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
COLLEGE RETIREMENT EQUITIES FUND 73 0 TH I RD AVENUE NEW YORK NY 10017	47109	Y9S00072168	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
SPDR S AND P INTERNATIONAL SMALL CA P E T F ONE LINCOLN STREET BOSTON MA 02111-2900	14157	Y9S00072169	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
DEPARTMENT OF STATE LANDS 350 WINT E R ST REET SALEM OR 97301	8366	Y9S00072170	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
STATE STREET BANK AND TRUST COMPANY INVE STMENT FUNDS FOR TAXEXEMPT RET IREMENT PLANS ONE LINCOLN STREET BO STON MA 02111	8062	Y9S00072172	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
STATE STREET BANK AND TRUST COMPANY INVE STMENT FUNDS FOR TAXEXEMPT RET IREMENT PLANS ONE LINCOLN STREET BO STON MA 02111	16437	Y9S00072173	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
ISHARES VII PLC JP MORGAN HOUSE, IN TERN ATIONAL FINANCIAL SERVICES CENT RE, DUBLIN 1, IRELAND	81461	Y9S00072175	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
BLACKROCK ASSET MANAGEMENT SCHWEIZ AG ON BEHALF OF BIFS WORLD EX SWITZ ERLAND SMALL CAP EQUITY INDEX FUND BAHNHOFSTRASSE 39 CH-8001 ZUERICH	5675	Y9S00072176	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For
IRELAND STRATEGIC INVESTMENT FUND TREASU RY BUILDING, GRAND CANAL STREET DUBLIN 3 IRELAND.	3745	Y9S00072177	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For	For

INVESTIN PRO F.M.B.A., GLOBAL EQUITIES | ATTN: KLAUS HOLTEN NYKREDIT PORTEFOELJE, OTTO MONSTEDS PLADS 9, DK-1780 COPENHAGEN V DENMARK
POWERSHARES FTSE RAFI DEVELOPED EUR OPE MID-SMALL FUND FITZWILTON HOUSE WILTON PLACE DUBLIN 2 IRELAND
POWERSHARES GLOBAL FUNDS IRELAND PLC FITZWILTON HOUSE WILTON PLACE DUBLIN 2 IRELAND
ROTHSCHILD AND CIE BANQUE NO BENEFICIAL OWNER ADDRESS KNOWN
STICHTING PENSIOENFONDS HORECA AND CATERING, HOUTSINGEL 25 2719EA ZOETERMEER NETHERLANDS
HUTCHIN HILL CAP PRIMARY FUND, LTD. 142 WEST 57TH STREET, 15 FL NEW YORK NY 10019

3882 Y9S00072178 For For For For For For For For For For For For
1168 Y9S00072179 For For For For For For For For For For For For
1217 Y9S00072180 For For For For For For For For For For For For
156700 Y9S00072181 For For For For For For For For For For For For
4073 Y9S00072188 For For For For For For For For For For For For
6779 Y9S00072191 For For For For For For For For For For For For

APK1

Shares 2363639

Shareholders 76

Florida Retirement System 1801 HERMITAGE BLVD, SUITE 100 TALLAHASSEE FL 32308
CALIFORNIA STATE TEACHERS RETIREMENT SYSTEM 100 WATERFRONT PLACE MS-04 WEST SACRAMENTO CA 95605-2807
CALIFORNIA STATE TEACHERS RETIREMENT SYSTEM 100 WATERFRONT PLACE MS-04 WEST SACRAMENTO CA 95605-2807

693890 Y9S00072038 For For For For For Against For For For For For
23823 Y9S00072141 For For For For For Against For For For For For
1040 Y9S00072171 For For For For For Against For For For For For

APK2

Shares 718753

Shareholders 3

METZLER INVESTMENT GMBH GROSSE GALLUSSTRASSE 18 60311FRANKFURT

56865 Y9S00072032 For For For For For Against For For For Against For

APK Other

Shares 56865

Shareholders 1

1/2016 MITE 3

Julkaistu: 2016-02-17 03:00:00 CET

Uponor Oyj

Yhtiökokouskutsu

Kutsu Uponor Oyj:n varsinaiseen yhtiökokoukseen

Uponor Oyj Yhtiökokouskutsu 17.2.2016 4:00

Kutsu Uponor Oyj:n varsinaiseen yhtiökokoukseen

Uponor Oyj:n osakkeenomistajat kutsutaan varsinaiseen yhtiökokoukseen, joka pidetään torstaina maaliskuun 10. päivänä 2016 alkaen klo 15.00 Helsingin Messukeskuksessa osoitteessa Messuaukio 1, Helsinki. Kokoukseen ilmoittautuneiden vastaanotto ja äänestyslippujen jakaminen alkaa klo 14.00. Kahvitarjoilu on kokouksen jälkeen.

A. Yhtiökokouksessa käsiteltävät asiat

Yhtiökokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

1. Kokouksen avaaminen
2. Kokouksen järjestäytyminen
3. Pöytäkirjantarkastajien ja ääntenlaskun valvojien valitseminen
4. Kokouksen laillisuuden toteaminen
5. Läsnä olevien toteaminen ja ääniluettelon vahvistaminen
6. Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2015 toimintaan
7. Vuoden 2015 tilinpäätöksen, konsernitilinpäätöksen ja toimintakertomuksen esittäminen
8. Vuoden 2015 tilintarkastuskertomuksen ja konsernitilintarkastuskertomuksen esittäminen
9. Tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistaminen
10. Taseen osoittaman voiton käyttäminen ja osingonjaosta päättäminen

Hallitus ehdottaa, että tilikaudesta 2015 jaetaan osinkoa 0,44 euroa osakkeelta. Osinko maksetaan osakkeenomistajalle, joka osingonmaksun täsmäytyspäivänä 14.3.2016 on merkitty Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Osinko maksetaan 22.3.2016.

11. Vastuuvapaudesta päättäminen hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle
12. Hallituksen jäsenten palkkioista päättäminen

Nimitystoimikunta ehdottaa, että hallituksen jäsenille maksetaan palkkioita siten, että hallituksen puheenjohtajalle maksetaan 88 000 euron, varapuheenjohtajalle 49 000 euron, tarkastusvaliokunnan puheenjohtajalle 49 000 euron ja jäsenille 44 000 euron vuosipalkkio. Nimitystoimikunta ehdottaa, että palkkioista noin 40 % maksetaan markkinoilta hankittavina Uponor Oyj:n osakkeina ja loput rahana. Nimitystoimikunta ehdottaa, että hallituksen kokouksiin liittyvistä matkoista aiheutuneet kulut korvataan yhtiön noudattaman matkustuskäytännön mukaisesti.

Lisäksi nimitystoimikunta ehdottaa, että hallituksen jäsenille maksetaan kustakin hallituksen sekä valiokunnan varsinaisesta kokouksesta (poislukien päätökset ilman kokousta) palkkiona 600 euroa jäsenen asuinmaassa pidetystä kokouksesta, 1 200 euroa muualla samalla mantereella pidetystä kokouksesta ja 2 400 euroa toisella mantereella pidetystä kokouksesta. Puhelinkokousten osalta maksetaan kokouspalkkio jäsenen asuinmaassa pidetyn kokouksen palkkion mukaisesti.

13. Hallituksen jäsenten lukumäärästä päättäminen

Nimitystoimikunta ehdottaa yhtiön hallituksen jäsenten lukumääräksi kuusi.

14. Hallituksen jäsenten valitseminen

Nimitystoimikunta ehdottaa, että hallituksen nykyiset jäsenet Jorma Eloranta, Timo Ihamuotila, Markus Lengauer, Eva Nygren, Annika Paasikivi ja Jari Rosendal valitaan uudelle toimikaudelle.

15. Tilintarkastajan palkkiosta päättäminen

Hallitus ehdottaa, että valittavalle tilintarkastajalle maksetaan palkkio yhtiön hyväksymän laskun mukaan.

16. Tilintarkastajan valitseminen

Hallitus ehdottaa, että yhtiön nykyinen tilintarkastaja KHT-yhteisö Deloitte & Touche Oy valitaan uudelleen seuraavaksi toimikaudeksi. Hallitus myös ehdottaa, että yhtiökokous pyytää tilintarkastajaa tilintarkastuskertomuksessa lausumaan tilinpäätöksen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä sekä hallituksen voitonjakoehdotuksesta.

17. Yhtiöjärjestyksen muuttaminen

Hallitus ehdottaa, että yhtiöjärjestyksen 4 § ja 10 § muutetaan seuraavasti kuuluviksi:

4 § Hallitus

Yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii yhtiön hallitus, johon kuuluu vähintään viisi (5) ja enintään seitsemän (7) varsinaista jäsentä. Hallituksen jäsenet valitsee varsinainen yhtiökokous yhdeksi (1) vuodeksi kerrallaan. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy sen varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä, jossa valitaan uusi hallitus.

Hallitus valitsee keskuudestaan yhden (1) varapuheenjohtajan yhdeksi (1) vuodeksi kerrallaan. Mikäli hallituksen puheenjohtaja eroaa tai on pysyvästi estynyt hoitamasta tehtäviään kesken toimikauden, hallitus voi keskuudestaan valita uuden hallituksen puheenjohtajan jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Hallitus on päätösvaltainen, kun yli puolet jäsenistä on paikalla.

10 § Varsinainen yhtiökokous

Varsinainen yhtiökokous on pidettävä vuosittain ennen kesäkuun loppua.

Kokouksessa on:

esitettävä

1. tilinpäätös, joka sisältää konsernitilinpäätöksen, toimintakertomus;
2. tilintarkastuskertomus;

päätettävä

3. tilinpäätöksen vahvistamisesta;
4. taseen osoittaman voiton käyttämisestä;
5. vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle;
6. hallituksen jäsenten palkkioista;
7. hallituksen jäsenten lukumäärä;

valittava

8. hallituksen jäsenet ja hallituksen puheenjohtaja;
9. tilintarkastaja.

18. Hallituksen valtuuttaminen päättämään omien osakkeiden hankkimisesta

Hallitus ehdottaa, että yhtiökokous valtuuttaa hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta, yhdessä tai useammassa erässä, vapaaseen omaan pääomaan kuuluvilla varoilla seuraavasti:

Hallitus on valtuutuksen nojalla oikeutettu päättämään enintään 3 500 000 oman osakkeen hankkimisesta. Määrä vastaa noin 4,8 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista yhtiökokouspäivänä.

Hallitus päättää miten omia osakkeita hankitaan. Osakkeita voidaan hankkia muutoin kuin osakkeenomistajien omistamien osuuksien suhteessa (suunnattu hankkiminen). Omia osakkeita voidaan hankkia hankintahetken markkinahintaan julkisessa kaupankäynnissä Nasdaq Helsingissä.

Valtuutus kumoaa yhtiökokouksen 17.3.2015 antaman valtuutuksen päättää omien osakkeiden hankkimisesta.

Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti, kuitenkin enintään 18 kuukautta yhtiökokouspäivästä lukien.

19. Hallituksen valtuuttaminen päättämään osakeannista

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että hallitus valtuutetaan päättämään, yhden tai useamman kerran, uusien osakkeiden antamisesta tai omien osakkeiden luovuttamisesta seuraavin ehdoin:

Hallitus on valtuutuksen nojalla oikeutettu päättämään enintään 7 200 000 uuden osakkeen antamisesta tai omien osakkeiden luovuttamisesta, mikä määrä vastaa noin 9,8 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Hallitus on oikeutettu päättämään kaikista osakeannin ehdoista. Osakkeita voidaan antaa osakkeenomistajien etuoikeudesta poiketen (suunnattu anti). Valtuutus sisältää mahdollisuuden päättää maksuttomasta osakeannista yhtiölle itselleen.

Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka.

20. Kokouksen päättäminen

B.Yhtiökokousasiakirjat

Edellä mainitut yhtiökokouksen asialistalla olevat päätösehdotukset sekä tämä kokouskutsu ovat saatavilla Uponor Oyj:n verkkosivuilla osoitteessa sijoittajat.uponor.fi. Uponor Oyj:n tilinpäätös on saatavilla mainituilla verkkosivuilla viimeistään 17.2.2016 alkaen. Päätösehdotukset ja muut edellä mainitut asiakirjat ovat myös saatavilla yhtiökokouksessa. Jäljennökset asiakirjoista lähetetään osakkeenomistajalle pyydettäessä. Yhtiökokouksen pöytäkirja on nähtävillä edellä mainituilla verkkosivuilla viimeistään 24.3.2016.

Erillistä kutsua yhtiökokoukseen ei lähetetä.

C.Ohjeita yhtiökokoukseen osallistujille**1.Osakasluetteloon merkitty osakkeenomistaja**

Oikeus osallistua yhtiökokoukseen on osakkeenomistajalla, joka on yhtiökokouksen täsmäytyspäivänä 29.2.2016 rekisteröity Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Osakkeenomistaja, jonka osakkeet on merkitty hänen henkilökohtaiselle suomalaiselle arvo-osuustililleen, on rekisteröity yhtiön osakasluetteloon.

Yhtiön osakasluetteloon merkityn osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, tulee ilmoittautua viimeistään maanantaina 7.3.2016 klo 10.00, mihin mennessä ilmoittautumisen on oltava perillä. Yhtiökokoukseen voi ilmoittautua:

- Uponor Oyj:n verkkosivuilla sijoittajat.uponor.fi tai
- telefaksilla numeroon 020 129 2851 tai
- puhelimitse numeroon 020 770 6883 arkipäivinä klo 9.00–16.00 tai
- kirjeitse osoitteella Uponor Oyj, Lakiasiat, PL 37, 01511 Vantaa.

Ilmoittautumisen yhteydessä tulee ilmoittaa osakkeenomistajan nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero sekä mahdollisen avustajan tai asiamiehen nimi ja asiamiehen henkilötunnus. Osakkeenomistajien Uponor Oyj:lle luovuttamia henkilötietoja käytetään vain yhtiökokouksen ja siihen liittyvien tarpeellisten rekisteröintien käsittelyn yhteydessä.

Osakkeenomistajan, hänen edustajansa tai asiamiehensä tulee kokouspaikalla tarvittaessa pystyä osoittamaan henkilöllisyytensä ja/tai edustusoikeutensa.

2. Hallintarekisteröidyn osakkeen omistaja

Hallintarekisteröidyn osakkeen omistajalla on oikeus osallistua yhtiökokoukseen niiden osakkeiden nojalla, joiden perusteella hänellä olisi oikeus olla merkittynä Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon yhtiökokouksen täsmäytyspäivänä 29.2.2016. Osallistuminen edellyttää lisäksi, että osakkeenomistaja on näiden osakkeiden nojalla tilapäisesti merkitty Euroclear Finland Oy:n pitämään osakasluetteloon viimeistään 7.3.2016 klo 10.00 mennessä. Hallintarekisteriin merkittyjen osakkeiden osalta tämä katsotaan ilmoittautumiseksi yhtiökokoukseen.

Hallintarekisteröidyn osakkeen omistajaa kehoitetaan pyytämään hyvissä ajoin omaisuudenhoitajaltaan tarvittavat ohjeet koskien rekisteröitymistä tilapäiseen osakasluetteloon, valtakirjojen antamista ja ilmoittautumista yhtiökokoukseen. Omaisuudenhoitajan tilinhoitajayhteisön tulee ilmoittaa hallintarekisteröidyn osakkeen omistaja, joka haluaa osallistua varsinaiseen yhtiökokoukseen, merkittäväksi tilapäisesti yhtiön osakasluetteloon viimeistään edellä mainittuun ajankohtaan mennessä.

3. Asiamiehen käyttäminen ja valtakirjat

Osakkeenomistaja saa osallistua yhtiökokoukseen ja käyttää siellä oikeuksiaan asiamiehen välityksellä. Osakkeenomistajan asiamiehen on esitettävä päivitetty valtakirja tai hänen on muuten luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan osakkeenomistajaa. Mikäli osakkeenomistaja osallistuu yhtiökokoukseen usean asiamiehen välityksellä, jotka edustavat osakkeenomistajaa eri arvopaperitileillä olevilla

osakkeilla, on ilmoittautumisen yhteydessä ilmoitettava osakkeet, joiden perusteella kukin asiamies edustaa osakkeenomistajaa.

Mahdolliset valtakirjat pyydetään toimittamaan alkuperäisinä yhtiölle osoitteeseen Uponor Oyj, Lakiasiat, PL 37, 01511 Vantaa ennen ilmoittautumisajan päättymistä.

4. Muut ohjeet/ tiedot

Yhtiökokouksessa läsnä olevalla osakkeenomistajalla on yhtiökokouksessa osakeyhtiölain 5 luvun 25 §:n mukainen kyselyoikeus kokouksessa käsiteltävistä asioista.

Uponor Oyj:llä on kokouskutsun päivänä yhteensä 73 206 944 osaketta, jotka edustavat yhteensä 73 206 944 ääntä.

Äänilippu osakkeenomistajalle tai valtuutetulle annetaan yhtiökokoukseen saavuttaessa ilmoittautumisen yhteydessä.

Vantaalla 12. helmikuuta 2016

Uponor Oyj
Hallitus

Uponor Oyj

Tarmo Anttila
viestintäjohtaja
Puh. 020 129 2852

JAKELU:
Nasdaq Helsinki
Tiedotusvälineet
www.uponor.fi

Uponor on johtava kansainvälinen yhtiö, joka tarjoaa tuotteita ja ratkaisuja turvalliseen veden jakeluun, energiatehokkaaseen lämmitykseen ja viilennykseen sekä luotettavaan yhdyskuntatekniikkaan. Yhtiö palvelee asuntorakentamisen, teollisuus-, liike- ja julkisen rakentamisen sekä kunnallistekniikan ja ympäristörakentamisen segmenttejä. Uponorin palveluksessa on noin 3 700 henkeä 30 maassa, etupäässä Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Vuonna 2015 Uponorin liikevaihto oli noin 1 050 miljoonaa euroa. Uponor Oyj on listattu Nasdaq Helsingissä.
www.uponor.fi

Luokitellut ilmoitukset

Palveluja tarjotaan

No selluhan se on meillä aina mielessä...

Mittavat investointimme nimitään palvelavat erinomaisesti selluloosan ja muiden metsäteollisuuden tuotteiden kuljettamista. Pohjoismaiden ainoassa All Weather Terminalissa herkkäkin kappaletavara pystytään aina käsittelemään kuivissa tiloissa ja tehokkaasti. Load Plate -laitteemme avulla konttien tilavuus voidaan hyödyntää maksimaalisesti. 13 metrin syväytlämme puolestaan mahdollistaa laivaukset kaikille maailmaan kaikista isoimmilakin aluksilla.

KOKKOLAN SATAMA

KOKKOLAN SATAMA OY • Puh: (06) 824 2400
satama@portofkockola.fi • www.portofkockola.fi

KOKKOLAN
SATAMAN
SATAMA.

Yritykset tiedottavat

BNP PARIBAS
INVESTMENT PARTNERS

BNP PARIBAS L1

Luxemburgin lain mukainen
yhteissijoitusyhtiö (SICAV-UICIS)
Rekisteröity toimipaikka: 33 rue de Gasperich, L-5826 Hesperange
Luxemburgin kaupparekisterinumero B 32327

YLI-MÄÄRÄINEN YHTIÖKOKOUS KOKOUSKUTSU

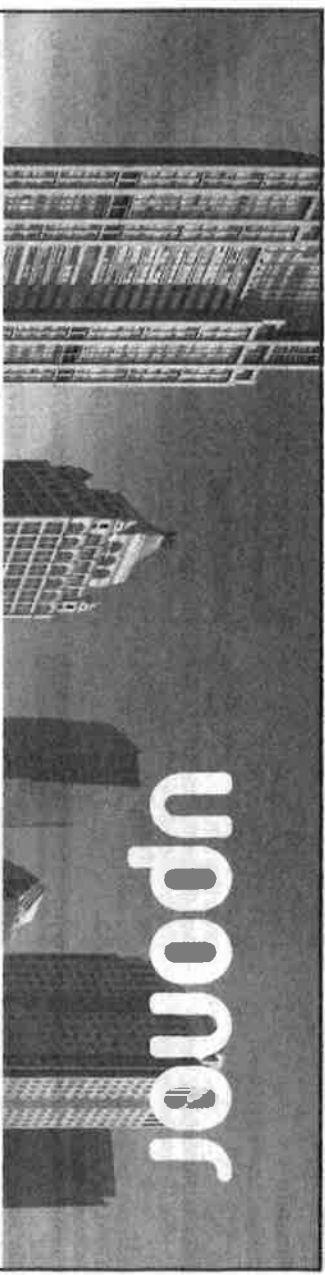
Osudenomistajien ylimääräinen yhtiökokous pidetään perjantaina 11. maaliskuuta 2016 klo 11.00 CET BNP Paribas Investment Partners Luxembourgin toimiltilissa rakennuksen H20 A-osan pohjakerroksessa, osoitteessa: 33 rue de Gasperich, L-5826 Hesperange, Luxembourgin suurmarkkinat, ja sen esityslistalla on seuraava:

ESITYSLISTA:

25. huhtikuuta 2016 voimaan astuva yhtiöjärjestyksen päivitys seuraavasti:
 - 1) 4 pykälä:
 - Yhtiön rekisteröidyn toimipaikan siirtäminen Luxemburgin kuntaan.
 - 2) 8 pykälä:
 - a) Lisätään hallitukselle mahdollisuus laskea liikkeeseen arv-osuusemmuotista osuuksia 6. huhtikuuta 2013 annetun lain mukaisesti.
 - b) Rekisteröity osuudet laskeaan liikkeeseen 10. elokuuta 1915 annetun osakeyhtiölain (muutoksineen) 39 ja 40 pykälän määräysten mukaisesti.
 - c) Hallitusuudet laskeaan liikkeeseen pysäytetyssä muodossa 10. elokuuta 1915 annetun osakeyhtiölain (muutoksineen) 42 pykälän määräysten mukaisesti.
 - 3) 14(3) pykälä:
 - Lisätään varojen arvostustilinan kuvauksen sisältämään sanamuodon ”tuhennestilinan hyväksymisväen päätöskussin” muuttaminen sanamuodon ”arvostusväen viimeksi tuumetun päätösmuutteen”.
 - 4) 16 pykälä:
 - Hallituksen jäsenen pelien tähtämistä koskevan mahdollisuuden muuttaminen uudelleen käytään 10. elokuuta 1915 annetun osakeyhtiölain (muutoksineen) 51 pykälän termillä.
 - 5) 19 pykälä:
 - Perutaan mahdollisuus hallinnoida alaratasen varoja yhdessä muiden yhtiön tai muun yhteissijoitusyhtiön alaratasen varojen kanssa.
 - Tämän seurauksena pykälän lühen kappale poistetaan.
 - 20 pykälä:
 - Perutaan seuraava ehto, joka koskee alaratasen sijoittamista toiseen yhtiön alaratasen, millä varmistetaan 17. joulukuuta 2010 yhteissijoitusyhtiöstä annetun lain (oba muutettiin 12. heinäkuuta 2013 annetulla lailla) 161 (8) pykälän noudattaminen:

Kohdealaratasen sijoittaminen alaratasen ja kohdealaratasen hallinnointi-merkintä- ja lunastuspykälillä ei peria kassinkeraisina.
 - 7) 22 pykälä:
 - Pykälän otsikkeen ”määräntuuseke” korvaaminen otsikella ”auristitit”.
 - 23 pykälä:
 - Varsinaisen yhtiökokouksen päivämäärän siirtäminen huhtikuun kolmesta perjantaisesta klo 14.30 huhtikuun 25. päivään klo 14.00 ensimmäisen kerran vuonna 2017.
 10. elokuuta 1915 annetun osakeyhtiölain (muutoksineen) 67-1 pykälän mukaisesti yhtiökokous ei ole päätösvalainen, ellei vähintään puolet yhtiön pääomasta ole edustettuna. Päätösten hyväksymiseksi tarvitaan vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.
 - Osudenomistajat voivat osallistua kokoukseen tai olla siinä edustettuna toistettua henkilöityyrittäjä ja esitettään osuutien pysäytystilauksen. Heidän tulee ilmoittaa osallistumisestaan viimeistään viisi pankkipäivää ennen kokousta.
 - Fyysiset hallitusuudet, joita ei ole pysäytetty 18. heinäkuuta 2016 memessä, ja niihin liittyvät äänestysvoimat perutetaan.
 - Uusi yhtiöjärjestyksenoma, nykyinen ratastoselle ja viimeisin osuusluotatus ovat saatavilla ratastosellessä mainitussa yhteisössä.

Hallitus

Uponor Oy:n varsinainen yhtiökokous

Uponor Oy:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina 10. maaliskuuta 2016 klo 15.00 Messukeskuksessa, Messuaukio 1, Helsinki. Kokoukseen ilmoittautuneiden vastaanottaminen ja äänestyslipukkeiden jakaminen aloitetaan klo 14.00.

Yhtiön osakasiuetelefon 29.2.2016 merkityn osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, tulee ilmoittautua viimeistään maanantaina 7.3.2016 klo 10.00.

Yhtiökokoukseen voi ilmoittautua:

Uponor Oy:n verkkosivulla sijoittajat.uponor.fi tai
telefaksilla numeroon 020 129 2851 tai
puhelimite numeroon 020 770 6683 arkipäivinä klo 9.00–16.00 tai
kirjeitse osoitteella Uponor Oy, Lakiasiat, PL 37, 01511 Vantaa.

Virallinen yhtiökokouskutsu on julkaistu Uponor Oy:n verkkosivulla osoitteessa sijoittajat.uponor.fi. Samasta osoitteesta löytyvät tärkeimmät tiedot ja ohjeet yhtiökokousta kosken.

Meillä on tieto, jota etsit.

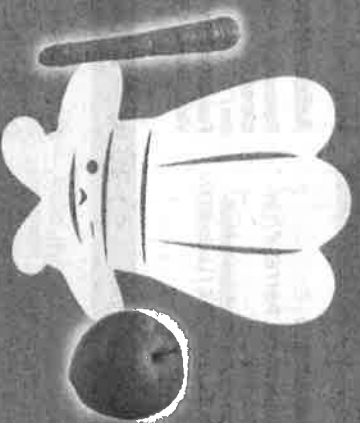
Kaikki viralliset tiedot yrityksistä ja kiinteistöistä: tietopalvelut.kauppaletti.fi

Poimi pirteät reseptit muilta kotikokeilta.

Kevätkääryleet

Värikäs kasviskeitto

potkanakakku

Omenaiset räiskäleet

Raikas perunasalaatti

Omenakerrepullat

-kotikokki.net

Kotien kokeilta ideat arkeen ja juhlaan

Katso reseptit | Jaa omasi | Nauti onnistumisista

TALOUS

Pankki- ja vakuutusala: Tietosuojavaltuutettu selvittää, kysyvätkö pankit tarpeettomia asioita

Pankkien kyselylomakkeet tutkitaan

Kyselyt perustuvat lakiin, mutta pankkien epäillään kysyneen myös tarpeettomia kysymyksiä.

Anni Lassila HS

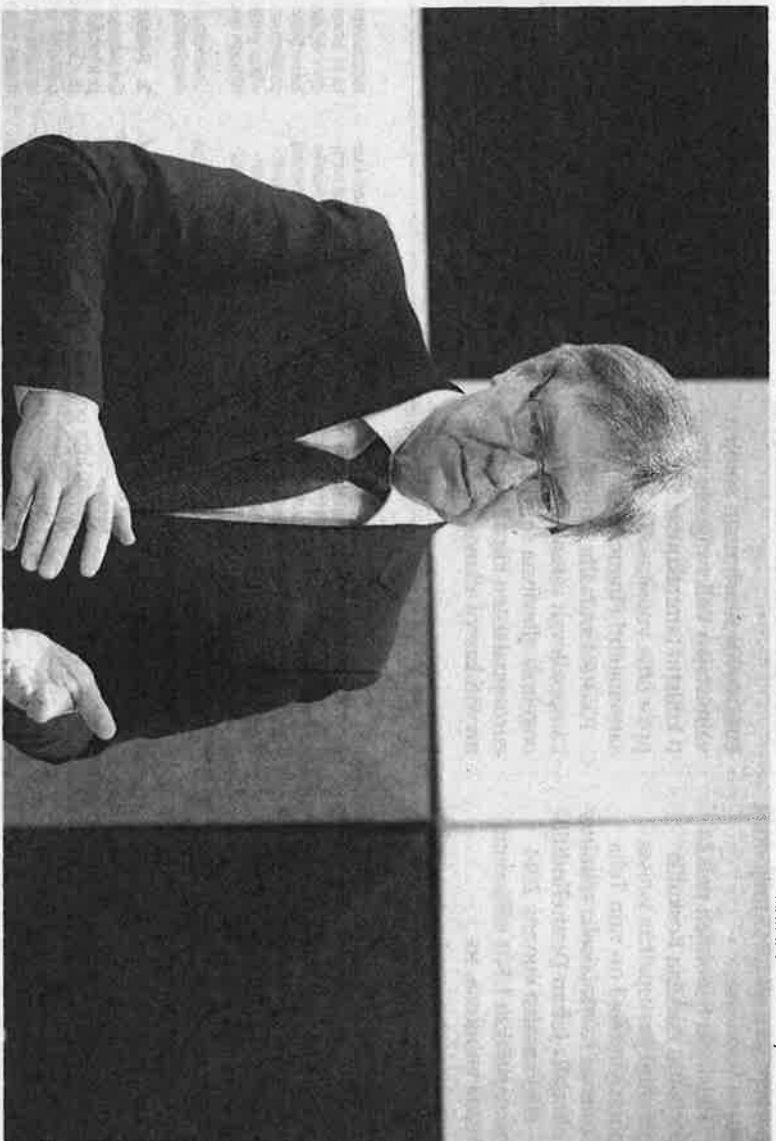
TIETOSUOJAVALTUUTETUN toimisto aikoo tutkia pankkien asiakkailleen tekemät ihmeystä herättäneet kyselyt, joissa on kysely muun muassa asiakkaiden poliittisesta vaikutusvallasta ulkomaille.

”Tulemme käymään pankkien lomakkeet kysymys kysymykseltä läpi. Onko siellä mahdollisesti kysymyksiä, jotka eivät ole tarpeellisia”, tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio sanoo.

Aarnion mukaan on esitetty epäilyjä, että joitain kysymyksiä on tehty puhtaasti markkinatutkimustarkoituksessa.

KESKUSTELU PANKKIEN oudoista kyselyistä alkoi, kun OP-ryhmä laittoi tammikuun lopulla kyselyyn vastaaminen verkkopankkiin pääsemisen ehdoksi. Muut pankit ovat seuraamassa perässä.

Kyselyjä on tehty konttoreissa ja verkkopankissa vuodesta 2009 lähtien, mutta vasta hiljattain pankit ovat voimallisesti ruvenneet vaatimaan vastauksia niiltäkin asiakkailta, jotka eivät tähän mennessä ole vastanneet. Pankkien aktiivisuus johtuu siitä, että Finanssivalvonta val-

MARKKU ULANDER / LEHTIKUVA

Tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio vakuuttaa, että jokainen pankkien esittämä kysymys käydhän läpi.

vovana viranomaisena on pitänyt pankeja saamaan rekisterinsä kuntoon. HS vastaa johtajien pankkien asiakkaita askartuttaneisiin kysymyksiin.

1. Miksi kyselyitä tehdään?

LAKI rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä vaatii, että pankit tietävät asiakkaitaan suuren joukon asitoita. Laki antaa suuntaviivat, pankit laativat itse varsinaiset kysymykset. Tietojen perusteella pankit osaavat kiinnittää huomiota ra-

haaliikenteeseen, joka voi viitata jononkin laittomaan. Suomen ja Yhdysvaltain välisen verosopimus edellyttää, että pankit kysyvät asiakkaitaan myös, ovatko nämä verovelvollisia Yhdysvalloissa.

saa talletetuksi pankkiin, ellei pysty selvittämään rahan alkuperää.

3. Mitä tapahtuu, jos kieltäytyy vastaamasta?

PANKIT voivat joutua kysymyksissä sen mukaan, miten laajaa asiakkaan asiointi on. Esimerkiksi kysymys poliittisesta vaikutusvallasta on kuitenkin kysyttävä kaikilta. Jos kieltäytyy vastata, asiakas joutuu maksamaan sakkoja. Yhdysvaltain pankit pitävät lopettaa asiakassuhde.

6. Kysyvätkö muut kuin pankit?

MYÖS muiden finanssialan toimijoiden ja esimerkiksi asiantuntijien, arvotavaroitten kauppiaiden ja kiinteistövälittäjien pitää tuntea asiakkaansa ja puuttua epäilyttävään toimintaan, kuten suuriin käteissummiin.

Valtionyhtiöt

Patria tavoittelee suurta kauppaa Australiasta

Eeva Palojärvi HS

VALTION puolustusvälineyhtiö Patria tavoittelee satojen miljoonien eurojen arvoista panssarivaunukauppaa Australiasta.

Patria on mukana brittiläisen BAE Systemsin johtamassa yhteentehtävässä, joka tarjoaa Australian puolustusvoimille 225:tä panssarointia tiedusteluajoneuvoa.

Patrian liiketoimintajohtaja Mika Karin mukaan kyse on yhteensä jopa miljardiluokan kauppasta. Patrian osuus olisi noin 300 miljoonaa euroa.

”Kyllä tämä olisi meille todella merkittävä kauppa”, Karin sanoo.

HANKE käynnistyi vuosi sitten. Australian puolustusvoimien on tarkoitus vaihtaa maastokunat ai-

kupuolella testivaiheeseen pääsevät valmistajat.

”Kaksi todennäköisesti valitaan. Jos sinne asti päästään, sitten kisataan vielä yksi vuosi”, Karin sanoo.

Lopullisesti kaupasta päätetään näillä näkymin vuonna 2018 ja toimitukset alkaisivat vuonna 2020.

UKKOMINISTERI Timo Soini (ps) vieraillee Australiassa maaliskuun alussa ja puolustusministeri Jussi Niinistö (ps) maaliskuun lopulla. Molemmilla on matkassa yritysvaltuuskunta ja kummassakin on Patria mukana.

Suomi on Australian tavoin yksi viidestä Naton lähikumpinimaasta. Muut ovat Ruotsi, Jordania ja Georgia.

BAE Systemsin yhteentehtävässä on mukana myös ruotsalainen BAE Hägglunds.

Uponor Oy:n varsinainen yhtiökokous

Uponor Oy:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina 10. maaliskuuta 2016 klo 15.00 Messukeskuksessa, Messaukio 1, Helsinki. Kokoukseen ilmoittautuneiden vastaanottaminen ja äänestyslipukkeiden jakaminen aloitetaan klo 14.00.

Yhtiön osaksluetteloon 29.2.2016 merkityn osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, tulee ilmoittautua viimeistään maanantaina 7.3.2016 klo 10.00.

Yhtiökokoukseen voi ilmoittautua:

Uponor Oy:n verkkosivulla sijoittajat. uponor.fi tai telefaksilla numeroon 020 129 2851 tai puhelimitse numeroon 020 770 6883 arkipäivinä klo 9.00–16.00 tai kirjitse osoitteella Uponor Oy, Lakiasiat, PL 37, 01511 Vantaa.

Virallinen yhtiökokouskutsu on julkaistu Uponor Oy:n verkkosivulla osoitteessa sijoittajat.uponor.fi. Samasta osoitteesta löytyvät tarkemmat tiedot ja ohjeet yhtiökokousta koskien.

TASEKIRJA
1.1.-31.12.2015
Uponor Oyj

SISÄLLYSLUETTELO

Hallituksen toimintakertomus	3
Konsernin taloudelliset tunnusluvut	15
Osakekohtaiset tunnusluvut	16
Tunnuslukujen laskentakaavat	17
Konsernin laaja tuloslaskelma	18
Konsernitase	19
Konsernin rahavirtalaskelma	21
Laskelma oman pääoman muutoksista	22
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	23
Osakkeet ja osakkeenomistajat	55
Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)	57
Tuloslaskelma	57
Tase	58
Rahoituslaskelma	60
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot	61
Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle	69
Tilinpäätösmerkintä	69

Hallituksen toimintakertomus

Markkinat

Rakentamisaktiivisuus pysyi Uponorin markkina-alueilla pääsääntöisesti vaimeana vuonna 2015 eikä merkittävää kasvua edellisvuoteen verrattuna ollut havaittavissa. Vaikka rakentaminen kiihtyi selvästi muutamilla tärkeillä markkina-alueilla, kuten Yhdysvalloissa, Alankomaissa ja Ruotsissa, useimmilla markkinoilla jo ennestään heikossa taloustilanteessa ei ollut havaittavissa juurikaan elpymisen merkkejä.

Pohjoismaissa markkinoiden kehitys vaihteli suuresti. Ruotsissa uusia asuinrakennushankkeita käynnistettiin tiiviiseen tahtiin ja kehitys oli jokseenkin myönteistä myös Tanskassa ja Norjassa. Suomessa markkinat sen sijaan jatkoivat supistumistaan. Uusien liike- ja julkisrakentamishankkeiden määrä supistui vuoteen 2014 verrattuna kaikissa muissa maissa paitsi Tanskassa. Laskusuuntainen kehitys ei kuitenkaan koske korjausrakentamista, joka kasvaa tasaisesti asuin-, liike- ja julkisrakentamisen segmenteissä. Kunnallistekniikkaan investoitiin aikaisempaa enemmän vain Norjassa, jossa investoinnit tie- ja vesirakentamiseen autoivat tasapainottamaan energiahankkeiden supistumista.

Myös Keski-Euroopan markkinoiden kehitys oli vaihtelevaa. Saksassa uusien asuinrakennushankkeiden määrä kasvoi hienokseltaan edellisvuoteen verrattuna, mikä ei kuitenkaan tasapainottanut huomattavasti mittavamman asuinrakennusten korjausrakentamisen alavireisenä jatkunutta kehitystä. Vähäinen piristyminen asuinrakentamisen markkinoilla ei riittänyt tasapainottamaan julkis- ja liikerakentamisen matalasuhdannetta ja siksi markkinoiden kehitys oli kokonaisuudessaan alavireistä. Alankomaissa markkinoiden elpyminen kuitenkin jatkui ja useimmissa rakentamisen segmenteissä todettiin merkille pantavaa kasvua.

Lounais-Euroopan markkina-alueista Isossa-Britanniassa uusien asuinrakennushankkeiden määrä supistui merkittävästi vuoteen 2014 verrattuna. Heikko tilanne jatkui myös Ranskassa ja Italiassa, mutta hienoista piristymistä oli havaittavissa Espanjassa ja Portugalissa. Kehitys asuinrakennusten remontointimarkkinoilla oli suurelta osin tasaista. Korjausrakentaminen julkis- ja liikerakentamisen segmenteissä tasapainotti jonkin verran uudisrakentamisen tasaista kehitystä.

Itäisessä Euroopassa Venäjän taloudellinen ja poliittinen epävarmuus on saanut kuluttajat ja yritykset varuilleen, mikä rasitti sekä asuinrakentamisen että liike- ja julkisrakentamisen segmenttejä. Myös Baltian maissa rakentamisen ja kunnallistekniikan segmentteihin investoitiin yleisesti ottaen aikaisempaa vähemmän. Sitä vastoin eräät itäisen Keski-Euroopan suuret maat, kuten Puola ja Tšekki tasavalta, raportoivat kasvua edellisvuoteen verrattuna.

Talouuskasvun hidastuminen erityisesti kehittyvissä maissa heijastui Uponorin vientimarkkinoihin, missä investoinnit asuin-, liike- ja julkisrakentamiseen supistuivat.

Pohjois-Amerikassa kasvu jatkui lähes kaikissa rakentamisen segmenteissä Yhdysvaltain markkinoilla. Uudisrakentamisen markkinat ovat kehittyneet vahvasti jo kolme vuotta ja nyt kasvuvauhti alkoi hieman hidastua. Samaan aikaan yritysten ja kuluttajien luottamus vahvistui, minkä seurauksena investoinnit liike- ja julkisrakentamiseen lisääntyivät merkittävästi. Vastoin odotuksia asuinrakentamisen segmentin kehitys myös Kanadassa oli vuoden aikana suotuisaa. Energian hintojen lasku kuitenkin hillitsi aktiivisuutta eräissä julkis- ja liikerakentamisen sekä kunnallistekniikan segmenteissä.

Liikevaihto

Uponorin jatkuvien liiketoimintojen liikevaihto vuonna 2015 oli 1 050,8 (2014: 1 023,9) milj. euroa, mikä on 2,6 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Konsernin liikevaihdon orgaaninen kasvu oli 5,2 %, kun vuoden 2014 luvuissa jätetään huomioimatta Uponor Infran Thaimaan ja Extronin myydyt yksiköt. Kiinteillä valuuttakursseilla laskettuna koko vuoden liikevaihto kasvoi 35,0 milj. euroa.

Suotuisa kehitys johtui lähinnä Yhdysvaltain dollarin vaikutuksesta, mutta myös ja Kanadan dollari ja Englannin punta vaikuttivat liikevaihtoa kohottavasti. Suurin yksittäinen negatiivinen vaikutus oli Venäjän ruplalla.

Talotekniikka – Euroopan liikevaihto laski 2,5 % heijastellen vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen heikkoa tulosta. Vuoden viimeisten kahden kuukauden aikana tapahtunutta lyhytaikaista kysynnän pirstymistä lukuun ottamatta Euroopan markkinoiden kehitys jatkui yleisesti ottaen vaisuna. Pieninä valopilkkuina tässä yleisessä ympäristössä loistivat Ruotsi ja Alankomaat. Vuoden 2015 viimeisen neljänneksen suotuisan kehityksen taustalla vaikuttivat erityisesti pohjoisen Euroopan leuto talvi, asiakkaiden suorittamat varaston täydennykset sekä Saksassa käynnistyneiden liikerakentamishankkeiden ajoitus.

Talotekniikka – Pohjois-Amerikan tuotantokapasiteettia on viime vuosina laajennettu useampaan otteeseen, mikä on mahdollistanut liikevaihdon pitkään kestäneen vahvan kasvun, joka jatkui odotusten mukaisesti vuonna 2015. Valuuttakurssimuutosten vaikutuksesta euromääräisenä raportoitu liikevaihdon kasvu oli erityisen voimakasta. Yhdysvalloissa liikevaihdon kehitys oli terveellä pohjalla. Suotuisaan kehitykseen vaikutti erityisesti käyttövesiratkaisujen liiketoiminta. Myös Kanadassa raportoitiin kasvua lähinnä vahvan viimeisen neljänneksen ansiosta ja erityisesti sisäilmastoratkaisuiden segmentissä lanseerattujen, merkittävien uusien tuoteinnovaatioiden ansiosta.

Uponor Infran liikevaihto supistui selkeästi vuonna 2015. Hieman yli puolet liikevaihdon laskusta oli seurausta Thaimaan liiketoiminnan ja Extronin myynnistä. Näiden yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2014 oli 28.6 milj. euroa. Liikevaihdon jatkuvan supistumisen taustalla vaikutti vahvasti Puolan ja Kanadan heikko kehitys.

Liiketoimintaryhmittäin laskettuna käyttövesiratkaisuiden osuus koko konsernin liikevaihdosta oli 45 % (39 %), sisäilmastoratkaisuiden 25 % (27 %) ja yhdyskuntatekniikan 30 % (34 %).

Liikevaihdon jakautuminen segmenteittain 1.1. – 31.12.2015:

M€	1–12 2015	1–12 2014	Raportoitu muutos
Talotekniikka – Eurooppa	467,1	479,1	-2,5 %
Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	275,8	200,8	37,4 %
(Talotekniikka – Pohjois-Amerikka (M\$))	304,6	265,2	14,8 %
Uponor Infra	312,0	351,3	-11,2 %
Eliminoinnit	-4,1	-7,3	
Yhteensä	1 050,8	1 023,9	2,6 %

Liikevaihdolla mitattuna kymmenen suurinta maata ja niiden osuudet konsernin liikevaihdosta (vuoden 2014 osuus sulkeissa): USA 23,9 % (17,6 %), Saksa 13,0 % (13,9 %), Suomi 11,8 % (13,2 %), Ruotsi 8,9 % (9,2 %), Kanada 7,9 % (8,2 %), Tanska 4,5 % (4,7 %), Alankomaat 3,5 % (3,1 %), Iso-Britannia 3,4 % (3,5 %), Norja 2,9 % (3,6 %) ja Espanja 2,8 % (2,8 %).

Tulos ja kannattavuus

Konsernin koko vuoden bruttokate oli 370,2 (340,1) milj. euroa, mikä on 30,1 milj. euroa tai 8,9 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Bruttokatemarginaali oli 35,2 % (33,2 %). Suurin yksittäinen selitys tälle kehitykselle oli Pohjois-Amerikan talotekniikkasegmentin suhteellisesti suurempi osuus sekä Uponor Infran strategisesti merkittävien kokonaisratkaisujen liikevaihdon kasvu ja onnistunut hinnoittelu muoviraaka-aineen hintavaihteluista huolimatta.

Konsernin liikevoitto oli 71,4 (63,4) milj. euroa, mikä on 12,6 % edellisvuotta enemmän. Kannattavuutta kuvaava liikevoittomarginaali nousi hieman vertailukauden 6,2 prosentista 6,8 prosenttiin. Valuuttakurssien muuntovaikutus koko vuoden tulokseen oli positiivinen 7,5 milj. euroa.

Yleiskustannusten kasvuun vaikutti lähinnä kaksi tekijää: Talotekniikka - Pohjois-Amerikan kasvu, jota valuuttakurssimuutokset vahvistivat, sekä Euroopan segmenteissä käynnistettyjen uudelleenjärjestelyiden aiheuttamat kertaluonteiset erät. Kustannuksia alentavat aikaisemmin toteutetut sekä vielä käynnissä olevat kustannussäästötoimet.

Liikevoittoa rasittivat 6,2 (5,9) milj. euron kertaluonteiset kustannukset, kertaluonteisten tulojen määrä oli 1,9 (1,7) milj. euroa ja kertaluonteisten erien yhteisvaikutus oli 4,3 (4,3) milj. euroa, josta Talotekniikka – Euroopan osuus oli 3,6 (3,7) milj. euroa ja Uponor Infran 0,7 (0,6) milj. euroa. Vuoden 2015 kertaluonteiset erät liittyivät lähinnä molempien segmenttien uudelleenjärjestelyihin liittyviin varauksiin ja arvonalentumisiin. Tämän lisäksi Uponor Infralla oli yritysmyyneistä syntyneitä tuloja. Talotekniikka – Eurooppaa koskevasta tehostamisohjelmasta tiedotettiin 21.7.2015 ja siihen liittyvät toimenpiteet on saatu suurelta osin päätökseen, paitsi Saksassa, jossa neuvottelut työntekijöiden edustajien kanssa ovat käynnissä. Saksan liiketoimintoja koskevat toimenpiteet raportoidaan vastedes osana 26.11.2015 julkaistua muutosohjelmaa.

Konsernin liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä oli 75,8 (67,7) milj. euroa, kasvua 11,9 %. Talotekniikka – Euroopan liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä oli 27,6 (38,7) milj. euroa ja Uponor Infran 0,9 (0,0) milj. euroa.

Raaka-aineiden ja erityisesti muoviraaka-aineiden hintaheilahtelut ovat pysyneet suurina ja keskihinnat korkeina pitkän aikavälin vertailuissa. Öljyn maailmanmarkkinahinnan romahduksesta huolimatta muoviraaka-aineiden hinnat ovat pysyneet korkeina erityisesti Euroopassa, johtuen pitkälti muoviraaka-ainevalmistajien rajallisesta toimituskapasiteetista, mikä on aiheuttanut myös toimituskeskeytyksiä.

Liikevoiton jakautuminen segmenteittäin 1.1. – 31.12.2015:

M€	1-12/ 2015	1-12/ 2014	Raportoitu muutos
Talotekniikka – Eurooppa	24,0	35,0	-31,4 %
Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	51,0	31,5	61,9 %
(Talotekniikka – Pohjois-Amerikka (M\$))	56,3	41,6	35,4 %)
Uponor Infra	0,2	-0,5	142,0 %
Muut	-3,8	-2,6	
Eliminoinnit	0,0	0,0	
Yhteensä	71,4	63,4	12,6 %

Konsernin nettorahoituskulut olivat 8,9 (7,4) milj. euroa ja valuuttakurssierot -3,4 (-1,2) milj. euroa.

Tulos ennen veroja oli 62,8 (56,3) milj. euroa. Tuloverojen määrä oli 25,7 (20,0) milj. euroa, kun veroaste oli 40,9 % (35,5 %). Vuoden 2015 tuloveroihin sisältyy Virossa osingonjaon yhteydessä maksettuja veroja 1,6 milj. euroa sekä Viron tytäryhtiöissä voitonjakoon käytettävissä oleviin varoihin liittyvä 0,5 milj. euron laskennallinen verovelka, joka vastaa noin 3,3 prosenttiyksikön kertaluonteista vaikutusta veroasteeseen. Lisäksi Pohjois-Amerikan liiketoiminnan osuus on kasvanut ja siellä tuloveroaste on suhteellisen korkea.

Konsernin tilikauden tulos oli 36,9 (36,0) milj. euroa, josta jatkuvien liiketoimintojen osuus oli 37,1 (36,3) milj. euroa.

Oman pääoman tuotto laski 12,1 (12,3) prosenttiin. Sijoitetun pääoman tuotto oli 15,5 (14,2) prosenttia.

Konsernin osakekohtainen tulos oli 0,51 (0,50) euroa ja jatkuvien liiketoimintojen osalta 0,51 (0,50) euroa. Oma pääoma osaketta kohti oli 3,39 (3,16) euroa. Muut osakekohtaiset tiedot löytyvät taulukko-osasta.

Konsernin liiketoiminnan rahavirta oli 58,2 (75,7) milj. euroa ja rahavirta ennen rahoitusta 16,5 (45,1) milj. euroa. Muutos johtui lähinnä liikevaihdon kasvusta vuoden kahden viimeisen kuukauden aikana, minkä seurauksena myyntisaamisten määrä jäi suhteellisen korkeaksi, sekä maksettujen verojen 13 milj. euron kasvusta. Liikevoiton paranemisen myötä myös tulo-rahoitus parani 99,0 milj. eurosta 105,6 milj. euroon vuonna 2015.

Tunnusluvut löytyvät tilinpäätöksestä viiden vuoden ajalta.

Investoinnit, tutkimus ja kehitys sekä rahoitus

Uponorin suurin käyttöomaisuusinvestointi vuonna 2015 oli Talotekniikka – Pohjois-Amerikan Minnesotan Apple Valleyssä sijaitsevan tehtaan tuotantokapasiteetin kuudes laajennus. Laajennus valmistui vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä.

Investoinneissaan Uponorin tavoitteena on sijoittaa resursseja kannattaviin liiketoimintamahdollisuuksiin, mutta samalla hallita investointien kokonaismäärää tiukasti. Suuri osa investoinneista suunnataan tarkasti harkittuihin, tuottavuutta parantaviin uudistuksiin ja kunnossapitoon.

Vuonna 2015 bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen olivat yhteensä 50,1 (35,7) milj. euroa eli 14,4 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna. Pohjois-Amerikassa käynnissä olevan tuotantokapasiteettilaajennuksen osuus on 18,6 milj. euroa. Yhdysvaltain dollarin vahvistumisen lisäksi myös muut valuuttakurssimuutokset vaikuttivat euroina raportoitavien investointien tunnuslukuihin. Nettoinvestointien määrä oli 49,2 (32,1) milj. euroa.

Panostukset tutkimukseen ja kehitykseen olivat yhteensä 18,5 (16,3) miljoonaa euroa eli 1,8 (1,6) prosenttia liikevaihdosta.

Tärkeimmät voimassa olevat rahoitusohjelmat 31. joulukuuta 2015 olivat vuonna 2018 erääntyvä 80 milj. euron joukkovelkakirjalaina ja vuonna 2016 erääntyvä 20 milj. euron joukkovelkakirjalaina. Joukkovelkakirjalainoilla Uponor on tasapainottanut maturiteettirakennetta ja mahdollisia rahoituslähteitä. Näiden lisäksi Uponor Infra Oy otti toimintonsa rahoittamiseksi 35 milj. euron lainan 1.7.2013. Vuoden 2015 lopussa lainaa oli nostettuna 11 milj. euroa.

Voimassa oli useampia kahdenvälisiä, 2019–2020 erääntyviä luottolimiittejä yhteensä 200 miljoonan euron arvosta. Vuoden 2015 aikana näistä varalla olevista rahoitusluotoista ei ollut nostettu yhtään.

Lyhytaikaisen rahoituksen tarpeeseen vastaa kotimainen 150 milj. euron yritystodistusohjelma, josta ei tilinpäätöshetkellä ollut käytössä yhtään. Rahavarat vuoden lopussa olivat yhteensä 49,2 (60,2) milj. euroa.

Konsernissa kiinnitetään erityistä huomiota myyntisaamisiin ja luottoriskeihin. Luottotappioiden määrä pysyi alhaisena ollen 0,6 (0,7) milj. euroa.

Konsernin korolliset nettovelat nousivat 91,3 (82,0) milj. euroon. Omavaraisuusaste oli 44,3 (43,9) prosenttia ja nettovelkaantuminen eli gearing 29,3 (27,6) prosenttia. Velkaantumistasen vuosineljännesten keskiarvoksi muodostui 40,4 (45,8), kun sen vaihteluväli yhtiön taloudellisissa tavoitteissa on 30–70.

Katsauskauden tapahtumia

Uponor tiedotti 25.2.2015 Uponor Infran myyneen enemmistöosuutensa thaimaalaisesta Wiik & Hoeglund PLC -yhtiöstä. Maaliskuun 30. päivänä tiedotettiin, että Uponor Infra Oy myi kokonaan omistamansa tytäryhtiön Extron Engineering Oy:n, jonka päätoimiala on muoviteollisuuden koneiden ja laitteiden valmistus. Yrityskaupasta huolimatta Uponor Infra aikoo kuitenkin jatkaa yhdyskuntatekniikan valmistusteknologian lisensointia ja myyntiä. Molemmat yritysmyynnit ovat osa Uponor Infran strategista tavoitetta keskittyä markkinoihin, joissa sillä on vahva asema ja mahdollisuus saavuttaa yhteistoimintaetuja. Myöhemmin joulukuussa Uponor Infra myi Omega-Liner®-putkistosaneerausliiketoimintansa tanskalaiselle Per Aarsleff A/S -yritykselle. Päätöksen taustalla olivat Uponor Infran tuotevalikoiman strategiset linjaukset.

Uponor perusti 25. maaliskuuta vakuutustytärtyhtiön, Uponor Insurance Ltd:n. Uponor Oyj omistaa yhtiön kokonaan. Yhtiön perustamisella pyritään laajentamaan konsernin mahdollisuuksia maailmanlaajuisen vastuuvakuutusohjelmien hallinnassa ja varmistamaan konsernille kattava vakuutusturva suotuisilla ehdoilla.

21.7. Uponor ilmoitti käynnistävänsä tehostamisohjelman Talotekniikka – Euroopan toimintojen sopeuttamiseksi Euroopan heikkoon kysyntätasoon. Tavoitteena oli saavuttaa noin kolmen miljoonan euron kustannussäästöt vuositasolla järkeistämällä myyntiverkostoa ja keskittämällä ja ulkoistamalla joitakin tukitoimintoja. Toimenpiteistä arvioitiin aiheutuvan yhteensä noin 4–5 miljoonan euron kertaluonteiset kulut vuoden 2015 aikana, ja niiden arvioitiin vaikuttavan noin 100 henkilötövuoteen Talotekniikka - Euroopassa. Marraskuun 26. päivänä Uponor ilmoitti aikovansa käynnistää Euroopan toimintoja koskevan muutosohjelman tavoitteenaan vahvistaa kannattavaa kasvua ja pienentää kustannuksia. Suunnitelmat koskevat Talotekniikka – Eurooppaa ja Uponor Infraa. Uudelleenjärjestelyillä tavoitellaan vähintään 25 miljoonan euron säästöjä vuoden 2017 loppuun mennessä. Näistä Talotekniikka – Euroopan osuus on vähintään 20 miljoonaa euroa ja Uponor Infran 5 miljoonaa euroa. Uudelleenjärjestelyistä aiheutuu arviolta 32 miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset, josta alaskirjausten osuus on 13 miljoonaa euroa. Suurin osa kustannuksista kirjataan vuodelle 2016. Aiemmin mainittu, Talotekniikka – Eurooppaa koskeva tehostamisohjelma, joka julkaistiin 21.7.2015, ja siihen liittyvät toimenpiteet on suurelta osin saatu päätökseen. Poikkeuksen muodostavat Saksan toiminnot, joihin liittyvät uudelleenjärjestelyt raportoidaan vastedes osana 26.11.2015 julkaistua muutosohjelmaa ja joihin liittyviä kertaluonteisia eriä on jäljellä noin 2,5 milj. euroa.

Uponor tiedotti 25.11., että hallinto-oikeus on hylännyt Uponor Oyj:n ja sen tytäryhtiö Uponor Business Solutions Oy:n valitukset, jotka Uponor jätti heinäkuussa 2013. Valitus koski konserniverokeskuksen vuonna 2011 tekemiä verotuksen oikaisupäätöksiä, jotka Uponorin mielestä ovat perusteettomia. Uponor on hakenut valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Uponor ilmoitti, että Uponor Holding GmbH, Uponorin saksalainen tytäryhtiö, osti kahden saksalaisen yhtiön, Delta Systemtechnik GmbH:n ja KaMo-ryhmän, osakekannat kokonaisuudessaan. Kauppa astuu voimaan 4.1.2016. Yrityksoston tarkoituksena on laajentaa Uponorin tarjontaa ja osaamista käyttö- ja juomavesijärjestelmämarkkinoilla, joilla hygieniatekijöiden merkitys kasvaa koko ajan. Ostettujen yhtiöiden yhteensä 119 työntekijää tekivät 32,8 miljoonan euron liikevaihdon vuonna 2014.

Uponor, Inc:n Apple Valleyssä Minnesotassa sijaitsevan tehdaskompleksin laajennushanke valmistui vuoden 2015 joulukuussa. Investoinnilla rakennettiin 8 175 m² tuotanto- ja toimistotilaa ja varmistetaan lähitulevaisuudessa tarvittava kapasiteetin kasvu. 1.10.2015 Uponor avasi paikallisia lämmönjakelujärjestelmiä valmistavan tehtaan Venäjällä. Hassfurtiin Etelä-Saksaan, yrityksen muiden toimintojen yhteyteen rakennettu uusi jakelukeskus otettiin käyttöön maaliskuussa. Marraskuussa Uponor ilmoitti suunnitelmistaan ryhtyä valmistamaan talotekniikkaratkaisuja Kiinassa vuonna 2016 vastatakseen suuren markkina-alueen kasvavaan kysyntään.

Yhdysvaltalaiset tuomioistuimet hyväksyivät 17.12.2015 lopulliset sovintoehdot kahdessa erillisessä ryhmäkanteen sovintoratkaisussa, joista tiedotettiin ensimmäisen kerran 10.6.2015. Uponor Oyj:n yhdysvaltalainen tytäryhtiö Uponor Inc., sen vakuuttajat ja eräät avainkumppanit osallistuivat kahden Yhdysvalloissa nostetun ryhmäkanteen sovintoneuvotteluihin. Kanteet koskivat Uponor Inc:n

Yhdysvalloissa myymien ns. keltaisesta messingistä valmistettujen liitinten väitettyä rikkoutumisvaaraa. Tuomioistuimet hyväksyivät lopulliset sovintoehdot kahdessa erillisessä ryhmäkanteen sovintoratkaisussa. Sovintoratkaisut vahvistettiin käytännössä osapuolten ehdottamassa muodossa, jolloin niistä tuli lopullisia ja kaikkia osapuolia sitovia. Sovintoehdojen mukaisesti Uponor Inc. antaa kanteessa mukana olevien rakennusten omistajille laajennetun takuun liitinten mahdollisen rikkoutumisen varalta.

Joulukuussa Uponor Oyj:n hallitus ilmoitti päätöksestään jatkaa hallituksen vuonna 2014 päättämää yhtiön johdon suoriteperusteista osakekannustinohjelmaa. Uuden ohjelman kohderyhmään kuuluu 25–30 konsernin johtoryhmään ja johtajistoon kuuluvaa henkilöä. Ohjelman tarkoituksena on jatkaa toimivan johdon ja Uponorin osakkeenomistajien tavoitteiden yhdenmukaistamista ja siten nostaa yrityksen arvoa, vahvistaa kannattavaa kasvua ja sitouttaa ohjelmaan osallistuvat johtajat yritykseen pitkällä aikavälillä. Uusi ohjelma kattaa kalenterivuodet 2016–2018.

Henkilöstö ja organisaatio

Konsernin palveluksessa oli vuoden lopussa 3 735 (3 982) työntekijää eli 247 henkeä vähemmän kuin vuoden 2014 lopussa täysipäiväiseksi muutettuna. Keskimäärin henkilömäärä vuoden aikana oli 3 842 (4 127). Henkilömäärää vähensivät Uponor Infran yritysmyynnit ja Euroopassa toteutetut uudelleenjärjestelyt.

Konsernin henkilöstö täysipäiväiseksi muutettuna jakaantui maittain seuraavasti: Saksa 22,2 % (20,8 %), Suomi 17,1 % (17,2 %), USA 15,7 % (12,8 %), Ruotsi 13,3 % (12,5 %), Puola 5,4 % (5,1 %), Kanada 4,9 % (4,9 %), Espanja 4,6 % (4,5 %), Tanska 3,0 % (2,9 %), Iso-Britannia 2,8 % (3,3 %), Venäjä 2,5 % (2,4 %) ja muut maat 8,5 % (13,6 %).

Lisäksi Pohjois-Amerikassa käytetään ulkopuolisia myyntiedustajia, jotka eivät ole Uponorin työntekijöitä, vaan itsenäisesti toimivia yrityksiä, joille on määritetty tietty toiminta-alue ja joille Uponor maksaa myyntipalkkion. Pohjois-Amerikassa Uponorin palveluksessa on 36 tällaista yritystä. Yritysten koot vaihtelevat muutaman työntekijän yrityksistä suhteellisen suuriin yrityksiin.

Syyskuussa 2015 Uponorissa otettiin käyttöön Talotekniikka – Euroopan ja Teknologiayksikön uusi organisaatorakenne. Segmentissä aikaisemmin sovelletusta kahden johtajan periaatteesta luovuttiin, ja hallitus nimitti kauppatieteiden maisteri, MBA Jan Peter Tewesin, 46, Talotekniikka – Eurooppa - segmentin johtajaksi ja konsernin johtoryhmän jäseneksi. Toimitusjohtaja Jyri Luomakoskelle raportoivan Tewesin vastuulla on myös konserninlaajuinen brändinhallinta. Fernando Roses, Talotekniikka – Euroopan tarjonnasta ja toimitusketjusta vastaava johtaja sekä johtoryhmän jäsen jatkoi johtoryhmässä uudessa roolissa teknologiasta ja konsernin kehityksestä vastaavana johtajana. Nimitys korostaa tutkimuksen, teknologian ja kestäväen kehityksen strategisen merkityksen kasvua Uponorille kansainvälisesti. Muutokset astuivat voimaan 1.9.2015.

Samassa yhteydessä Heiko Folgmann, Talotekniikka – Euroopan myynnistä ja markkinoinnista vastannut johtaja, jätti yhtiön.

Konsernissa kirjattujen palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma sosiaalikulut mukaan lukien oli tilikaudella 230,3 (227,1) milj. euroa.

Liiketoimintaan kohdistuvat riskit

Uponorin taloudellinen tulos on alttiina erilaisille markkinoihin liittyville, operatiivisille, taloudellisille ja vahinkoriskeille.

Markkinariskit

Uponorin toiminnan pääpaino on Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa, joissa poliittinen riski luokitellaan pääsääntöisesti suhteellisen vähäiseksi. Poliittisiin riskeihin liittyvä tilanne on kuitenkin

hieman muuttunut sen jälkeen, kun Uponor avasi tuotantolaitoksen Pietarin alueella Venäjällä ja ilmoitti vastaavasta suunnitelmasta koskien Shanghaiin aluetta Kiinassa. Toisaalta Uponor Infran Thaimaan toimintojen myynti helmikuussa 2015 tasapainottaa jonkin verran Uponorin altistumista kehittyvien markkinoiden riskeille.

Venäjään liittyvät poliittiset riskit ovat yhä ajankohtaisia Ukrainan kriisin ja sen seurannaisvaikutusten takia. Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin Venäjän vastaiset pakotteet ja Venäjän omat vastapakotteet vaikuttavat yhä liiketoimintaympäristöön Venäjällä ja muualla Euroopassa, erityisesti Suomessa, eikä muutosta ole luvassa ainakaan lähitulevaisuudessa. Kireät poliittiset suhteet ovat vaikuttaneet Euroopan markkinoihin ja koko mantereeseen orastavaan talouskasvuun. Venäjän osuus Uponorin liikevaihdosta oli vuonna 2015 noin 2,0 prosenttia.

Euroopan taloustilanteessa ja liiketoimintaympäristössä on havaittavissa elpymisen merkkejä, mutta elpyminen on edelleen hidasta ja haurasta. Yksi kielteisesti vaikuttavista tekijöistä on edellä mainittu Ukrainan kriisi. Levottomuudet ja sotiminen Lähi-idässä ei ole uusi ilmiö, mutta tilanne siellä on viimeaikoina kärjistynyt nopeasti ja hallitsemattomasti ja sen vaikutukset näkyvät myös Euroopassa. Terrorismin ja pakolaisvirtojen seurauksena Euroopassa koettiin odottamattomia levottomuuksia ja suuria haasteita jo vuonna 2015, ja satoja tuhansia pakolaisia on tulossa Eurooppaan vuonna 2016. Uponor seuraa tilannetta tarkasti ja suorittaa sisäisiä arviointoja Eurooppaan ja euroalueeseen kohdistuvista riskeistä sekä niiden mahdollisista vaikutuksista konsernin toimintaan.

Koska Uponorin liikevaihto jakaantuu laajalle joukolle asiakkaita, joista huomattava osa on jakelijoita (tukkuliikkeitä), myös Uponorin tuotteiden loppukysyntä on hajautunut laajalle. Viisi suurinta asiakasryhmää, joiden myynti jakautuu yli 20 maahan, vastaa noin kolmasosasta Uponorin kokonaisliikevaihdosta.

Uponorin tuotteiden kysyntä on riippuvainen rakennusalan suhdanteista. Yhtiön tuotteiden päämarkkinasegmentti on perinteisesti käsittänyt pientalorakentamisen, mutta tuotteita toimitetaan yhä enemmän myös julkis- ja liikerakentamiseen. Näiden sektoreiden kysyntävaihtelut poikkeavat usein toisistaan. Kokonaisuutta tasoittaa osaltaan myös korjausrakentamisen kysyntä, joka ei aina ole samalla lailla harkinnanvaraista kuin uudisrakentaminen.

Lähes kolmannes Uponorin vuotuisesta liikevaihdosta tulee yhdyskuntatekniikasta. Yhdyskuntatekniikan ratkaisujen kysyntä riippuu rakennusalan suhdanteiden lisäksi vahvasti tie- ja vesirakentamisen sekä julkisesti rahoitetun kunnallistekniikan investoinneista. Suhdanteiden ja kysynnän vaihtelusta aiheutuvia riskejä vastaan yhtiö suojautuu kehittämällä jatkuvasti myynnin ennustamisprosessejaan ja varmistamalla organisaation ja toimitusketjun rakenteiden riittävän joustavuuden.

Paikalliset lait ja säännökset vaikuttavat Uponorin toimintaan eri maissa. Suurelle osalle myytävistä tuotteista haetaan esimerkiksi kansallinen tuotehyväksyntä. Valmisteluvaiheessa olevia lakeja ja säännöksiä seurataan ja niiden mahdolliset vaikutukset sekä Uponorin että asiakkaidemme toimintaan pyritään ennakoimaan.

Operatiiviset riskit

Muoviputkijärjestelmien valmistuksessa käytettävien raaka-aineiden hinnat ovat alttiita muutoksille, joista tärkeimpiä ovat mm. petrokemian tuotteiden ja metallien hinta, toimituskapasiteetti ja markkinoiden kysyntä. Viime vuosina Uponor on kyennyt siirtämään hintavaihteluiden vaikutukset suurelta osin myyntihintoihinsa kohtuullisella viiveellä, eikä tästä ole aiheutunut olennaista tulonmenetystä Uponorille. Uponor suojautuu metallien ja muoviraaka-aineiden hintariskiä vastaan mahdollisuuksien mukaan sekä kiinteähintaisilla hankintasopimuksilla että finanssituotteilla. Pohjoismaissa Uponor hallitsee sähkön hintavaihteluriskiä jatkuvatoimisesti ja järjestelmällisesti rahoitusinstrumenteilla.

Komponenttien ja raaka-aineiden hankinnassa Uponorin tavoitteena on käyttää materiaaleja ja raaka-aineita, joilla on useampia toimittajia. Mikäli toimittajia on vain yksi, pyritään siihen, että ko. toimittajalla on useampi tuotantolaitos, jotka valmistavat Uponorin käyttämiä hyödykkeitä. Uponorilla

on käytössään materiaalien ja raaka-aineiden laadunvarmennusjärjestelmä sekä toimittajien hyväksymisprosessi.

Uponor hallitsee organisaatio- ja johtamisriskejä, kuten esimerkiksi henkilöstön vaihtuvuutta ja ikäjakauman vääristymistä, analysoimalla jatkuvasti henkilöresursseja ja varmistamalla, että organisaatorakenne tukee tehokasta toimintaa. Henkilöstön kehittämisohjelmat keskittyvät erityisesti johtamistaitojen kasvattamiseen monikulttuurisessa matriisiorganisaatiossa. Uponorin sisäiset henkilöstökyselyt tuottavat tärkeää tietoa mm. työntekijöiden sitoutumisesta, työtehtävien ja yrityksen tavoitteiden yhdenmukaisuudesta, työympäristöstä ja työmotivaatiosta. Kyselytuloksiin pohjautuvat toiminta- ja kehittämissuunnitelmat vaikuttavat myönteisesti työntekijöiden suoritukseen ja sitoutumiseen.

Liiketoimintojen hallintaan käytetään useita IT-järjestelmiä, joista tärkeimmät ovat Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa käytetyt ERP-järjestelmät. Järjestelmien kriittisyyden analysoiminen ja riskien minimointiin liittyvät varautumisjärjestelyt sisältyvät suurimpien IT-järjestelmien käyttöönottoon ja elinkaaren hallintaan. Varautumisjärjestelyt kattavat esimerkiksi vikasietoisuuden, varmuuskopioinnit ja palautuksen suunnittelun ja testauksen. Avainjärjestelmien palauttaminen onnettomuuden tai vikatilanteen jälkeen testataan kriittisten järjestelmien osalta kerran kahdessa vuodessa. IT-järjestelmiin liittyviä riskejä arvioidaan osana Uponorin riskienhallintaprosessia, jossa painotetaan erityisesti järjestelmien turvallisuutta. Uponorin tietojärjestelmien turvallisuutta arvioitiin sisäisessä tarkastuksessa vuonna 2015. Tarkastuksesta saadun palautteen perusteella tietojärjestelmien turvallisuutta pystyttiin kehittämään entistä paremmiksi. Lisäksi Uponorilla on jo useiden vuosien ajan ollut tietojärjestelmät osittain kattava vakuutus.

Uponor noudattaa ISO 9001-laatuja järjestelmää ja ISO 14001-ympäristöjohtamisjärjestelmää, mikä parantaa tuotannon turvallisuutta ja tuottavuutta sekä vähentää ympäristövaikutuksia ja muita toiminnan riskejä. Saksassa alettiin soveltaa ISO 50001 -standardin mukaista energianhallintajärjestelmää kahdessa tuotantolaitoksessa, jotka on nyt ISO 50001 -sertifioitu.

Projektiliiketoiminnassa Uponorin tavoitteena on myös hallita mm. projektikohtaisia aikataulutukseen ja kustannuksiin liittyviä riskejä. Tällaiset riskit pyritään ottamaan huomioon projekti- ja alihankkijasopimuksissa. Lisäksi henkilökunnan projektinhallintaosaamista vahvistetaan aktiivisesti.

Rahoitusriskit

Viime vuodet ovat osoittaneet, että huomattavatkin häiriöt rahoitusmarkkinoilla ovat mahdollisia varsin lyhyellä varoitusajalla. Näin ollen, vaikka tilanne tällä hetkellä on Uponorin kannalta varsin vakaa, voivat rahoituksen saatavuuteen liittyvät riskit olla tulevaisuudessa merkittäviä. Uponorin rahoituksen saatavuus ja joustavuus pyritään takaamaan riittävien luottolimiittireservien ja lainojen tasapainoisen maturiteettijakauman avulla, sekä käyttämällä rahoituksen hankinnassa erilaisia rahoitusmuotoja ja useita hyvän luottoluokituksen omaavia vakavaraisia vastapuolia.

Konsernin maksuvalmiutta hallitaan tehokkailla kassanhallintaratkaisulla ja riskiä karttavalla sijoituspolitiikalla. Sijoituskohteina ovat ainoastaan matalariskiset kohteet, jotka ovat tarvittaessa muunnettavissa käteisvaroiksi nopeasti ja selkeään markkinahintaan.

Korkomuutokset vaikuttavat konsernin korkokuluihin ja kiinteähintaisten rahoituserien käypään arvoon. Korkoriskejä hallitaan käyttämällä sekä kiinteä- että vaihtuvakorkoisia rahoitusinstrumentteja.

Konsernin toiminnan kansainvälisyys altistaa konsernin eri valuuttojen välisille valuuttariskeille. Merkittävä osa liikevaihdosta syntyy muissa valuutoissa kuin euroissa. Tällöin kuitenkin tyypillisesti myös valtaosa ko. liikevaihtoon kohdistuvista kuluista on kyseessä olevassa paikallisessa valuutassa. Tämä vähentää oleellisesti liiketoiminnan valuuttariskiä. Konsernin rahoitusosasto vastaa konsernitason valuuttakurssiriskien hallinnasta ja suojaamisesta. Suojausinstrumentteina käytetään pääasiallisesti valuuttatermiineitä ja -optioita.

Uponor altistuu myös valuuttakurssien muunnos- eli translaatoriskille, joka ilmenee muunnettaessa euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden omapääoma euromääräiseksi. Uponorin suojauspolitiikan

mukaisesti euroalueen ulkopuolisia tase-eriä ei suojata. Poikkeuksena tähän ovat nettoinvestoinneiksi luettavat sisäiset lainat, jotka on sisällytetty suojauslaskentaan.

Vahinkoriskit

Uponorilla on 14 tuotantolaitosta yhdeksässä maassa. Konsernin liikevaihdosta merkittävä osa syntyy tuotteista, jotka on valmistettu näissä tuotantolaitoksissa. Konsernitasolla vahinko- ja keskeytysvakuutuksia ohjataan keskitetysti, minkä tavoitteena on kattava vakuutussuoja mahdollisten konerikko-, tulipalo- yms. riskien toteutumisesta aiheutuville taloudellisille vahingoille. Toinen merkittävä vahinkoriski liittyy Uponorin valmistamien ja myymien tuotteiden tuotevastuuseen, joka on niin ikään vakuutettu keskitetysti konsernitasolla.

Vuonna 2015 Uponor käynnisti taas koko konsernin kattavan tuotantoyksiköiden jatkuvuuden ja liiketoiminnan keskeytymisen analysointihankkeen, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla. Vahinko- ja keskeytysriskejä pyritään jo nyt ehkäisemään monin eri keinoin, kuten henkilöstön turvallisuuskoulutuksella, tuotantolaitteiden säännöllisillä huolto-ohjelmilla ja varmistamalla tärkeimpien varaosien jatkuva saatavuus. Oleellinen osa vahinko- ja keskeytysriskien ehkäisyssä ovat myös jatkuvat, säännölliset vakuutusyhtiöiden suorittamat tarkastus- ja koulutuskäynnit Uponorin tuotantolaitoksissa. Myös tietoturva ja siihen kohdistuvia uhkia seurataan jatkuvasti.

Riskienhallinta vuonna 2015

Koska markkinaolosuhteet ovat pysyneet haastavina monilla Uponorin päämarkkina-alueilla, markkinariskien seuranta ja hallinta olivat edelleen merkittävässä roolissa Uponorin riskienhallintatoimissa.

Uponor perusti maaliskuussa 2015 vakuutustytäryhtiön, Uponor Insurance Ltd:n. Uponor Oyj omistaa yhtiön kokonaan. Yhtiön perustamisella pyritään laajentamaan konsernin mahdollisuuksia maailmanlaajuisten vastuuvakuutusohjelmien hallinnassa.

Vuonna 2014 Suomessa käytiin julkista keskustelua talousveteen maku- ja hajuhaittoja aiheuttaneista, eri valmistajien PEX-putkista. Uponorilla havaittiin poikkeavuuksia muutamassa valmistuserässä. Havaitut poikkeamat eivät vastanneet Suomessa voimassa olevia tyyppihyväksyntävaatimuksia. Tuotteiden tasalaatuisuuden varmistamiseksi Uponor käynnisti korjaustoimet tuotteiden jälkikäsittelyprosessissa. Viipymättä käynnistettyjen korjaustoimien ansiosta ongelmat jäivät lyhytaikaisiksi ja tilanteen vaikutukset typistyivät suhteellisen pieniksi.

Useiden Uponorille tärkeiden raaka-aineiden hintojen osalta vuosi 2015 oli haasteellinen, ja raaka-ainevalmistajilla oli myös toimituskykyongelmia. Lisäksi muoviraaka-aineen sekä öljyn ja öljyjalosteiden enenevässä määrin toisistaan poikkeavat hintavaihtelut muodostivat ylimääräisen haasteen hankintatoiminnolle. Tällä ei kuitenkaan ollut merkittävää vaikutusta Uponorin liiketoimintaan. Jatkuva riskienhallinta on siis myös hankintatoimintojen tärkeä ja tiedostettu osa.

Vuonna 2015 tärkeimmät tunnistetut riskit kartoitettiin keväällä ja syksyllä, ja toimintasuunnitelmat päivitettiin riskien hallitsemiseksi.

Vuoden 2015 aikana Uponor arvioi yhteistyössä vakuutusyhtiöiden kanssa viiden tuotantolaitoksensa riskienhallinnan valmiutta ja toimivuutta. Yleisarvosana yksiköiden riskienhallinnan tasosta on hyvä.

Maailmantalouden tilanteen jatkuessa edelleen epävakana, huoli tulevaisuuden pankkirahoituksen saatavuudesta kohtuullisin ehdoin on edelleen validi. Turvatakseen pitkäaikaisrahoituksensa Uponor on hajauttanut rahoituksensa instrumenttien, maturiteettien, markkinoiden ja vastapuolien osalta. Mikäli rahoitus ei ole raha- tai pääomamarkkinoilta hankittua, vastapuolina on ainoastaan hyvän luottoluokituksen omaavia vakavaraisia yhteistyöpankkeja ja rahoituslaitoksia. Kesällä 2015 Uponor uusi yhteensä 50 miljoonan euron arvosta jäljellä olevia kahdenvälisiä luottolimiittejä viiden vuoden ajaksi. Kaikkiaan yhtiöllä on käytettävissään kahdenvälisiä luottolimiittejä yhteensä 200 miljoonan euron arvosta. Ne erääntyvät vuosina 2019 ja 2020.

Edellisvuosien tapaan on erityistä huomiota edelleen kiinnitetty myös myyntisaamisten ja luottoriskien valvontaan.

Maailmantalouden heilahtelut sekä kirjanpito- ja verotussäännösten muutokset ovat kasvattaneet yritysten veroriskejä. Tästä johtuen myös Uponorissa veroriskien hallinta pysyi tärkeänä osa-alueena. Uponor on ennakoivasti toteuttanut hyvää verohallintatapaa ja ottanut veroriskien arvioinnin selkeäksi osaksi riskienhallintaprosessiaan.

Uponor on mukana useissa oikeusprosesseissa eri maissa. Vuoden 2015 aikana ei toteutunut sellaisia riskejä eikä ollut vireillä oikeudenkäyntejä tai muita oikeudellisia tai viranomaistoimenpiteitä, joilla olisi ollut olennainen merkitys konsernille. Uponor Oyj:n yhdysvaltalainen tytäryhtiö Uponor Inc., sen vakuuttajat ja eräät avainkumppanit (rakennusurakoitsijoita, putkiasentajia ja jakelijoita) osallistuivat kahden Yhdysvalloissa nostetun ryhmäkanteen sovintoneuvotteluihin. Kanteet koskivat Uponor Inc:n Yhdysvalloissa myymien ns. keltaisesta messingistä valmistettujen liitinten väitettyä rikkoutumisvaaraa. Tuomioistuimet hyväksyivät lopulliset sovintoehdot joulukuussa 2015. Sovintoratkaisut vahvistettiin käytännössä osapuolten ehdottamassa muodossa, jolloin niistä tuli lopullisia ja kaikkia osapuolia sitovia.

Hallinto ja tilintarkastus

Vuoden 2015 varsinainen yhtiökokous 17. maaliskuuta valitsi hallitukseen uudelleen yhden vuoden toimikaudeksi Jorma Elorannan, Timo Ihamuotilan, Eva Nygrenin, Annika Paasikiven ja Jari Rosendalin. Hallituksen kuudenneksi jäseneksi valittiin itävaltalainen Markus Lengauer. Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Jorma Eloranta ja varapuheenjohtajaksi Annika Paasikivi. Tilintarkastajaksi valittiin KHT-yhteisö Deloitte & Touche Oy:n, joka nimesi päävastuulliseksi tilintarkastajaksi KHT Teppo Rantasen.

Uponor laatii erillisen selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä sekä palkka- ja palkkioselvityksen. Ne ovat saatavilla tilinpäätöksen julkistuksen jälkeen yhtiön verkkosivuilla osoitteessa sijoittajat.uponor.fi > Hallinto > Hallinto- ja ohjausjärjestelmä.

Uponor noudattaa Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n vuonna 2010 antamaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia, mutta poikkeaa siitä suosituksen 22 osalta. Maaliskuussa 2014 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen perustetussa Uponorin henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunnassa on kaksi jäsentä suosituksessa mainitun kolmen sijasta. Uponor katsoo, että kaksi jäsentä riittää varmistamaan valiokunnan asiantuntemuksen. Lisäksi valiokunta voi tarvittaessa pyytää näkemyksiä valiokunnan ulkopuolisilta tahoilta. Valiokunta toimii hallituksen valmistelu- ja tukielimenä. Kaikki olennaiset palkitsemiseen liittyvät asiat käsittelee yhtiön hallitus.

Osakepääoma ja osakkeet

Uponorin osakevaihto NASDAQ Helsinki -arvopaperipörssissä vuonna 2015 oli 27,6 (18,8) milj. kappaletta, yhteensä 384,1 (229,3) milj. euroa. Osakkeen kurssi vuoden 2015 lopussa oli 13,60 (11,49) euroa ja liikkeellä olevan osakekannan markkina-arvo 995,6 (841,1) milj. euroa. Vuoden päättyessä yhtiöllä oli 14 539 (15 846) osakkeenomistajaa. Ulkomainen omistus yhtiössä oli katsauskauden päättyessä 31,5 % (28,3 %). Tarkemmat osakekohtaiset tiedot löytyvät tilinpäätöksestä.

Uponor Oyj:n osakepääoma vuonna 2015 oli 146 446 888 euroa ja osakkeiden lukumäärä 73 206 944. Näissä ei vuoden aikana tapahtunut muutoksia.

Vuoden 2015 aikana ei tehty omistukseen liittyviä muutosilmoituksia. Tarkemmat osakkeisiin ja omistukseen liittyvät luvut löytyvät tilinpäätöksestä.

Hallituksen valtuutukset

Varsinainen yhtiökokous valtuutti 17.3.2015 hallituksen päättämään enintään 3,5 miljoonan oman osakkeen hankkimisesta. Määrä vastaa noin 4,8 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti, kuitenkin enintään 18 kuukautta. Varsinaisen yhtiökokouksen käsittelemistä ehdotuksista ja tekemistä päätöksistä on yksityiskohtaisemmat tiedot osoitteessa sijoittajat.uponor.fi.

15.3.2012 pidetty yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään enintään 7,2 miljoonan uuden osakkeen antamisesta tai omien osakkeiden luovuttamisesta. Osakkeiden kokonaismäärä vastaa noin 9,8 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Valtuutus oli voimassa kolme vuotta eli 15.3.2015 asti. Niinpä hallitus päätti 12.2.2015 toteuttaa suunnatun annin yhtiön johdolle osana yhtiön osakesidonnaista kannustinohjelmaa vuosille 2012–2014. Hallituksen päätöksellä luovutettiin korvauksetta yhteensä 42 818 yhtiön hallussa olevaa osaketta yhtiön 10 avainhenkilölle kannustinohjelman ehtojen mukaisesti. Luovutettujen osakkeiden kokonaismäärä on 62 440. Annettua valtuutusta on käytetty tätä ennen vain kerran 15.3.2012.

Omat osakkeet

Vuoden lopussa Uponorin hallussa oli 97 560 omaa osaketta, mikä vastaa noin 0,1 prosenttia osake- ja äänimäärästä.

Johdon osakeomistus

Yhtiön hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa sekä heidän yhtiön tiedossa olevat määräysvalta-yhteisönsä omistivat vuoden lopussa yhteensä 137 272 (141 568) Uponor-osaketta. Näiden osakkeiden osuus kaikista osakkeista ja osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä oli 0,19 prosenttia.

Osakesidonnainen kannustinohjelma

Uponor Oyj:n hallitus on viime vuosina päättänyt useista, yhtiön johdolle tarkoitetuista pitkän aikavälin kannustinohjelmista. Kuten edellä jo mainittiinkin, kannustinohjelma vuosille 2012–2014 päättyi 12.2.2015. Kannustinohjelma vuosille 2013–2015 päättyi vuoden 2015 lopussa. Tällä hetkellä on voimassa kannustinohjelmat vuosille 2014–2016 ja 2015–2017.

Joulukuussa 2015 Uponor Oyj:n hallitus päätti jatkaa hallituksen vuonna 2014 päättämää suoriteperusteista osakekannustinohjelmaa. Uuden ohjelman kohderyhmään kuuluu 25–30 konsernin johtoryhmään ja johtajistoon kuuluvaa henkilöä, ja ohjelma kattaa kalenterivuodet 2016–2018. Se tarjoaa osallistujille mahdollisuuden ansaita Uponorin osakkeita, jos hallituksen kolmen vuoden ansaintajaksolle asettamat ansaintatavoitteet saavutetaan.

Ohjelman tarkoituksena on jatkaa toimivan johdon ja Uponorin osakkeenomistajien tavoitteiden yhdenmukaistamista ja siten nostaa yrityksen arvoa, vahvistaa kannattavaa kasvua ja sitouttaa ohjelmaan osallistuvat johtajat yritykseen pitkällä aikavälillä. Kilpailukykyinen kannustinohjelma palkitsee johtoa yhtiön strategisten kannattavuus- ja kasvutavoitteiden saavuttamisesta mahdollistaen yrityksen osakkeiden ansaitsemisen ja osakemäärän kasvattamisen.

Yksityiskohtaiset tiedot ohjelmista on yhtiön sijoittajille suunnatulla verkkosivustolla.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

Tammikuun 4. päivänä Uponor sai Saksassa päätökseen KaMo- ja Delta-yhtiöiden ostot. Uponor Infra Oy:n ja Uponor Suomi Oy:n yt-neuvottelut koskien yhtiöiden Suomen toimintoja saatiin päätökseen 19. tammikuuta. Katsauskauden jälkeen ei ollut muita merkittäviä tapahtumia.

Lähiajan näkymät

Uponorin päämarkkina-alueiden markkinasuhteissa ei ole näkyvissä suuria muutoksia. Talouden uskotaan kehittyvän kahden edeltävän vuoden tapaan: talouskasvu jatkuu Pohjois-Amerikassa

vilkkaana ja Euroopassa talouden kehitys polkee paikallaan eikä kasvua synny. Aasian markkinoiden merkitys Uponorille on pieni ja tilanteen siellä uskotaan säilyvän pääsääntöisesti nykyisellään. Talouden kehityssuunnat saattavat siellä kuitenkin muuttua odottamattomasti ja muodostaa uhkan markkinoiden kehitykselle maailmanlaajuisesti.

Vaikka rakennushankkeisiin liittyvien investointien taustalla vaikuttavat taloustrendit näyttäisivät pysyvän hyvin samanlaisina kuin vuonna 2015, Uponor on käynnistänyt laajamittaiset uudelleenjärjestelyt, joiden tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaa ja sitä kautta parantaa sekä liikevaihtoa että tuloskehitystä. Pohjois-Amerikassa toteutetut tuotantokapasiteetin laajennukset tukevat liikevaihdon kasvua.

21.7.2015 Uponor ilmoitti käynnistävänsä tehostamisohjelman Talotekniikka – Euroopan toiminnan sopeuttamiseksi Euroopan heikkoon kysyntätasoon. 26.11.2015 Uponor ilmoitti käynnistävänsä laajamittaisen, Talotekniikka – Eurooppaa ja Uponor Infraa koskevan muutosohjelman. Ohjelmien toteutus jatkuu vuoden 2016 puolella.

Uponorissa on perinteisesti kohdennettu merkittävästi resursseja uusien tuotteiden ja ratkaisuiden kehitykseen. Näistä yksi esimerkki on äskettäin lanseerattu saumaton alumiinikomposiittiputki. Lisäksi toimintoihin ja ylläpitoon liittyvää tuottavuuden parantamista jatketaan tavalliseen tapaan myös vuonna 2016. Uponor käynnisti vuonna 2015 laajamittaisia muutosohjelmia, joihin kuuluu esimerkiksi tuotantolaitosten käytön tehostaminen ja Kiinaan rakennettava tehdas. Muutosohjelmat lisäävät hetkellisesti konsernin investoinnit edellisvuosia suuremmiksi. Uponorin arvioiden mukaan investoinnit, osakeinvestointeja lukuun ottamatta, nousevat vuonna 2016 noin 58 miljoonaan euroon (50 milj. euroa vuonna 2015).

Suotuisa sää ja asiakkaiden odottamaton käyttäytyminen (esimerkiksi varastojen ennakkotäydennykset) vilkastuttivat vuoden 2015 viimeistä neljänneistä, mikä yhdessä säätilan huononemisen kanssa todennäköisesti vaikuttaa vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen kysyntään. Olettaen että talouden kehitys Uponorin päämarkkina-alueilla jatkuu muilta osin häiriintymättä, Uponor antaa seuraavan ohjeistuksen vuodelle 2016: Uponorin liikevaihdon ja liikevoiton (ilman kertaluonteisia eriä) odotetaan paranevan vuodesta 2015.

Uponorin taloudellinen tulos on alttiina erilaisille strategisille, operatiivisille, taloudellisille, oikeudellisille, poliittiselle ja vahinkoriskeille. Näiden tarkempi riskianalyysi löytyy tilinpäätöksen kohdasta "Liiketoimintaan kohdistuvat riskit".

Uponor Oyj
Hallitus

KONSERNIN TALOUDELLISET TUNNUSLUVUT

	2015 IFRS	2014 IFRS	2013 IFRS	2012 IFRS	2011 IFRS
Konsernitulos (jatkuvat toiminnot), M€					
Liikevaihto	1 050,8	1 023,9	906,0	811,5	806,4
Toiminnan kulut	942,7	926,4	828,6	726,5	743,0
Poistot ja arvonalentumiset	39,1	36,5	33,0	28,2	29,4
Liiketoiminnan muut tuotot	2,4	2,4	0,8	0,9	1,4
Liikevoitto	71,4	63,4	50,2	57,7	35,4
Rahoitustuotot ja -kulut	-8,9	-7,4	-7,1	-8,6	-17,7
Tulos ennen veroja	62,8	56,3	43,2	49,4	17,7
Tulos jatkuvista toiminnoista	37,1	36,3	27,1	32,9	1,9
Tilikauden tulos	36,9	36,0	26,8	32,8	1,6
Konsernitase, M€					
Pitkäaikaiset varat	274,8	253,7	249,0	186,5	199,81
Liikearvo	83,3	83,1	82,3	74,9	74,9
Vaihto-omaisuus	112,4	117,4	115,4	78,7	81,8
Rahavarat	49,2	60,2	53,7	17,7	29,1
Myyntisaamiset ja muut saamiset	188,1	167,4	160,6	141,6	129,4
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	248,0	231,1	219,7	207,3	209,2
Määräysvallattomien omistajien osuus	63,7	66,7	68,0	-	2,9
Varaukset	25,0	16,2	22,1	20,6	22,0
Pitkäaikaiset korolliset velat	91,2	126,3	136,4	107,6	110,2
Lyhytaikaiset korolliset velat	48,3	15,9	14,2	4,2	2,8
Korottomat velat	231,6	225,5	200,6	159,7	167,9
Taseen loppusumma	707,8	681,8	661,0	499,4	515,0
Muita tunnuslukuja					
Liikevoitto (jatkuvat toiminnot), %	6,8	6,2	5,5	7,1	4,4
Tulos ennen veroja (jatkuvat toiminnot), %	6,0	5,5	4,8	6,1	2,2
Oman pääoman tuotto (ROE), %	12,1	12,3	10,8	15,7	0,7
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI), %	15,5	14,2	12,5	16,5	11,0
Omavaraisuusaste, %	44,3	43,9	43,9	41,5	41,2
Nettovelkaantumisaste, %	29,3	27,6	33,7	45,4	39,3
Korolliset nettovelat, M€	91,3	82,0	96,9	94,1	83,9
- % liikevaihdosta	8,7	8,0	10,7	11,6	10,4
Liikevaihdon muutos, %	2,6	13,0	11,6	0,6	7,6
Vienti Suomesta, M€	55,5	55,5	43,3	32,8	34,7
Ulkomaisten tytäryhtiöiden liikevaihto, M€	910,7	870,1	770,4	717,6	709,8
Ulkomaantoiminta yhteensä, M€	927,3	888,8	781,4	718,1	714,1
Ulkomaantoiminnan osuus, %	88,2	86,8	86,2	88,5	88,6
Henkilöstö 31.12.	3 735	3 982	4 141	3 052	3 228
Henkilöstö keskimäärin	3 842	4 127	3 649	3 098	3 288
Investoinnit (jatkuvat toiminnot), M€	50,1	35,7	33,9	19,2	24,0
- % liikevaihdosta	4,8	3,5	3,7	2,4	3,0

OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

	2015 IFRS	2014 IFRS	2013 IFRS	2012 IFRS	2011 IFRS
Osakepääoma, M€	146,4	146,4	146,4	146,4	146,4
Osakemäärä 31.12., 1 000 kpl	73 207	73 207	73 207	73 207	73 207
Osakemäärä omilla osakkeilla oikaistuna, 1 000 kpl					
- vuoden lopussa	73 109	73 067	73 067	73 067	73 067
- keskimäärin	73 106	73 067	73 067	73 062	73 067
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma yhteensä, M€	248,0	231,1	219,7	207,3	209,2
Osakevaihto, M€	384,1	229,3	179,3	186,1	366,2
Osakevaihto, 1 000 kpl	27 590	18 843	14 563	21 963	38 155
- keskimääräisestä lukumäärästä, %	37,7	25,8	19,9	30,1	52,2
Osakekannan markkina-arvo, M€	995,6	841,1	1 041,0	702,8	502,2
Oikaistu tulos per osake (laimennettu), €	0,51	0,50	0,38	0,45	0,03
Oma pääoma per osake, €	3,39	3,16	3,00	2,84	2,86
Osinko, M€	32,2 ¹⁾	30,7	27,8	27,8	25,6
Osinko per osake, €	0,44 ¹⁾	0,42	0,38	0,38	0,35
Efektiivinen osinkotuotto, %	3,2	3,7	2,7	4,0	5,1
Osinko per tulos, %	86,3	84,0	100,0	84,4	1 018,5
PE-luku	26,7	23,0	37,4	21,3	199,7
Osakkeiden antikorjatut vaihtokurssit, €					
- ylin	17,30	14,94	15,85	10,00	14,25
- alin	10,42	9,11	9,65	6,77	6,03
- keskimääräinen	13,92	12,17	12,31	8,47	9,57

Tunnuslukujen laskentaperusteet on esitetty sivulla 17.

Taulukon huomautukset:

1) hallituksen ehdotus

Keskimääräisessä osakemäärässä on otettu huomioon ostettujen omien osakkeiden vaikutus.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Oman pääoman tuotto (ROE), %	=	$\frac{\text{Tulos ennen veroja} - \text{tuloverot}}{\text{Oma pääoma, keskiarvo}}$	x 100
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI), %	=	$\frac{\text{Tulos ennen veroja} + \text{korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma - korottomat velat, keskiarvo}}$	x 100
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}}$	x 100
Nettovelkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Oma pääoma}}$	x 100
Korolliset nettovelat	=	Korolliset velat – rahavarat ilman sidottuja rahavaroja	
Tulos/osake (EPS)	=	$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva kauden tulos}}{\text{Tiilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakemäärä ilman omia osakkeita}}$	
Oma pääoma/osake	=	$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakeantioikaistu osakemäärä vuoden lopussa}}$	
Osinko/tulos	=	$\frac{\text{Osinko per osake}}{\text{Tulos per osake}}$	x 100
Efektiivinen osinkotuotto	=	$\frac{\text{Osinko per osake}}{\text{Osakekurssi tilikauden päättyessä}}$	x 100
Hinta/voittosuhte, P/E	=	$\frac{\text{Osakekurssi tilikauden päättyessä}}{\text{Tulos per osake}}$	
Osakekannan markkina-arvo	=	Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa x viimeinen kaupantekokurssi	
Osakkeen keskikurssi	=	$\frac{\text{Osakkeiden euro-määräinen vaihto}}{\text{Osakkeiden kpl-määräinen vaihto}}$	

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA

		2015	2014
Jatkuvat toiminnot	Note		
Liikevaihto	2	1 050,8	1 023,9
Hankinnan ja valmistuksen kulut		680,6	683,8
Bruttokate		370,2	340,1
Liiketoiminnan muut tuotot	6	2,4	2,4
Varastointimenot		35,3	37,1
Myyntin ja markkinoinnin kulut		187,4	173,1
Hallinnon kulut		56,8	51,1
Liiketoiminnan muut kulut	6	21,7	17,8
Kulut		301,2	279,1
Liikevoitto	2	71,4	63,4
Rahoitustuotot	9	11,3	8,8
Rahoituskulut	9	20,2	16,2
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		0,3	0,3
Tulos ennen veroja		62,8	56,3
Tuloverot	10	25,7	20,0
Tulos jatkuvista toiminnoista		37,1	36,3
Lopetetut toiminnot			
Lopetettujen toimintojen tulos	3	-0,2	-0,3
Tilikauden tulos		36,9	36,0
Muut laajan tuloksen erät			
Erät joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkkeiden uudelleenarvostus, verojen jälkeen		1,4	-5,0
Erät jotka siirretään myöhemmin tulosvaikutteisiksi			
Muuntoerot		11,3	7,3
Rahavirran suojaukset, verojen jälkeen		0,0	-0,9
Nettoinvestoinnin suojaus		-2,0	0,6
Kaudelle kirjatut laajan tuloksen erät, verojen jälkeen		10,7	2,0
Tilikauden laaja tulos		47,6	38,0
Kauden tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		37,5	36,5
Määräysvallattomille omistajille		-0,6	-0,5
Kauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		47,3	39,1
Määräysvallattomille omistajille		0,3	-1,1
Osakekohtainen tulos, €	11	0,51	0,50
- Jatkuvat toiminnot		0,51	0,50
- Lopetetut toiminnot		0,00	0,00
Osakekohtainen tulos laimennettuna, €		0,51	0,50
- Jatkuvat toiminnot		0,51	0,50
- Lopetetut toiminnot		0,00	0,00

KONSERNITASE

Varat	Note	31.12.2015	31.12.2014
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet		9,0	12,1
Liikearvo		83,3	83,1
Asiakassuhteet		1,2	1,7
Teknologia		1,0	1,2
Muut aineettomat hyödykkeet		0,2	0,2
Keskeneräiset hankinnat		0,0	0,1
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	12	94,7	98,4
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		15,4	17,2
Rakennukset ja rakennelmat		69,7	57,5
Koneet ja kalusto		98,8	96,1
Muut aineelliset hyödykkeet		15,7	16,0
Keskeneräiset hankinnat		21,8	21,0
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	13	221,4	207,8
Arvopaperit ja pitkäaikaiset sijoitukset			
Osuudet osakkuusyhtiöissä	15	0,2	0,1
Muut osakkeet ja osuudet	16	0,2	0,8
Pitkäaikaiset saamiset	17	20,6	10,3
Arvopaperit ja pitkäaikaiset sijoitukset yhteensä		21,0	11,2
Laskennalliset verosaamiset	22	21,0	19,4
Pitkäaikaiset varat yhteensä		358,1	336,8
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	18	112,4	117,4
Lyhytaikaiset saamiset			
Lyhytaikaiset korolliset saamiset		0,3	0,3
Myyntisaamiset		154,5	137,3
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		2,9	3,0
Siirtosaamiset		5,3	8,8
Muut saamiset		25,1	18,0
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	19	188,1	167,4
Rahavarat	20	49,2	60,2
Lyhytaikaiset varat yhteensä		349,7	345,0
Varat yhteensä		707,8	681,8

KONSERNITASE

		31.12.2015	31.12.2014
Oma pääoma ja velat	Note		
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	21		
Osakepääoma		146,4	146,4
Ylikurssirahasto		50,2	50,2
Muut rahastot		-1,0	-1,0
Kertyneet muuntoerot		-1,8	-10,3
Kertyneet voittovarot		16,7	9,3
Tilikauden tulos		37,5	36,5
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma yhteensä		248,0	231,1
Määräysvallattomien omistajien osuus		63,7	66,7
Oma pääoma yhteensä		311,7	297,9
Velat			
Pitkäaikaiset velat			
Korolliset velat	25	91,2	126,3
Työsuhde-etuuksiin liittyvät veloitteet	23	26,8	29,9
Varaukset	24	10,6	4,6
Laskennallinen verovelka	22	20,2	19,3
Muut pitkäaikaiset velat		1,3	1,0
Pitkäaikaiset velat yhteensä		150,1	181,1
Lyhytaikaiset velat			
Korolliset velat	25	48,3	15,9
Ostovelat		63,9	67,6
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		3,3	5,0
Varaukset	24	14,4	11,6
Muut lyhytaikaiset velat	26	116,1	102,7
Lyhytaikaiset velat yhteensä		246,0	202,8
Velat yhteensä		396,1	383,9
Oma pääoma ja velat yhteensä		707,8	681,8

KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

Note

1.1.-31.12. 2015 1.1.-31.12. 2014

Liiketoiminnan rahavirta			
Tulorahoitus			
Tilikauden tulos		36,9	36,0
Oikaisuerät:			
Poistot		39,1	36,5
Osinkotulot		0,0	-0,6
Tuloverot		25,7	20,0
Korkotuotot		-1,0	-0,4
Korkokulut		5,3	4,7
Liiketoimintojen ja käyttöomaisuuden myyntivoitot/-tappiot		-2,0	-1,2
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta		-0,3	-0,3
Muut rahavirran oikaisuerät		1,9	4,3
Tulorahoitus		105,6	99,0
Nettokäyttöpääoman muutos			
Saamiset		-33,0	-7,3
Vaihto-omaisuus		2,4	-0,5
Korottomat velat		15,6	4,3
Nettokäyttöpääoman muutos		-15,0	-3,5
Maksetut verot		-29,5	-16,0
Maksetut korot		-3,2	-4,3
Saadut korot		0,3	0,5
Liiketoiminnan rahavirta		58,2	75,7
Investointien rahavirta			
Liiketoimintojen hankinnat	4	-0,1	-
Tytäryritysten ja liiketoimintojen myynnit	5	7,6	0,0
Käyttöomaisuusinvestoinnit		-50,1	-35,7
Käyttöomaisuuden myyntituotot		0,7	4,8
Saadut osingot		0,2	0,6
Myönnetty lainat		0,0	-0,3
Investointien rahavirta		-41,7	-30,6
Rahavirta ennen rahoitusta		16,5	45,1
Rahoituksen rahavirta			
Lainojen nostot		17,4	21,0
Lainojen takaisinmaksut		-33,3	-31,0
Lyhytaikaisten lainojen muutokset		19,1	1,9
Osingonjako		-30,7	-27,8
Rahoitusleasingsopimukset		-0,9	-1,8
Rahoituksen rahavirta		-28,4	-37,7
Rahavarojen muuntoerot		-0,1	-0,9
Rahavarojen muutos		-12,0	6,5
Rahavarat 1.1.		60,2	53,7
Rahavarat 31.12.		48,2	60,2
Muutos taseen mukaan	20	-12,0	6,5

LASKELMA OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

	Osakemäärä, ulkona olevat (1 000)	Osake- pääoma	Ylikurssira- hasto	Muut rahastot	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Suojaus- rahasto	Omat osakkeet	Kertyneet muuntoerot	Kertyneet voittovarot	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	Määräys- vallatto- mien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015	73 067	146,4	50,2	1,6	0,1	-2,7	-1,0	-10,3	46,8	231,1	66,8	297,9
Tilikauden laaja tulos								8,5	38,8	47,3	0,3	47,6
Maksetut osingot									-30,7	-30,7		-30,7
Siirrot rahastojen välillä				0,0					0,0	0,0		-
Osakepalkkio-ohjelma	42						0,3		0,0	0,3		0,3
Liiketoimintojen ja tytäryhtiöiden myynnit										0,0	-3,3	-3,3
Muut oikaisut					0,0					0,0	-0,1	-0,1
Oma pääoma 31.12.2015	73 109	146,4	50,2	1,6	0,1	-2,7	-0,7	-1,8	54,9	248,0	63,7	311,7
Oma pääoma 1.1.2014	73 067	146,4	50,2	1,7	0,1	-1,8	-1,0	-17,6	41,7	219,7	68	287,7
Tilikauden laaja tulos						-0,9		7,3	32,7	39,1	-1,1	38,0
Maksetut osingot									-27,8	-27,8		-27,8
Siirrot rahastojen välillä				-0,1					0,1	-		-
Osakepalkkio-ohjelma									-0,1	-0,1		-0,1
Oma pääoma 31.12.2014	73 067	146,4	50,2	1,6	0,1	-2,7	-1,0	-10,3	46,8	231,1	66,8	297,9

Lisätietoja, kts liite 21.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Yrityksen perustiedot

Uponor on kansainvälisesti toimiva talo- ja yhdyskuntateknisiä ratkaisuja tarjoava teollisuuskonserni. Konsernin segmenttirakenne muodostuu liiketoimintojen ja maantieteellisten alueiden pohjalta määritellyistä kolmesta raportoitavasta segmentistä, jotka ovat Talotekniikka – Eurooppa; Talotekniikka – Pohjois-Amerikka sekä Uponor Infra. Segmenttien riskit ja tuotot eroavat markkina- ja liiketoimintaympäristön, tuotetarjonnan, palveluiden sekä asiakasrakenteen osalta. Liiketoiminnan johto, valvonta ja raportointirakenteet on ryhmitelty liiketoimintasegmenttien mukaisesti.

Konsernin emoyritys on Uponor Oyj. Uponor Oyj:n kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity osoite on:

Uponor Oyj
PL 37, Äyritie 20
01511 Vantaa
Puh. 020 129 211, faksi 020 129 2841

Jäljennös konsernitilinpäätöksestä on saatavissa verkko-osoitteesta sijoittajat.uponor.fi tai tilattavissa konsernin emoyhtiön yllämainitusta osoitteesta.

Uponor Oyj:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 12.2.2016 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

Laatimisperusta

Uponor-konsernin konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisen tilinpäätöskäytännön (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu 31.12.2015 voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä niiden SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n IAS-asetuksessa N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisöainsäädäntövaatimusten mukaiset. Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina (M€) ja ne perustuvat liiketapahtumien alkuperäisiin hankintamenoihin, ellei alla esitetyissä laskentaperiaatteissa ole toisin mainittu.

Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja tietoa harkintaan perustuvista ratkaisuista. Nämä vaikuttavat varojen ja velkojen määrään taseessa, ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen tilinpäätöksessä sekä tilikauden tuottoihin ja kuluihin. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Arviot perustuvat johdon tämänhetkiseen parhaaseen näkemykseen, ja siksi on mahdollista, että toteutumat poikkeavat käytetyistä arvoista.

Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiön Uponor Oyj:n lisäksi kaikki ne yhtiöt, joissa emoyhtiöllä on omistuksensa perusteella suoraan tai tytäryhtiöidensä kanssa yli puolet äänivallasta. Tytäryhtiöiksi katsotaan kaikki yhtiöt, joiden osakekannan äänimäärästä Uponor Oyj omistaa joko suoraan tai välillisesti enemmän kuin 50 % tai joissa sillä muuten on oikeus määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista taloudellisen hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Vuoden aikana hankitut tai perustetut tytäryhtiöt on otettu mukaan siitä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan. Myydyt yhtiöt ovat mukana tuloslaskelmassa siihen saakka, kun määräysvalta lakkaa.

Keskinäinen osakeomistus eliminoidaan hankintamenomenetelmällä. Hankintamenomenetelmän mukaan hankitun yhtiön varat ja velat arvostetaan käypiin arvoihin hankintahetkellä, ja se osa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden hankitun yrityksen nettovarallisuuden käyvästä arvosta on liikearvoa. IFRS 1 -standardin salliman helpotuksen mukaisesti IFRS-siirtymispäivää (1.1.2004) aikaisempia yrityshankintoja ei ole oikaistu IFRS-periaatteiden mukaisiksi, vaan liikearvo vastaa suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaista kirjanpitoarvoa. Konserniyhtiöiden väliset liiketapahtumat, saamiset, velat, realisoitumattomat sisäiset katteet ja konsernin sisäiset osingot eliminoidaan konsernitilinpäätöksessä.

Osakkuusyhtiöt ovat yrityksiä, joissa konsernilla on 20–50 % osakekannan äänimäärästä tai joissa konserni käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa. Osuudet osakkuusyhtiöissä on yhdistetty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmän mukaisesti. Osuus osakkuusyhtiöiden tilikauden tuloksesta on laskettu konsernin omistuksen mukaisesti ja esitetään tuloslaskelmassa erikseen. Jos konsernin osuus osakkuusyhtiön tappiosta ylittää sen kirjanpitoarvon, osuutta ei yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuusyhtiöiden veloitteiden täyttämiseen.

Ulkomaan rahan määräiset erät ja valuuttakurssimuutokset

Kukin yhtiö muuntaa omassa kirjanpidossaan päivittäiset valuuttamääräiset tapahtumat toimintavaiheen määräisiksi tapahtumapäivän valuuttakurssia käyttäen. Tilinpäätöksissä valuuttamääräiset monetaraiset erät muunnetaan käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttakursseja. Normaaliin liiketoimintaan liittyvät kurssierot käsitellään myyntien ja ostojen oikaisuina, kun taas rahoitukseen liittyvät kurssierot esitetään rahoituksen kurssieroissa.

Konsernitilinpäätöksessä ulkomaisten tytäryhtiöiden tuloslaskelmat on muunnettu euroiksi raportointikauden keskimääräisen mukaan ja taseet tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen. Tästä aiheutunut muuntoero sekä tytäryhtiöiden omien pääomien muuntamisesta aiheutuneet muut muuntoerot esitetään omassa pääomassa erillisenä eränä. Lisäksi emoyhtiön ulkomaisille tytäryhtiöille antamien omaa pääomaa korvaavien lainojen kurssierot on käsitelty muuntoerona konsernitilinpäätöksessä. Tytäryhtiöiden myyntien ja lopettamisten sekä olennaisten pääomapalautusten yhteydessä realisoituneet muuntoerot tuloutetaan konsernin laajaan tuloslaskelmaan.

Keskeisiä euron kurssia

	Kauden lopussa		Keskimäärin	
	2015	2014	2015	2014
USD	1.0887	1.2141	1.1046	1.3211
SEK	9.1895	9.3930	9.3371	9.1205
CAD	1.5116	1.4063	1.4251	1.4636
DKK	7.4626	7.4453	7.4607	7.4547
NOK	9.6030	9.0420	8.9910	8.3966
GBP	0.7340	0.7789	0.7242	0.8031

Myytävänä olevat omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät sekä lopetettuun toimintoon liittyvät omaisuuserät luokitellaan myytävänä olevaksi, kun yritys yksittäisen suunnitelman mukaisesti päättää luopua erillisestä, merkittävästä liiketoimintayksiköstä, jonka varat, velat ja taloudellinen tulos voidaan erottaa toiminnallisesti ja taloudellista raportointia varten (rahavirtaa tuottava yksikkö). Myytävänä oleva pitkäaikainen omaisuuserä esitetään erillisenä eränä konsernin taseessa. Lopetetun toiminnon tulos sekä toiminnon lopettamisesta syntyvä voitto tai tappio esitetään erillisenä eränä konsernin tuloslaskelmassa. Lopetettuun toimintoon liittyvät omaisuuserät arvostetaan kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan käypään arvoon. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä. Konsernilla ei ole myytäväksi luokiteltuja omaisuuseriä tilinpäätöshetkellä eikä vertailukautena.

Tuloutusperiaate

Tuotteiden myynnistä saadut tuotot kirjataan, kun myytyjen tuotteiden omistukseen liittyvät riskit ja edut ovat siirtyneet ostajalle sovittujen toimitusehtojen mukaisesti eikä konsernilla enää ole tuotteiden hallintaoikeutta tai todellista määräysvaltaa. Tuotot palveluista kirjataan, kun palvelut on suoritettu. Liikevaihtoa laskettaessa myyntituottoja oikaistaan välillisillä veroilla, annetuilla alennuksilla sekä valuuttamääräisten myyntien kurssieroilla. Projektiliiketoimintayhtiöt tulouttavat keskeneräiset pitkäaikaiset toimitukset valmistusasteen mukaisesti, kun hankkeen lopputulos voidaan arvioida luotettavasti. Valmistusastetta mitataan syntyneiden kustannusten osuudella hankkeen arvioiduista kokonaistuloksista.

Tutkimus ja tuotekehitys

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi toteutumishetkellä ja ne sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin konsernin laajassa tuloslaskelmassa. Tuotekehitysmenot kirjataan myös kuluksi toteutumishetkellä, elleivät tuotekehitysmenojen taseeseen aktivoinnin edellytyksenä olevat kriteerit täyty. Tuotekehitysmenot aktivoidaan aineettomina hyödykkeinä taseeseen ja poistetaan taloudellisen vaikutusajan kuluessa, kun tuotteesta odotetaan saatavan vastaista taloudellista hyötyä ja tietyt muut kriteerit, kuten tuotteen tekninen toteutettavuus ja kaupallinen hyödynnettävyys, ovat varmistuneet. Konsernilla ei ole taseeseen aktivoituja tuotekehitysmenoja, jotka täyttäisivät aktivointikriteerit.

Eläkejärjestelyt

Konsernin eläkejärjestelyt noudattavat eri maiden paikallisia sääntöjä ja käytäntöjä. Niiden määrät perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin tai vakuutusyhtiöiden suoriin veloituksiin. Konsernilla on maksu- ja etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä.

Maksupohjaisissa järjestelyissä eläkemaksut suoritetaan vakuutusyhtiöille, jonka jälkeen konsernilla ei ole enää muita maksuvelvoitteita. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jota veloitukset koskee.

Etuuspohjaisista järjestelyistä taseen eläkevastuuna esitetään tulevien eläkemaksujen nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen tilinpäätöspäivän käypällä arvolla. Eläkevelvoite määritetään käyttäen ennakoitua etuusosuusyksikköön perustuvaa menetelmää (Projected Unit Credit Method). Eläkevelvoitteiden nykyarvoa laskettaessa käytetään diskonttauskorkona yritysten liikkeellelaskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoa tai valtion velkasitoumusten korkoa. Eläkemaksut etuuspohjaisista järjestelyistä kirjataan kuluksi jaksottamalla kustannukset työntekijöiden keskimääräiselle palvelusajalle.

Kauden työsuoritukseen perustuva meno (eläkemeno) ja etuuspohjaisen järjestelyn nettokorko kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään työsuhte-etuuksista aiheutuviin kuluissa. Etuuspohjaisen nettovelan (tai omaisuuserän) uudelleen määrittämisestä aiheutuvat erät, mm. vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto, kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä tilikaudella, jona ne syntyvät.

Liikevoitto

Liikevoitto on tuloslaskelman erä, joka saadaan, kun liikevaihdosta vähennetään varsinaiseen liiketoimintaan kuuluvat menot.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Lainojen hankinnasta välittömästi johtuvat transaktiomenot, jotka liittyvät selkeästi tiettyyn lainaan, sisällytetään lainan alkuperäiseen jaksotettuun hankintamenuun ja jaksotetaan korkokuluksi efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Aineelliseen käyttöomaisuuteen kuuluvien, pitkää rakennusaikaa edellyttävien hankkeiden rakennusaikaiset korot aktivoidaan käyttöomaisuuteen sitä mukaa kuin investointi saatetaan käyttötarkoituksensa mukaiseen käyttökuntoon ja osaksi käyttöomaisuutta.

Tuloverot

Konsernin tuloslaskelman veroihin kirjataan konserniyhtiöiden tilikausien tuloksia vastaavat suoriteperusteiset verot, jotka perustuvat kunkin yhtiön paikallisen verosäännösten mukaisesti laskettuun verotettavaan tuloon. Tuloslaskelman veroihin kirjataan myös aikaisempien tilikausien verojen oikaisu sekä laskennallisten verojen muutokset. Laskennallinen verovelka tai -saaminen lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä väliaikaisista eroista käyttäen tilinpäätöshetkellä hyväksytyjä verokantoja. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti, joka todennäköisesti on käytettävissä tulevien tilikausien verotettavaa tuloa vastaan.

Aineettomat hyödykkeet

Liikearvo

Liikearvo sisältää tulevia taloudellisia hyötyjä omaisuuseristä, joita konserni ei yritystason yhteydessä voi määrittää ja kirjata erikseen. Liikearvo lasketaan hankintamenon ja hankitun yhtiön nettovarallisuuden käyvän arvon erotuksena hankintahetkellä. Liikearvot on kohdistettu liiketoimintasegmenteille, ja ne testataan vuosittain mahdollisten arvonalentumisten varalta. Liikearvosta ei tehdä poistoja, mutta sille tehdään arvonalentumistesti vuosittain. Konserniyksikön lopettamisesta tai myymisestä aiheutuvat voitot ja tappiot sisältävät myytyyn yksikköön liittyvän liikearvon määrän.

Muut aineettomat hyödykkeet

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyvät tavaramerkit, patentit, tekijänoikeudet, aktivoidut kehittämismenot, ohjelmistojen lisenssit ja asiakkuudet. Aineettomat hyödykkeet on kirjattu taseessa alkuperäiseen hankintamenuunsa vähennettynä kertyneillä poistoilla taloudellisen vaikutusajan kuluessa sekä mahdollisilla arvonalentumisilla.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Konserniyhtiöiden aineellinen käyttöomaisuus on arvostettu taseessa alkuperäiseen hankintamenuunsa vähennettynä kertyneillä poistoilla taloudellisen vaikutusajan kuluessa sekä mahdollisilla arvonalentumisilla. Aineelliseen käyttöomaisuuteen kuuluvien, pitkää rakennusaikaa edellyttävien hankkeiden rakennusaikaiset korot aktivoidaan käyttöomaisuuteen sitä mukaan kuin investointi saatetaan käyttötarkoituksensa mukaiseen käyttökuntoon ja osaksi käyttöomaisuutta.

Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet. Uudistus- ja perusparannushankkeiden menot lisätään taseen kirjanpitoarvoon silloin, kun on todennäköistä, että yritykselle koituu taloudellista hyötyä yli olemassa olevan hyödykkeen alun perin arvioidun tuottotason.

Käyttöomaisuuden luovutuksista, myynneistä tai käytöstä poistamisista johtuvat voitot ja tappiot lasketaan saatujen nettotuottojen ja tasearvon erotuksena. Myyntivoitot esitetään liiketoiminnan muina tuottoina ja myyntitappiot liiketoiminnan muina kuluina.

Poistot

Konserniyhtiöiden aineettomat hyödykkeet ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on arvostettu taseessa alkuperäiseen hankintamenuun vähennettynä kertyneillä tasapoistoilla taloudellisen vaikutusajan kuluessa sekä mahdollisilla arvonalennuksilla. Maa-alueista ei tehdä poistoja, koska niillä ei katsota olevan taloudellista vaikutusaikaa. Muiden omaisuusryhmien arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

	vuotta
Rakennukset	20 - 40
Tuotantokoneet ja -laitteet	8 - 12
Muut koneet ja laitteet	3 - 15

Konttori- ja myymäläkalusto	5 - 10
Kuljetusvälineet	5 - 7
Aineettomat hyödykkeet	3 - 10

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkastetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Julkiset avustukset

Aineellisen ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan liittyvät yhtiön saamat avustukset vähennetään hyödykkeen hankintamenosta ja kirjataan tuloslaskelmaan pienentämään hyödykkeestä kirjattavia poistoja. Muut yhtiön saamat avustukset kirjataan tuloslaskelmaan tuottoina niille tilikausille, joilla avustuksia vastaavat kulut syntyvät. Tällaiset avustukset esitetään avustuksen kohteeseen liittyvien kulujen vähennyksenä.

Aineettomien hyödykkeiden ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvon alentuminen

Omaisuuksien tasearvoja arvioidaan jatkuvasti mahdollisen arvonalentumisen selvittämiseksi. Jos arvonalentumiseen viittaavia tekijöitä ilmenee, arvioidaan kyseessä olevasta omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuneilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvoa määritettäessä kyseessä olevan omaisuuserän kerryttämät arvioidut vastaiset nettorahavirrat diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttaus perustuu sellaiseen korkotasoon, joka kuvastaa kyseisen rahavirtaa tuottavan yksikön keskimääräistä tuottovaatimusta ennen veroja. Arvonalentumista tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla. Rahavirtaa tuottava yksikkö on pääosin muista yksiköistä riippumaton ja sen rahavirrat on erotettavissa muista rahavirroista.

Arvonalentuminen kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan. Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja muihin aineettomiin hyödykkeisiin paitsi liikearvoon liittyvä arvonalentumistappio perutaan siinä ja vain siinä tapauksessa, että viimeisimmän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeen on tapahtunut muutos arvioissa, joita on käytetty määritettäessä omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Arvonalennusta ei kuitenkaan peruuteta yli sen tasearvon, joka oli voimassa ennen aiempien tilikausien arvonalennuskirjauksia. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta.

Liikearvot testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta vähintään kerran vuodessa. Jos merkkejä alaskirjausriskistä havaitaan, suoritetaan testaus useammin.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa konsernille siirtyy olennainen osa hyödykkeen omistukselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingisopimuksiksi. Ne merkitään taseessa aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Vuokratut hyödykkeet arvostetaan niiden käypään arvoon vuokrasopimuksen alkamisajankohtana tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastaavat leasingvuokravastuut, joista vähennetään rahoituskustannukset, sisältyvät korollisiin velkoihin. Rahoituksen korko kirjataan tuloslaskelmaan leasingisopimuksen voimassaoloaikana. Rahoitusleasingisopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhemmän vuokra-ajan kuluessa.

Vuokrasopimukset, joissa olennainen osa hyödykkeen omistukselle ominaisista riskeistä ja eduista jää vuokralle antajalle, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Niiden vuokrat merkitään kuluiksi tuloslaskelmaan vuokra-ajan kuluessa.

Konsernin vuokralle antamat hyödykkeet, joiden omistamiselle ominaiset riskit ja hyödyt ovat siirtyneet olennaisilta osilta vuokralle ottajalle, käsitellään rahoitusleasingisopimuksina ja kirjataan taseeseen saamisena. Saaminen kirjataan nykyarvoon. Konsernilla ei ole vuokralle annettuja hyödykkeitä.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on arvostettu fifo-periaatteen mukaan laskettuun hankintamenuun tai sitä alempaan nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvo on vaihto-omaisuushyödykkeestä tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava hinta vähennettynä sen valmiiksi saattamisella sekä myyntikustannuksilla. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintamenu sisältää muuttuvien kulujen lisäksi niille kohdistetun osuuden valmistuksen välillisistä kustannuksista.

Varaukset

Varaus merkitään taseeseen, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, josta vapautuminen todennäköisesti edellyttää taloudellista suoritusta tai aiheuttaa oikeudellisen menetyksen, ja tämän velvoitteen määrä on luotettavasti arvioitavissa. Varauksina voivat olla muun muassa ympäristövaraukset, takuuvaraukset, uudelleenjärjestelymenot sekä tappiolliset sopimukset. Varausten muutokset sisältyvät tuloslaskelmassa kyseisten kulujen ryhmään. Varausten määriä arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä ja niiden määriä muutetaan vastaamaan parasta arviota tarkasteluhetkellä.

Ehdolliset varat ja velat

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuvelvoitteen täyttymistä tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetietona.

Rahavarat

Rahavarat sisältävät käteisvarat, lyhytaikaiset pankkitalletukset sekä muut lyhytaikaiset, erittäin likvidit sijoitukset, jotka erääntyvät kolmen kuukauden kuluessa. Rahavarat arvostetaan taseessa hankintamenoon. Käytössä oleva pankkitiliin luottolimiitti kirjataan lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin.

Rahoitusvarat

Rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin: tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, lainat ja muut saamiset ja myytävissä olevat rahoitusvarat. Rahoitusvarojen myynnit ja ostot huomioidaan kirjanpidossa kaupantekopäivänä.

Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat sisältävät kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahavaroja, jotka arvostetaan käypään arvoon. Ne on hankittu pääasiallisesti voiton saamiseksi lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Tähän ryhmään kuuluvat myös johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa. Korko- ja valuuttajohdannaiset kirjataan hankittaessa taseeseen alkuperäiseen hankintamenoon, ja ne arvostetaan käypään arvoon jokaisena tilinpäätöspäivänä. Käypä arvo määritetään käyttäen tilinpäätöspäivän markkinahintoja tai tulevien arvioitujen kassavirtojen nykyarvoa. Käyvän arvon muutokset sekä realisoituneet että realisoitumattomat voitot ja tappiot kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät. Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat sisältyvät muihin saamisiin taseessa.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat rahoitusvaroja, jotka erääntyvät määrättyinä päivinä, ja konsernilla on aikomus ja kyky pitää ne eräpäivään asti. Ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Konsernilla ei ole eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia tilinpäätöshetkellä.

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahavaroja, joita ei noteerata julkisilla markkinoilla ja joilla on kiinteä tai määritettävissä oleva maksupäivä, eikä konserni pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa. Ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon. Myyntisaamiset arvostetaan niiden odotettuun käypään arvoon, joka on alkuperäinen laskutusarvo vähennettynä myyntisaamisten arvonalennuksilla. Myyntisaamisista tehdään arvonalennus, kun on olemassa perusteltu näyttö siitä, että konserni ei tule saamaan kaikkia saamisiaan takaisin alkuperäisin ehdoin. Velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet, velallisen todennäköinen konkurssi tai maksujen laiminlyönti ovat viitteitä myyntisaamisten todennäköisestä arvonalentumisesta. Lainasaamisen arvonalentumista arvioidaan samoin kriteerein kuin myyntisaamisten arvonalentumista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat noteeratuista ja noteeraamattomista osakkeista ja sijoituksista. Ne arvostetaan käypään arvoon käyttämällä tilinpäätöspäivän markkinahintoja, kassavirtojen nykyarvomenetelmää tai muita soveltuvia arvostusmalleja. Osakkeet ja sijoitukset, joiden käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, arvostetaan hankintamenoon. Myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset kirjataan oman pääoman arvomuutosrahastoon verovaikutus huomioiden. Käyvän arvon muutokset kirjataan omasta pääomasta tuloslaskelmaan silloin kun sijoitus myydään tai kun sen arvo on pysyvästi alentunut niin, että sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio.

Rahoitusvelat

Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavat rahoitusvelat kirjataan käypään arvoon. Tähän ryhmään luokitellaan johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ja joiden käypä arvo on negatiivinen.

Muut rahoitusvelat kirjataan alun perin käypään arvoon ja myöhemmin ne arvostetaan efektiivisen koron menetelmää käyttäen jaksotettuun hankintamenoon. Transaktiomenot on sisällytetty rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Muut rahoitusvelat sisältävät pitkä- ja lyhytaikaiset korolliset velat ja ostovelat.

Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

Rahoitusjohdannaisia käytetään suojaustarkoituksiin, ja ne kirjataan hankittaessa taseeseen käypään arvoon. Ne arvostetaan myöhemmin käypään arvoon jokaisena raportointikauden päätöspäivänä. Johdannaiset luokitellaan joko rahavirtojen suojauksiin, ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehtyjen nettosijoitusten suojauksiin tai suojauksiin, joihin suojauslaskentaa ei sovelleta. Suojauslaskennan soveltamisen ulkopuolelle jäävien johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan rahoituseriin. Johdannaisten käyvät arvot määritetään käyttämällä julkisesti noteerattuja markkinahintoja.

Rahavirtojen suojausta käytetään sähköjohdannaisiin ja korkojohdannaisiin. Nettosijoitusten suojausta käytetään niihin valuuttajohdannaisiin, jotka suojaavat nettosijoituksiksi määriteltujen vieraassa valuutassa olevien sisäisten lainojen valuuttariskejä. Suojausohjelmat dokumentoidaan IAS 39 -vaatimusten mukaisesti, ja suojauslaskennan alaisten johdannaisten tehokkuus testataan sekä suojaussuhteen alkaessa että suojaussuhteen olemassaoloaikana.

Rahavirtojen suojaukseen kohdistettujen johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan oman pääoman suojausrahastoon siltä osin, kun suojaus on tehokas. Nettosijoituksia suojaavien valuuttajohdannaisten käyvän arvon muutos spot-kurssin muutoksen osalta kirjataan oman pääoman muuntoeroihin ja korkoeron muutoksen osalta tulovaikutteisesti rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Omaan pääoman kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan omasta pääomasta tulokseen samoille kausille, joilla suojattavat rahavirrat vaikuttavat tulokseen: sähköjohdannaiset hankinnan ja valmistuksen kuluihin ja korkojohdannaiset rahoituseriin.

Suojauksen tehoton osuus kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan: sähköjohdannaisten osalta hankinnan ja valmistuksen kuluihin ja korkojohdannaisten osalta rahoituseriin.

Osakeperusteiset maksut - johdon kannustinjärjestelmä

Osakeperusteisiin maksuihin liittyvät kulut kirjataan tuloslaskelmaan, ja taseeseen kirjataan vastaava velka rahana selvitettävien osakeperusteisten maksujen osalta. Taseen velka arvostetaan käypään arvoon jokaisena tilinpäätöspäivänä. Osakkeina selvitettävien osakeperusteisten maksujen osalta kirjataan tuloslaskelman kulukirjausta vastaava oman pääoman lisäys.

Omat osakkeet

Omat osakkeet on esitetty tilinpäätöksessä oman pääoman vähennyksenä. Tunnuslukulaskennassa omien osakkeiden vaikutus on eliminoitu. Omat osakkeet vaikuttavat avaintunnuslaskentaan IAS 33:n mukaisesti.

Maksettavat osingot

Konsernin maksamat osingot kirjataan sille tilikaudelle, jonka aikana yhtiökokous on vahvistanut osingon maksettavaksi.

Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöstä laadittaessa joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden toteutumien voivat poiketa tehdyistä arvioista ja käytetyistä oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Konsernin johto joutuu tekemään päätöksiä laatimisperiaatteiden valintaan ja soveltamiseen liittyen. Tämä koskee erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassaolevissa IFRS-säännöksissä on mahdollisuus valita eri kirjaamis-, arvostamis- tai esittämistapojen väliltä.

Tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä tehdyt arviot perustuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä. Aikaisemmat kokemukset ja tulevaisuutta koskevat oletukset, joiden uskotaan tilinpäätöshetkellä olevan perusteltuja, vaikuttavat tehtyihin arvioihin. Konsernissa seurataan arvioiden ja oletusten toteutumista säännöllisesti käyttämällä sekä sisäisiä että ulkoisia tietolähteitä. Muutokset arvioissa ja oletuksissa ovat mahdollisia, ja niiden vaikutus merkitään tilinpäätökseen siltä tilikaudella, jonka aikana arviota tai oletamusta korjataan, ja kaikilla tämän jälkeisillä tilikausilla.

Arvioita on käytetty määrittäessä tilinpäätöksessä raportoitujen erien suuruutta, muun muassa tiettyjen omaisuuserien realisoitavuutta, kuten laskennallisia verosaatavia ja muita saatavia, aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden taloudellisia pitoaikoja, varauksia, eläkevastuita ja liikearvojen arvonalentumisia.

Konsernin kannalta merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät liikearvon arvonalentumistestauksiin ja etuus pohjaisiin eläkevelvoitteisiin. Näihin liittyvien laatimisperiaatteiden soveltaminen edellyttää merkittävien arvioiden ja oletusten tekemistä. Epävarmuutta sisältyy liikearvon arvonalentumistestauksen yhteydessä tehtäviin oletuksiin tulevista kassavirroista ja diskonttokoron määrittämiseen. Arvonalentumistesteissä diskonttokorkona käytetään konsernin keskimääräistä pääoman kustannusta (WACC), joka määritetään valuutta-alueittain. Etuus pohjaisten eläkevelvoitteiden kirjanpitoarvo perustuu vakuutusmatemaattisiin laskelmiin, jotka perustuvat oletamuksiin ja arvioihin muun muassa varojen ja velkojen arvostamiseen käytetystä diskonttokorosta, varojen odotetusta tuotosta, sekä inflaation ja palkkatason kehityksestä.

Kertaluonteiset erät

Hallituksen toimintakertomuksessa selostetut kertaluonteiset erät eivät liity yhtiön varsinaiseen perusliiketoimintaan. Olennaisimpia kertaluonteisia eriä ovat luovutusvoitot ja -tappiot, tuotantolaitoksen sulkemiseen liittyvät tehottomuus- ja sopeuttamiskulut sekä ylimääräiset alaskirjaukset ja mahdolliset alaskirjausten peruutukset, onnettomuuksiin ja luonnonkatastrofeihin liittyvät kulut sekä uudelleenjärjestelyyn, ympäristöön ja vahingonkorvauksiin liittyvät varaukset. Konsernin johto käyttää harkintaa tehdessään päätöksiä kertaluonteisten erien luokittelussa.

Vuonna 2015 sovelletut uudet ja uudistetut IFRS-standardit ja tulkinnat

Konserni on soveltanut 1.1.2015 alkaen seuraavia uusia ja uudistettuja IFRS-standardeja ja tulkintoja, joilla ei ollut merkittävää vaikutusta raportoituihin lukuihin, mutta joilla saattaa olla merkitystä vastaisuudessa.

- IFRIC 21 *Julkiset maksut* (voimaan EU:ssa 17.6.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta käsittelee julkisista maksuista maksajaosapuolelle syntyvän veloitteen kirjaamista, sekä IAS 37 *Varaukset, ehdolliset*

velat ja ehdolliset varat mukaan kirjattaviin julkisiin maksuihin että sellaisiin julkisiin maksuihin, joiden ajoitus ja määrä on tiedossa.

- *IFRS-standardeihin tehdyt parannukset 2011-2013 (Annual Improvements to IFRS 2011-2013)* (voimaan EU:ssa 1.1.2015 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Annual Improvements –menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain mutta muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

Myöhemmin sovellettavat uudet ja uudistetut IFRS-standardit

IASB on julkistanut seuraavat uudet tai uudistetut standardit, joita konserni ei ole vielä soveltanut. Konserni ottaa nämä käyttöön kunkin standardin voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lukien. Konserni on käynnistänyt toimenpiteet näiden uusien ja uudistettujen standardien vaikutusten arvioimiseksi, ellei alla toisin mainita.

- IAS 19:n *Työsuhde-etuudet* muutos *Etuus pohjaiset järjestelyt: Työntekijän maksamat maksut* (voimaan EU:ssa 1.2.2015 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset selventävät, miten yhtiön tulisi käsitellä kirjanpidossa työntekijöiden tai kolmansien osapuolten maksuja etuus pohjaiseen järjestelyyn silloin, kun nämä maksut on kytketty työntekijän palvelusvuosien lukumäärään. Lisäksi, muutos sallii käytännöllisen apukeinon tilanteissa, joissa maksujen määrä on riippumaton palvelusvuosien määrästä. Tällöin maksut voidaan, mutta ei veloiteta, kirjata työsuorituksen perustuvan menon oikaisuksi kaudella, jolloin työsuoritus vastaanotetaan. Standardin muutos edellyttää takautuvaa soveltamista.
- *IFRS-standardeihin tehdyt parannukset 2010-2012 (Annual Improvements to IFRSs 2010-2012)* (voimaan EU:ssa 1.2.2015 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Annual Improvements –menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain mutta muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). IFRS 9 on useammasta osiosta koostunut projekti, jolla korvataan nykyinen IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* -standardi. IFRS 9 luokittelua ja arvostamista koskevan osuuden mukaan rahoitusvarojen luokittelu ja arvostaminen riippuu yrityksen liiketoimintamallista ja sopimukseen perustuvien rahavirtojen ominaispiirteistä. Rahoitusvelkojen luokittelua ja arvostamista koskevat säännöt perustuvat pitkälti nykyisiin IAS 39 vaatimuksiin. IFRS 9:n yleisen suojauslaskentamallin myötä tilinpäätösraportointi heijastaa selkeämmin yhtiön riskienhallinnan käytäntöjä, koska suojauslaskennan soveltamismahdollisuuksia laajennetaan. Lisäksi, tehokkuus-testaus on uudistettu ja korvattu ”taloudellisen yhteyden” -periaatteella. IFRS 9:n rahoitusvarojen arvonalentumismalli perustuu ennakoituihin luottotappioihin aiemman IAS 39:n todettujen luotto-tappioiden sijaan. Enää ei ole tarvetta odottaa luottotapahtuman syntymistä luottotappioiden kirjaamiseksi. Sen sijaan, yhtiöt kirjaavat aina odotettavissa olevat luottotappiot ja näissä tapahtuneet muutokset jokaisena tilinpäätöspäivänä alkuperäisen kirjaamisen jälkeen luottoriskissä tapahtuneen muutoksen seurauksena. Standardi lisää myös useita uusia liitetietovaatimuksia yhtiön riskien hallinnasta. Standardia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista* (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). IFRS 15 määrittelee yhden tulouttamismallin, jota yhteisöjen tulee soveltaa kaikkien asiakassopimusten tulouttamiseen. Asiakas on taho, joka on solminut yhtiön kanssa sopimuksen saadakseen yhtiön normaalin toiminnan tuottamia tavaroita tai palveluja vastiketta vastaan. Standardin peruseriaatteena on, että yhteisön on kirjattava myyntituotot siten, että ne kuvaavat luvattujen tavaroiden tai palvelujen luovuttamista asiakkaalle, ja sellaisena rahamääränä, joka kuvastaa vastiketta, johon yhteisö odottaa olevansa oikeutettu kyseisiä tavaroita tai palveluja vastaan. Standardi sisältää huomattavan määrän liitetietovaatimuksia. Yhtiöt voivat valita soveltavansa standardia joko takautuvasti tai muokattuna soveltaen standardia vain standardiin siirtymispäivänä avoinna oleviin sopimuksiin. Standardia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa. Konserni ei odota standardin käyttöönoton johtavan merkittäviin muutoksiin asiakassopimusten tulouttamisessa.
- IFRS 11:n *Yhteisjärjestelyt* muutos *Yhteisen toiminnon osuuden hankinnan kirjanpidollinen käsittely* (voimaan EU:ssa 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutos tarjoaa lisäohjeistusta yhteisen toiminnon omistusosuuden hankintaan silloin, kun yhteinen toiminto harjoittaa liiketoimintaa IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* –standardin määritelmän mukaisesti. Standardin muutos edellyttää ei-takautuvaa soveltamista.
- IAS 16 *Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet* ja IAS 38 *Aineettomat oikeudet* muutos *Selvennys hyväksyttäviin poistomenetelmiin* (voimaan EU:ssa 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksella IAS 16 standardiin kielletään aineellisten hyödykkeiden poistojen tekeminen myyntituottoihin perustuen. IAS 38

standardin muutoksilla lisätään standardiin lähtökohtainen oletus, että myyntituotot eivät ole asianmukainen perusta aineettomien hyödykkeiden poistojen määrittelylle. Muutoksia sovelletaan ei-takautuvasti.

- IAS 16 *Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet* ja IAS 41 *Maatalous muutos Tuottavat hyödykkeet (Bearer Plants)* (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardimuutos määrittelee tuottavan biologisen hyödykkeen ja edellyttää tämän määritelmän täyttävien biologisten hyödykkeiden käsittelyä osana aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä IAS 16:n mukaisesti IAS 41:n soveltamisen sijaan. Muutos edellyttää takautuvaa soveltamista.
- IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* muutos *Liitetietoihin liittyvä aloite* julkaistiin joulukuussa 2014 (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset vastaavat ongelmista olennaisuuden periaatteen käytännön soveltamisesta esitettyihin kommentteihin tilanteissa, joissa IAS 1:n sanamuoto on tulkittu estävän harkinnan käyttöä. Erityisesti, yhtiön ei tulisi vähentää tilinpäätöksensä ymmärrettävyyttä sisällyttämällä olennaisen tiedon joukkoon epäolennaista tietoa tai yhdistämällä olennaista eri luonteista tai tarkoitusta sisältävää tietoa keskenään. Jonkin IFRS –standardin edellyttämää erityistä liitetietoa ei tarvitse antaa epäolennaisesta tiedosta.
- *IFRS-standardeihin tehdyt parannukset 2012-2014 (Annual Improvements to IFRSs 2012-2014)* julkaistiin syyskuussa 2014 (voimaan EU:ssa 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Annual Improvements –menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain mutta muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- IAS 27 *Erillistilinpäätös* muutos *Pääomaosuusmenetelmä erillistilinpäätöksessä* julkaistiin elokuussa 2014 (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset keskittyvät erillistilinpäätökseen ja sallivat pääomaosuusmenetelmän käyttämisen erillistilinpäätöksissä aikaisempien vaihtoehtojen lisäksi arvostaa sijoitukset tytäryhtiöihin, yhteisyrityksiin ja osakkuusyhtiöihin joko hankintamenoa tai käypään arvoon IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* mukaisesti. Muutos edellyttää takautuvaa soveltamista.
- IFRS 10 *Konsernitilinpäätös*, IFRS 12 *Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä* ja IAS 28 *Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin* muutos *Yhdistelemisen poikkeuksen soveltaminen* (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksilla selvennetään, että konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämisen poikkeus on olemassa emoyhtiölle, joka on sijoitusyhtiön tytäryhtiö siitä huolimatta, että sijoitusyhtiö arvostaa kaikki tytäryhtiönsä käypään arvoon IFRS 10:n mukaisesti. Tästä seurauksena myös IAS 28 on selvennetty siten, että pääomaosuusmenetelmän soveltamisen poikkeus on myös käytettävissä osakkuus- tai yhteisyrityksen sijoittajalle, jos tämä sijoittaja on sijoitusyhtiön tytäryhtiö arvostaen kaikki tytäryhtiönsä käypään arvoon. Näitä muutoksia ei ole vielä hyväksytty EU:ssa.
- IFRS 16 *Vuokrasopimukset* julkaistiin tammikuussa 2016 (voimaan 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). IFRS 16 määrittelee vuokrasopimuksiin liittyvät kirjaamis-, arvostamis-, esittamis- ja liitetietovaatimukset. Standardin mukaan kaikki vuokralle ottajien vuokrasopimukset käsitellään samalla tavalla niin, että vuokralle ottaja kirjaa taseeseen omaisuuserät ja velat kaikista vuokrasopimuksista, ellei vuokrankausi ole 12 kuukautta tai sitä lyhyempi, tai vuokraohteen arvo ole matala. Vuokralle antajat luokittelevat vuokrasopimukset edelleen rahoitusleasing- tai muiksi vuokrasopimuksiksi. IFRS 16:sta mukainen vuokralle antajan vuokrasopimuksen tilinpäätöskäsittely on olennaisilta osin muuttumaton nykyisiin standardeihin verrattuna. Uuden standardin käyttöönotto tulee vaikuttamaan siihen, miten vuokrasopimukset esitetään konsernin tilinpäätöksessä. Standardia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IAS 12 *Tuloverot* muutos *Laskennallisten verosaamisten kirjaaminen toteutumattomista tappioista* julkaistiin tammikuussa 2016 (voimaan 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset käsittelevät laskennallisten verosaamisten kirjaamista velkainstrumenttisijoituksen käyvän arvon arvostamisesta seuranneista toteutumattomista tappioista. Muutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

2. Toimintasegmentit

Uponorin segmenttirakenne muodostuu liiketoimintojen ja maantieteellisten alueiden pohjalta määritellyistä kolmesta segmentistä, jotka ovat Talotekniikka – Eurooppa, Talotekniikka – Pohjois-Amerikka sekä Uponor Infra. Segmenttien riskit ja tuotot eroavat markkina- ja liiketoimintaympäristön, tuotetarjonnan, palveluiden sekä asiakasrakenteen osalta. Liiketoiminnan johto, valvonta ja raportointirakenteet on ryhmitelty liiketoimintasegmenttien mukaisesti. Raportoivat segmentit ovat yksilöityjä toimintasegmenttejä, joita ei ole yhdistelty.

Talotekniikka – Eurooppa vastaa talotekniikan liiketoiminnoista Euroopassa sekä vientitoiminnoista niihin Euroopan ulkopuolisiin maihin, joissa Uponorilla ei ole omaa toimintaa. Talotekniikka – Pohjois-Amerikka vastaa talotekniikan liiketoiminnoista Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Talotekniikka Uponorissa tarkoittaa lähinnä asuin-, liike- ja julkisten rakennusten sisäilma- ja käyttövesiputkijärjestelmiä. Talotekniikan asiakaskunta koostuu pääosin LVI-asennusliikkeistä ja rakennusyrityksistä.

Uponor Infra on markkinajohtaja kunnallisteknisessä putkiliiketoiminnassa Pohjois-Euroopassa, jonka lisäksi sillä on liiketoimintaa Keski-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Sen tuotteita ja palveluja, kuten kunnallisteknisiä painevesiputkistoja, viemäröinti- ja jätevesijärjestelmiä sekä projektipalveluita, myydään kunnallistekniikan uudis- tai korjausrakentamista harjoittaville laitos- ja yritysasiakkaille.

Muut-segmentti sisältää konsernitoiminnot sekä yhtiöt, joissa ei ole liiketoimintaa.

Taloudellisten tavoitteiden asettaminen ja seuranta kohdistuvat lähinnä liiketoimintayksiköiden liikevaihto- ja liikevoittolukuihin sekä liikevoittoon kohdistuvien kustannustekijöiden seurantaan ja operatiivisen nettokäyttöpääoman määrään. Konsernin resursseja johdetaan muun muassa kohdentamalla investointeja liiketoimintatarpeiden pohjalta sekä mitoittamalla henkilöstön määrä ja osaaminen vastaamaan liiketoimintaprosessien tarpeita.

Segmenttien raportointi noudattaa konsernin laadintaperiaatteita. Segmenttien välinen liiketoiminta on markkinaperusteista ja kaikki segmenttien väliset myynnit sekä sisäiset katteet eliminoidaan konsolidoinnin yhteydessä.

Segmenttien tuotto vastaa liikevaihtoa ja segmenttien tuloksella tarkoitetaan liikevoittoa konsernin laajassa tuloslaskelmassa. Tuloslaskelmaerät sisältävät segmentin jatkuvat toiminnot ja tase-erät muodostuvat kunkin tilinpäätöshetken konsernirakenteen mukaisesti. Jatkuvat toiminnot eivät sisällä Irlannista vuonna 2008 myytyä yhdyskuntateknistä liiketoimintaa.

Segmenttien varat sisältävät tase-erät, jotka ovat joko suoraan tai perustellusti kohdistettavissa liiketoimintasegmenteille. Varat koostuvat pääasiassa korottomista varoista kuten aineellisista ja aineettomista käyttöomaisuushyödykkeistä, vaihto-omaisuudesta, toimintaan liittyvistä siirtyvistä eristä sekä myyntisaamisista ja muista saamisista.

2015 M€	Talotekniikka - Eurooppa	Talotekniikka - Pohjois-Amerikka	Uponor Infra	Muut	Eliminoit	Uponor-konserni	2014 M€	Talotekniikka - Eurooppa	Talotekniikka - Pohjois-Amerikka	Uponor Infra	Muut	Eliminoit	Uponor-konserni
Tuotot, ulkoinen	466,4	275,8	308,6	-	-	1050,8	Tuotot, ulkoinen	477,7	200,8	345,4	-	-	1023,9
Tuotot, sisäinen	0,7	0,0	3,4	-	-4,1	-	Tuotot, sisäinen	1,4	0,0	5,9	-	-7,3	-
Tuotot yhteensä	467,1	275,8	312,0	-	-4,1	1050,8	Tuotot yhteensä	479,1	200,8	351,3	-	-7,3	1023,9
Liiketulos	24,0	51,0	0,2	-3,8	0,0	71,4	Liiketulos	35,0	31,5	-0,5	-2,6	0,0	63,4
Liiketulos %	5,1	18,5	0,1			6,8	Liiketulos %	7,3	15,7	-0,1			6,2
Rahoitustuotot						11,3	Rahoitustuotot						8,8
Rahoituskulut						20,2	Rahoituskulut						16,2
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta						0,3	Osuus osakkuusyritysten tuloksesta						0,3
Tuloverot						25,7	Tuloverot						20,0
Lopetettujen toimintojen tulos						-0,2	Lopetettujen toimintojen tulos						-0,3
Tilikauden tulos						36,9	Tilikauden tulos						36,0
Varat	325,5	216,0	212,9	227,7	-274,3	707,8	Varat	338,8	161,2	242,3	190,5	-251,0	681,8
Velat							Velat						
Segmenteille allokoituiden velat yhteensä	211,3	160,2	80,0	245,7	-301,0	396,2	Segmenteille allokoituiden velat yhteensä	227,4	85,7	105,7	240,3	-275,1	384,0
Allokoimaton osuus						311,6	Allokoimaton osuus						297,8
Varat yhteensä						707,8	Varat yhteensä						681,8
Investoinnit	15,4	22,6	11,3	0,8	-	50,1	Investoinnit	13,6	11,4	10,3	0,4	-	35,7
Poistot ja arvonalentumiset	10,2	9,8	14,5	4,5	0,1	39,1	Poistot ja arvonalentumiset	10,4	8,0	13,1	4,5	0,5	36,5
Henkilöstö keskimäärin	2 014	592	1 173	64	-	3 842	Henkilöstö keskimäärin	2 052	537	1 481	57	-	4 127

Koko yhteisöä koskevat tiedot**Tuotteita ja palveluita koskevat tiedot**

	2015	2014
Tuotot konsernin ulkopuolelta, jatkuvat toiminnot		
Talotekniset ratkaisut	742,2	678,3
Yhdyskuntatekniset ratkaisut	308,6	345,6
Uponor-konserni	1 050,8	1 023,9

Maantieteellisiä alueita koskevat tiedot

	2015	2014
Tuotot konsernin ulkopuolelta, jatkuvat toiminnot		
Suomi	123,7	135,1
Yhdysvallat	250,9	179,9
Saksa	136,7	141,8
Ruotsi	93,1	94,1
Kanada	82,9	83,5
Tanska	47,8	48,6
Alankomaat	37,0	31,5
Iso-Britannia	35,2	35,9
Norja	30,4	36,6
Espanja	29,6	28,5
Muut	183,4	208,4
Uponor-konserni	1 050,8	1 023,9

	2015	2014
Pitkäaikaiset varat		
Suomi	53,1	61,9
Yhdysvallat	87,5	57,5
Ruotsi	36,1	32,0
Saksa	33,5	34,5
Kanada	11,2	12,1
Muut	32,4	36,3
Uponor-konserni	253,8	234,3

Tuotot konsernin ulkopuolelta on esitetty asiakkaiden maantieteellisen sijainnin mukaisesti. Pitkäaikaiset varat on puolestaan esitetty varojen sijaintimaan mukaan. Pitkäaikaiset varat eivät sisällä liikearvoa ja laskennallisia verosaamisia.

3. Lopetetut toiminnot

Vuonna 2015 konsernin lopetetuissa toiminnoissa esitetään 0,2 (0,3) miljoonaa euroa kuluja, jotka liittyvät vuonna 2008 myydyin Irlannin kunnallisteknisen liiketoiminnan käytössä olleen kiinteistön hallinto- ja ylläpitokustannuksiin.

	2015	2014
Kulut	0,2	0,3
Tulos ennen veroja	-0,2	-0,3
Tuloverot	-	-
Tulos verojen jälkeen	-0,2	-0,3
Tilikauden tulos lopetetuista toiminnoista	-0,2	-0,3
Rahavirta lopetetuista toiminnoista	-0,6	-0,5
Liiketoiminnan rahavirta	-	-

4. Liiketoimintojen yhdistäminen

Uponor Holding GmbH sai 4. tammikuuta 2016 päätökseen 30. marraskuuta 2015 julkistetun hankkeen ostaa kahden saksalaisyhtiön, eli Delta Systemtechnik GmbH:n ja Kamo-ryhmän osakekannat kokonaisuudessaan. Kamo-konserni

muodostuu kolmesta yhtiöstä: KaMo Frischwarmwassersystem GmbH, KaMo Verteilersysteme GmbH ja Morlok Betriebsgesellschaft mbH. Delta Systemtechnik valmistaa kuuman veden jakoasemia omakotien käyttövesijärjestelmiin, lämmityksen lämmönsiirtimiä sekä muita tuotteita kuumavesi- ja lämmitysjärjestelmiin. KaMo kehittää sekä huoneistokohtaisia että keskitettyjä järjestelmiä asuntojen lämmittämiseen ja kuuman veden tuottamiseen. Yritystoston tarkoituksena on laajentaa Uponorin tarjontaa ja osaamista käyttö- ja juomavesijärjestelmämarkkinoilla, joilla hygieniatekijöiden merkitys kasvaa koko ajan. Hankitut yhtiöt tulevat osaksi Talotekniikka – Eurooppa –segmenttiä. Hankitut yhtiöt konsolidoidaan ensimmäisen kerran tammi-maaliskuun 2016 osavuositarkastukseen ja IFRS 3 liittyvät liitetiedot esitetään kyseisessä osavuositarkastuksessa, sillä tarvittava tieto ei ole vielä saatavilla.

Uponor Oyj osti joulukuussa 2015 reaaliaikaiseen vedenlaadun seurantaan erikoistuneen suomalaisen startup-yrityksen UWater Oy:n (NWater Oy 11.1.2016 asti) koko osakekannan. Maksettu kauppahinta ja hankittu nettovarallisuus eivät olleet merkittäviä.

Konsernilla ei ollut merkittäviä liiketoimintojen hankintoja vuonna 2014.

5. Tytäryhtiöiden ja liiketoimintojen myynnit

Uponor ilmoitti 25. helmikuuta 2015, että sen tytäryhtiö Uponor Infra Oy myi 65,99 prosentin enemmistöosuutensa Wiik & Hoeglund PLC -yhtiöstä. Yhtiö on listattu Thaimaan pörssiin. Uponor Infra Oy päätti vetäytyä kyseisestä liiketoiminnasta, koska sen tavoitteena on keskittyä markkinoihin, joissa sillä on vahva asema ja joissa sen on mahdollista saavuttaa yhteistoimintaetuja. Wiik & Hoeglund PLC-yhtiöön liittyvä määräysvallattomien omistajien osuus poistui myynnin seurauksena.

Uponor ilmoitti 30. maaliskuuta 2015 Uponor Infra Oy:n myyneen samasta syystä kokonaan omistamansa tytäryhtiön Extron Engineering Oy:n, jonka päätoimiala on muoviteollisuuden koneiden ja laitteiden valmistus.

Uponor Infran tuotevalikoiman strategisten linjausten seurauksena Uponor Infra Oy myi Omega-Liner® -putkistosaneerausliiketoimintansa joulukuussa 2015.

Saatu kauppahinta edellä mainituista liiketoimista oli yhteensä 9,8 miljoonaa euroa. Nettovaikutus tulokseen oli 1,9 miljoonaa euroa.

M€	2015	2014
Myytyjen varojen kirjanpitoarvo		
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	8,0	-
Aineettomat hyödykkeet	0,0	-
Muut pitkäaikaiset varat	1,5	-
Vaihto-omaisuus	5,1	-
Myyntisaamiset ja muut saamiset	5,9	-
Rahavarat	2,2	-
Varat yhteensä	22,7	-
Pitkäaikaiset korolliset velat	0,4	-
Eläkevelvoitteet ja muut velat	0,4	-
Lyhytaikaiset korolliset velat	6,0	-
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	4,7	-
Velat yhteensä	11,5	-
Nettovarat	11,2	-
- jakautuminen emoyhtiön omistajille	7,9	-
Käteisenä saatu kauppahinta	9,8	-
Myytyjen liiketoimintojen rahavarat	2,2	-
Rahavirtavaikutus	7,6	-

6. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

	2015	2014
Liiketoiminnan muut tuotot		
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntivoitot	0,3	2,1
Tuotot tytäryhtiöosakkeiden ja liiketoimintojen myynnistä	1,9	-
Muut erät	0,2	0,3
Yhteensä	2,4	2,4
Liiketoiminnan muut kulut		
Tutkimus- ja kehittämiskulut	18,5	16,3
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntitappiot	0,1	0,8
Arvon alentumiset	3,0	0,5
Muut erät	0,1	0,2
Yhteensä	21,7	17,8
Tilintarkastajan palkkiot		
KHT-yhteisö Deloitte & Touche		
Lakisääteiset tilintarkastuspalvelut	0,8	0,8
Muut palvelut	0,3	0,2
Yhteensä	1,1	1,0

7. Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut

	2015	2014
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet:		
- Palkat ja palkkiot	187,3	182,2
- Muut henkilösivukulut	27,8	28,5
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet:		
- Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	11,6	11,1
- Eläkekulut - etuusperusteiset järjestelyt	1,3	1,4
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	0,1	-
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet	1,2	4,2
Osakeperusteiset maksut		
- Myönnetty osakkeina toteutettavat osuudet	1,0	-0,3
Yhteensä	230,3	227,1
Henkilöstö 31.12.	3 735	3 982
Henkilöstö keskimäärin	3 842	4 127

Tiedot johdon työsuhde-etuuksista esitetään Lähipiiritiedoissa (liite 34).

8. Poistot ja arvonalentumiset

	2015	2014
Poistot omaisuusryhmittäin		
Aineettomat oikeudet	4,9	5,0
Muut aineettomat hyödykkeet	0,7	0,8
Maa- ja vesialueet	0,3	0,1
Rakennukset ja rakennelmat	5,7	4,3
Koneet ja kalusto	21,2	20,6
Muut aineelliset hyödykkeet	6,3	5,7
Yhteensä	39,1	36,5
Poistot toiminnoittain		
Hankinta ja valmistus	24,2	24,3
Varastointimenot	1,4	1,4
Myynti ja markkinointi	2,1	2,0
Hallinto	7,4	7,3
Muut	4,0	1,5
Yhteensä	39,1	36,5

Vuonna 2015 kirjattiin 3,0 (0,5) miljoonaa euroa arvonalentumisia muihin aineellisiin hyödykkeisiin. Toiminnoittain esitettyä tämä sisältyy erään muut.

9. Rahoitustuotot ja -kulut sekä valuuttakurssimuutokset

	2015	2014
Rahoitustuotot		
Osinkotuotot myytävissä olevista rahoitusvaroista	0,0	0,6
Korkotuotot lainoista ja muista saamisista	0,3	0,4
Korkotuotot korkojohdannaisista	0,7	0,2
Voitto tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista ja -veloista	-	1,4
Kurssierot	10,3	6,2
Yhteensä	11,3	8,8
Rahoituskulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoan arvostetuista rahoitusveloista	3,6	4,7
Korkokulut korkojohdannaisista	1,7	1,4
Tappio tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista ja -veloista	0,4	-
Kurssierot	13,3	8,8
Muut rahoituskulut	1,2	1,3
Yhteensä	20,2	16,2

Vuonna 2015 varsinaisen liiketoiminnan tuottoihin ja kuluihin sisältyy valuuttakurssivoittoa 0,3 (valuuttakurssitappiota 0,3) miljoonaa euroa. Korkokuluihin sisältyy tavanomaisten korkokulujen lisäksi rahoitusleasingsopimusten korko-osuuksia 0,5 (0,6) miljoonaa euroa.

10. Tuloverot

	2015	2014
Tilikauden ja edellisten tilikausien tuloverot		
Tilikaudelta	27,1	20,0
Edellisiltä kausilta	0,3	-0,2
Laskennallisen verovelan muutos	-1,7	0,2
Yhteensä	25,7	20,0
Tuloverojen täsmäytys		
Tulos ennen veroja	62,8	56,3
Verot laskettuna Suomen verokannan mukaan	12,6	11,3
Ulkomaisten verokantojen vaikutus	8,3	6,8
Vähennyskelvottomat menot	1,5	1,6
Verovapaat tulot	-1,4	-0,8
Aikaisemmin kirjaamattomien verotappioiden käyttö	-0,1	-0,3
Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista	2,2	2,0
Verokannan muutoksen vaikutus	0,0	-0,1
Verot aikaisemmilta tilikausilta	0,3	-0,2
Muut erät	2,3	-0,3
Yhteensä	25,7	20,0
Effektiiivinen verokanta, %	40,9	35,5

Vuosien 2015 ja 2014 aikana konserniyhtiön verotuksiin vaikuttavassa lainsäädännössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Konsernin efektiivinen verokanta nousi 40,9 prosenttiin vertailuvuoden 35,5 prosentista. Vuoden 2015 verot sisältävät 1,6 miljoonaa euroa Virossa osingonjaon yhteydessä maksettuja veroja. Vuonna 2015 kirjattiin lisäksi 0,5 miljoonaa euroa laskennallista verovelkaa liittyen Viron tytäryhtiöiden jäljellä oleviin jakamattomiin voittovaroihin.

2015

	Ennen veroja	Vero- vaikutus	Verojen jälkeen
Rahavirran suojaukset	0,0	0,0	0,0
Nettosijoitusten suojaus	-2,0	-	-2,0
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	1,7	0,3	1,4
Muuntoerot	11,0	-0,3	11,3
Yhteensä	10,7	0,0	10,7

2014

	Ennen veroja	Vero- vaikutus	Verojen jälkeen
Rahavirran suojaukset	-0,9	0,0	-0,9
Nettosijoitusten suojaus	0,6	-	0,6
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	-5,1	0,1	-5,0
Muuntoerot	7,3	-	7,3
Yhteensä	1,9	0,1	2,0

11. Osakekohtainen tulos

	2015	2014
Tulos jatkuvista toiminnoista	37,1	36,3
Lopetettujen toimintojen tulos	-0,2	-0,3
Tilikauden tulos	36,9	36,0
Kauden tuloksen jakautuminen emoyhtiön omistajille	37,5	36,5
Osakkeet, 1 000 kpl		
Keskimääräinen painotettu osakemäärä *)	73 106	73 067
Laimennettu keskimääräinen painotettu osakemäärä	73 128	73 133
Laimentamaton osakekohtainen tulos, €	0,51	0,50
- Jatkuvat toiminnot	0,51	0,50
- Lopetetut toiminnot	0,00	0,00
Laimennettu osakekohtainen tulos, €	0,51	0,50
- Jatkuvat toiminnot	0,51	0,50
- Lopetetut toiminnot	0,00	0,00

*) Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä ei sisällä omia osakkeita.

12. Aineettomat hyödykkeet

2015	Aineettomat oikeudet	Asiakas- suhteet	Teknologia	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Kesken- eräiset hankinnat	Aineettomat hyödykkeet
Hankintameno 1.1.	61,9	2,4	1,5	83,8	0,9	0,1	150,6
Rakennemuutokset	0,1	-	-	-	-0,1	-	0,0
Kurssierot	0,3	-	-	0,2	0,0	-	0,5
Lisäykset	1,2	-	-	-	0,1	0,0	1,3
Vähennykset	-0,4	-	-	-	-	-	-0,4
Siirrot erien välillä	0,2	-	-	-	-	-0,1	0,1
Hankintameno 31.12.	63,3	2,4	1,5	84,0	0,9	0,0	152,1
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	49,8	0,7	0,3	0,7	0,7	-	52,2
Rakennemuutokset	-0,3	-	-	-	-	-	-0,3
Kurssierot	0,3	-	-	-	-0,1	-	0,2
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-0,3	-	-	-	-	-	-0,3
Tilikauden poisto	4,8	0,5	0,2	-	0,1	-	5,6
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	54,3	1,2	0,5	0,7	0,7	-	57,4
Kirjanpitoarvo 31.12.	9,0	1,2	1,0	83,3	0,2	0,0	94,7

2014	Aineettomat oikeudet	Asiakas-suhteet	Teknologia	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Kesken-eräiset hankinnat	Aineettomat hyödykkeet
Hankintameno 1.1.	63,0	2,4	0,0	83,0	1,4	0,6	150,4
Kurssierot	-0,5	-	-	0,2	0,0	-	-0,3
Lisäykset	0,5	-	-	0,6	0,1	0,1	1,3
Vähennykset	-0,3	-	-	-	-0,6	-	-0,9
Siirrot erien välillä	-0,8	-	1,5	-	0,0	-0,6	0,1
Hankintameno 31.12.	61,9	2,4	1,5	83,8	0,9	0,1	150,6
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	45,5	0,2	0,0	0,7	1,2	-	47,6
Kurssierot	-0,5	-	-	-	0,0	-	-0,5
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-0,2	-	-	-	-0,6	-	-0,8
	5,0	0,5	0,2	-	0,1	-	5,8
Tilikauden poisto	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	-	0,1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	49,8	0,7	0,3	0,7	0,7	-	52,2
Kirjanpitoarvo 31.12.	12,1	1,7	1,2	83,1	0,2	0,1	98,4

Vuonna 2015 aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit kohdistuvat ERP-toiminnanohjausjärjestelmään ja ohjelmistoihin sekä patenteihin ja tavaramerkkeihin. Vuonna 2014 aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit kohdistuivat pääasiassa ERP-toiminnanohjausjärjestelmään ja ohjelmistoihin.

IFRS 3 -standardin mukaan liikearvosta ei tehdä poistoja, vaan liikearvot testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Liikearvo kohdistuu konsernin raportoitaville segmenteille seuraavasti: Talotekniikka – Eurooppa 66,4 (66,2) miljoonaa euroa ja Uponor Infra 17,1 (17,1) miljoonaa euroa.

Arvonalentumistestit laaditaan jokaisessa rahavirtaa tuottavassa yksikössä erikseen. Liikearvojen rahavirtaennusteet kattavat viiden vuoden ajanjakson sisältäen jäännösarvon, joka lasketaan viidennen vuoden rahavirtaennusteen pohjalta. Rahavirtaennusteet perustuvat johdon hyväksymiin strategisiin suunnitelmiin, joiden keskeisimmät oletukset liittyvät markkinoiden, tuote- ja palveluvalikoiman kasvu- ja kannattavuuskehitykseen. Liikearvoa sisältävien rahavirtaa tuottavien yksiköiden taloudellinen vaikutusaika on oletettu rajoittamattomaksi, koska yksiköiden on arvioitu vaikuttavan rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Diskonttokorkona on käytetty sellaista korkotasoa, joka kuvastaa kyseisen rahavirtaa tuottavan yksikön keskimääräistä tuottovaatimusta ennen veroja. Testauslaskelmissa käytetty korko oli 7,9 (8,2) prosenttia Talotekniikka – Eurooppa -segmentille ja 7,8 (8,4) prosenttia Uponor Infra -segmentille. Arvonalentumistestauksen tuloksena konserni ei alaskirjannut liikearvoja tilikaudella 2015.

Arvonalentumistestauksen yhteydessä suoritettiin herkkyyssanalyysi seuraaville muuttujille: myynti, bruttokateprosentti ja diskonttokorko. Myynnin pienentyminen enintään 3,7 prosentilla pitkän aikavälin ennusteisiin verrattuna ei altistaisi konsernia merkittäväälle liikearvon alaskirjausriskille. Bruttokateprosentin lasku 1,4 % -yksiköllä ei aiheuttaisi arvonalentumiskirjauksia silloin kun liiketoimintaennusteet pysyvät muilta osin muuttumattomina. Diskonttokoron nousu 2,5 % -yksiköllä ei myöskään johtaisi alaskirjauksiin. Esitetyt herkkyydet liittyvät liiketoimintasegmenttiin Uponor Infra, sillä sen liikearvo on herkempi liikearvon alaskirjausriskille. Johdon näkemys on, ettei edellä mainittujen teoreettisten skenaarioiden perusoletusten muutoksia tulisi tulkita osoituksena niiden toteutumisen todennäköisyydestä.

Konsernilla ei ole aktivoituja tuotekehitysmenoja.

13. Aineelliset hyödykkeet

2015	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Kesken-eräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.	19,0	146,0	375,3	59,3	21,0	620,6
Rakennemuutokset	-2,8	-4,2	-11,7	-1,7	-0,4	-20,8
Kurssierot	0,7	3,1	9,0	1,4	0,9	15,1
Lisäykset	0,6	18,5	18,8	5,8	5,1	48,8
Vähennykset	0,0	-4,2	-9,6	-2,8	0,0	-16,6
Siirrot erien välillä	-	0,0	4,5	0,0	-4,8	-0,3
Hankintameno 31.12.	17,5	159,2	386,3	62,0	21,8	646,8
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	1,8	88,5	279,2	43,3	-	412,8
Rakennemuutokset	0,1	-1,3	-10,0	-1,6	-	-12,8
Kurssierot	0,0	0,9	6,2	0,8	-	7,9
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,0	-4,3	-9,0	-2,5	-	-15,8
Tilikauden poisto	0,0	4,2	20,9	5,4	-	30,5
Siirrot erien välillä	-	-	-0,2	0,0	-	-0,2
Arvonalentumiset	0,2	1,5	0,4	0,9	-	3,0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	2,1	89,5	287,5	46,3	-	425,4
Kirjanpitoarvo 31.12.	15,4	69,7	98,8	15,7	21,8	221,4

Tuotannon koneiden ja laitteiden tasearvo

88,9

2014	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Kesken- eräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.	19,0	146,5	380,6	53,0	15,5	614,6
Kurssierot	0,8	2,4	6,2	1,5	0,2	11,1
Lisäykset	-	4,8	15,4	4,9	10,4	35,5
Vähennykset	-0,7	-5,4	-16,9	-14,7	-0,4	-38,1
<u>Siirrot erien välillä</u>	<u>-0,1</u>	<u>-2,3</u>	<u>-10,0</u>	<u>14,6</u>	<u>-4,7</u>	<u>-2,5</u>
Hankintameno 31.12.	19,0	146,0	375,3	59,3	21,0	620,6
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	2,1	90,2	282,1	38,4	-	412,8
Kurssierot	0,0	0,4	4,5	1,5	-	6,4
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-0,2	-5,9	-22,3	-6,2	-	-34,6
Tilikauden poisto	0,0	4,3	20,7	5,2	-	30,2
Siirrot erien välillä	-0,1	-0,5	-5,8	3,9	-	-2,5
<u>Arvonalentumiset</u>	<u>-</u>	<u>0,0</u>	<u>-</u>	<u>0,5</u>	<u>-</u>	<u>0,5</u>
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	1,8	88,5	279,2	43,3	-	412,8
Kirjanpitoarvo 31.12.	17,2	57,5	96,1	16,0	21,0	207,8
Tuotannon koneiden ja laitteiden tasearvo			86,5			

Vuoden 2015 käyttöomaisuuden lisäykset kohdistuivat Pohjois-Amerikan Apple Valleyssä Minnesotassa sijaitsevan tehdaskompleksin laajennukseen sekä Venäjällä paikallisia lämmönjakelujärjestelmiä valmistavaan tehtaaseen.

Vuoden 2014 käyttöomaisuuden lisäykset kohdistuivat investointeja uuteen teknologiaan, kuten saumattomien alumiinikomposiittiputkien ja PEX putkien valmistuslinjoihin sekä kapasiteetin lisäykseen Apple Valleyssa, Minnesotassa Pohjois-Amerikassa, jossa myös viides tuotantotilojen laajennus saatiin päätökseen vuoden loppuun mennessä.

Keskeneräiset investoinnit kasvoivat tilikauden 2015 aikana 0,8 miljoonalla eurolla tasepäivän 21,8 miljoonaan euroon.

Rakennemuutokset liittyvät tytäryhtiöiden myyntiin tai liiketoimintojen yhdistämisiin. Vuoden 2015 lukuihin sisältyy Wiik & Hoeglund Plc -yhtiön myynti Thaimaassa sekä Extron Engineering Oy:n myynti Suomessa.

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyy rahoitusleasingsopimuksilla hankittua omaisuutta seuraavasti:

2015	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Muut	Rahoitus- leasing- järjestelyt yhteensä
Hankintameno 1.1.	0,7	11,3	0,6	12,6
Kurssierot	-	0,0	0,0	0,0
Lisäykset	-	-	0,1	0,1
<u>Vähennykset</u>	<u>0,0</u>	<u>0,0</u>	<u>-</u>	<u>0,0</u>
Hankintameno 31.12.	0,7	11,3	0,7	12,7
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	0,0	7,9	0,2	8,1
Kurssierot	-	0,0	0,0	0,0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	-	0,0	0,0
<u>Tilikauden poisto</u>	<u>-</u>	<u>0,3</u>	<u>0,1</u>	<u>0,4</u>
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	8,2	0,3	8,5
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,7	3,1	0,4	4,2
2014	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Muut	Rahoitus- leasing- järjestelyt yhteensä
Hankintameno 1.1.	0,9	12,1	0,6	13,6
Rakennemuutokset	-	0,1	0,0	0,1
<u>Vähennykset</u>	<u>-0,2</u>	<u>-0,9</u>	<u>-</u>	<u>-1,1</u>
Hankintameno 31.12.	0,7	11,3	0,6	12,6
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	-	8,4	0,1	8,5
Kurssierot	-	0,0	0,0	-0,1
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	-0,8	-	-0,8
<u>Tilikauden poisto</u>	<u>-</u>	<u>0,3</u>	<u>0,1</u>	<u>0,4</u>
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	7,9	0,2	8,1
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,7	3,4	0,4	4,5

14. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin

2015	Suojaus- laskennas- sa olevat johdannais- et	Käypään arvoon tulosvai- kutteisesti kirjattavat rahoitus- varat/-velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävis- sä olevat rahoitus- varat	Jaksotettu un- hankinta- menoon kirjattavat rahoitusve- lat	Tase- erien kirjanpito- arvot	IFRS 7 Käyvän arvon hierarkiasta	Liite
Pitkäaikaiset rahoitusvarat								
Muut osakkeet ja osuudet				0,2		0,2		16
Pitkäaikaiset saamiset			20,6			20,6		17
Lyhytaikaiset rahoitusvarat								
Myyntisaamiset ja muut saamiset			178,1			178,1		19
Muut johdannaisopimukset	0,0	1,4				1,4	2	30
Rahavarat			49,2			49,2		20
Kirjanpitoarvo arvostusryhmittäin	0,0	1,4	247,9	0,2		249,5		
Pitkäaikaiset rahoitusvelat								
Korolliset velat					91,2	91,2		25
Sähköjohdannaiset	0,9					0,9	1	30
Lyhytaikaiset rahoitusvelat								
Korolliset velat					48,3	48,3		25
Sähköjohdannaiset	0,9					0,9	1	30
Muut johdannaisopimukset	2,7	0,5				3,2	2	30
Ostovelat ja muut velat					92,7	92,7		26
Kirjanpitoarvo arvostusryhmittäin	4,5	0,5			232,2	237,2		
2014								
	Suojaus- laskennas- sa olevat johdannais- et	Käypään arvoon tulosvai- kutteisesti kirjattavat rahoitus- varat/-velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävis- sä olevat rahoitus- varat	Jaksotettu un- hankinta- menoon kirjattavat rahoitusve- lat	Tase- erien kirjanpito- arvot	IFRS 7 Käyvän arvon hierarkiasta	Liite
Pitkäaikaiset rahoitusvarat								
Muut osakkeet ja osuudet				0,8		0,8		16
Pitkäaikaiset saamiset			10,3			10,3		17
Lyhytaikaiset rahoitusvarat								
Myyntisaamiset ja muut saamiset			152,4			152,4		19
Muut johdannaisopimukset	0,4	2,5				2,9	1, 2	30
Rahavarat			60,2			60,2		20
Kirjanpitoarvo arvostusryhmittäin	0,4	2,5	222,9	0,8		226,6		
Pitkäaikaiset rahoitusvelat								
Korolliset velat					126,3	126,3		25
Sähköjohdannaiset	0,6					0,6	1	30
Lyhytaikaiset rahoitusvelat								
Korolliset velat					15,9	15,9		25
Sähköjohdannaiset	0,4					0,4	1	30
Muut johdannaisopimukset	3,5	2,3				5,8	1, 2	30
Ostovelat ja muut velat					90,1	90,1		26
Kirjanpitoarvo arvostusryhmittäin	4,5	2,3			232,3	239,1		

Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoarvon katsotaan vastaavan niiden käypää arvoa. Rahoitusvarat ja -velat on jaettu IFRS 7 -standardin mukaisiin käyvän arvon hierarkioihin.

Uponor soveltaa hierarkiaa seuraavasti:

Sähkötermiinit on arvostettu pörssin markkinahintaan (Taso 1).

Valuuttatermiinit ja valuutanvaihtosopimukset on arvostettu yleisiltä markkinoilta saaduista hintatiedoista, sekä käyttämällä yleisesti tunnettuja arvostusmalleja (Taso 2).

15. Osuudet osakkuusyhtiöissä

	2015	2014
Hankintameno 1.1.	0,1	0,0
Osuus tilikauden tuloksesta	0,3	0,3
Vähennykset	-0,2	-0,2
Muuntoerot	-	0,0
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,2	0,1

Konsernilla on kaksi saksalaista osakkuusyhtiötä: Punitec GmbH ja Punitec Verwaltungs GmbH, joiden tasearvo on 0,2 (0,1) miljoonaa euroa. Vuoden 2015 tuloksesta Punitec GmbH maksoi 0,2 (0,2) miljoonaa euroa osinkoa Uponorille. Konsernilla on myös yhteisyritys Uponor Middle East S.A.L.. Sen kirja-arvo on merkityksetön.

16. Muut osakkeet ja osuudet

	2015	2014
Muut pitkäaikaiset varat	0,2	0,8
Yhteensä	0,2	0,8

Muut pitkäaikaiset varat sisältävät muita noteeraamattomia osakkeita ja osuuksia, jotka on arvostettu hankintamenoon, koska niiden käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää.

17. Pitkäaikaiset saamiset

	2015	2014
Muut lainasaamiset	0,2	0,2
Muut saamiset	20,4	10,1
Yhteensä	20,6	10,3

Muihin pitkäaikaisiin saamisiin sisältyy 10,2 miljoonan euron saamiseksi kirjatut sulkutilin rahavarat, jotka liittyvät tuomioistuinten hyväksymään ryhmäkanteiden sovintoratkaisuun Yhdysvalloissa vuonna 2015 sekä 9,6 (9,6) miljoonan euron verosaaminen liittyen avoinna olevaan verotuksen oikaisuvaatimukseen Suomessa. Lisätietoja Suomen verotuksen oikaisuvaatimukseen on esitetty liitteessä 27 Vuokrasitoumukset, ehdolliset varat ja ehdolliset velat.

18. Vaihto-omaisuus

	2015	2014
Aineet ja tarvikkeet	15,9	16,3
Puolivalmiit tavarat	15,3	15,4
Valmiit tuotteet / tavarat	81,2	85,7
Yhteensä	112,4	117,4

Vaihto-omaisuus on arvostettu FIFO -periaatteen mukaan laskettuun hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan. Tilikaudella kului kirjattiin romutuksia ja alaskirjauksia 3,2 (3,4) miljoonaa euroa.

19. Myyntisaamiset ja muut saamiset

	2015	2014
Myyntisaamiset	154,5	137,3
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset	2,9	3,0
Ennakkomaksut ja siirtosaamiset	5,3	8,8
Johdannaissopimukset	1,5	2,9
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	0,3	0,3
Muut saamiset	23,6	15,1
Yhteensä	188,1	167,4

Konsernin arvion mukaan muiden kuin johdannaissopimuksiin perustuvien saamisten alkuperäinen kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa.

Konserni on kirjannut tilikauden aikana kuluksi arvonalentumistappioita myyntisaamisista 0,6 (0,7) miljoonaa euroa. Konserni ei ole tietoinen muista sellaisista tekijöistä, jotka saattaisivat aiheuttaa lisää mahdollisia arvonalentumistappioita.

Myyntisaamisten ikäjakauma on esitetty liitetiedossa 29 Rahoitusriskien hallinta.

Siirtosaamiset	2015	2014
Muut verot	0,0	2,7
Muut siirtosaamiset	5,3	6,1
Yhteensä	5,3	8,8

20. Rahavarat

	2015	2014
Käteisvarat ja pankkitalletukset	25,3	28,8
Sidotut rahavarat	1,0	-
Lyhytaikaiset sijoitukset (1-3kk)	22,9	31,4
Yhteensä	49,2	60,2

21. Oma pääoma

Uponor Oyj:n osakepääoma oli 146 446 888 euroa ja osakkeiden lukumäärä 73 206 944 koko vuoden 2015 ajan. Kullakin osakkeella on yhtiökokouksessa yksi ääni. Osakkeella ei ole nimellisarvoa, eikä vähittäis- tai enimmäisosakepääomaa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Vuoden 2015 alussa yhtiön hallussa oli 140 378 omaa osaketta yhteisarvoltaan 1,0 miljoonaa euroa. Kauden aikana 42 818 yhtiön hallussa olevaa omaa osaketta siirrettiin yhtiön johdolle osana vuosien 2012-2014 kannustinohjelmää. Vuoden 2015 lopussa yhtiön hallussa oli 97 560 omaa osaketta yhteisarvoltaan 0,7 miljoonaa euroa. Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet on hankittu 17.11.–5.12.2008 välisenä aikana. Takaisinoston peruste oli osakkeiden käyttö vastikkeena yhtiön osakesidonnaisissa kannustinohjelmissa. Omat osakkeet esitetään edellisten tilikausien voittovarojen vähennyksenä. Tilinpäätöksessä omilla osakkeilla ei ole tasearvoa.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP) sisältää oman pääoman luonteiset sijoitukset, ja suojausrahastoon kirjataan suojauslaskennassa olevien johdannaisten käyvän arvon muutokset.

Muut rahastot sisältävät paikallisten lakien vaatimat rahastot.

22. Laskennalliset verot

	2015	2014
Laskennalliset verosaamiset		
Varaston sisäinen kate	0,6	0,6
Varaukset	8,7	6,1
Käyttämättömät verotappiot	3,3	3,4
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,3	0,8
Työsuhde-eluudet	2,3	2,9
Myytavissa olevien sijoitusten ja johdannaissopimusten arvostaminen	0,4	0,2
Muut väliaikaiset erot	5,4	5,4
Yhteensä	21,0	19,4
Laskennalliset verovelat		
Poistoero ja verottamattomat varaukset	6,5	7,1
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,1	0,1
Myytavissa olevien sijoitusten ja johdannaissopimusten arvostaminen	0,3	0,6
Muut väliaikaiset erot	13,3	11,5
Yhteensä	20,2	19,3

Laskennalliset verosaamiset

	2015	2014
1.1	19,4	15,9
Kirjattu tulosvaikutteisesti	2,1	2,2
Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	-0,3	0,3
Kirjattu omaan pääomaan	-0,2	0,2
Kurssierot	0,7	0,8
Ostetut / myydyt liiketoiminnot	-0,7	-
31.12	21,0	19,4

Laskennalliset verovelat

1.1	19,3	15,7
Kirjattu tulosvaikutteisesti	0,3	2,3
Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	-0,3	0,0
Kirjattu omaan pääomaan	-0,2	0,3
Kurssierot	1,1	1,0
Ostetut / myydyt liiketoiminnot	0,0	-
31.12	20,2	19,3

Konserni on kirjannut laskennallisen verosaamisen niistä vahvistetuista tappioista, jotka voidaan todennäköisesti hyödyntää tulevina vuosina saman valtion alueella syntyvää verotettavaa tuloa vastaan. Konsernilla oli 31.12.2015 verotuksellisia nettotappioita 16,2 (15,4) miljoonaa euroa, joista yhtiö on kirjannut laskennallista verosaamista. Vuonna 2015 taseeseen on jätetty kirjaamatta 32,6 (32,8) miljoonan euron arvosta verotuksessa vahvistettuja tappioita, joiden käyttöön liittyy epävarmuutta ja joista ei siksi ole kirjattu laskennallista verosaamista. Vuoden 2016 aikana vanhenee 2,4 miljoonan euron tappiot.

Konserni laskee Suomen ulkopuolisten yritysten jakamattomista voittovaroista laskennallisen verovelan ainoastaan siltä osin, kun niitä ei ole tarkoitus pysyvästi sijoittaa uudelleen kyseiseen liiketoimintaan ja niiden kotiuttamisesta seuraisi verokuluja.

23. Työsuhde-etuuksiin liittyvät velvoitteet

Konsernilla on useita eläkejärjestelyjä työntekijöiden eläketurvan kattamiseksi. Eläketurva perustuu kunkin maan paikalliseen lainsäädäntöön ja vakiintuneeseen käytäntöön. Konsernilla on sekä maksu- että etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä, jotka perustuvat vakuutusyhtiöiden suoriin veloituksiin tai vakuutusmatemaattisiin laskelmiin. Vakuutusmatemaattiset laskelmat on tehty konsernin ulkopuolisten auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen toimesta. Vakuutusmatemaattisten eläkevastuulaskelmien diskonttokorkokanta määräytyy yritysten liikkeelle laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinakorkojen tai valtion pitkäaikaisten velkasitoumusten korkojen perusteella. Käytetty diskonttokorko on maakohtainen. Eläke-edut määräytyvät yleensä perustuen työvuosien määrään sekä loppupalkkaan. Suurin osa konsernin etuuspohjaisista järjestelyistä on Saksassa, Ruotsissa ja Kanadassa. Niiden osuus on noin 97 (96) % etuuspohjaisten järjestelyjen konsernitaseeseen kirjatusta velvoitteesta. Etuuspohjaiset järjestelyt Saksassa ja Ruotsissa ovat rahastoimattomia ja ne liittyvät eläkkeisiin. Järjestelyt on suljettu uusilta jäseniltä. Eläkkeet kertyvät nykyisin maksupohjaisten järjestelyjen kautta. Kanadassa järjestelyt koskevat sekä eläkkeitä että työsuhteen jälkeistä sairaus- ja henkivakuutusta. Eläkejärjestely on rahastoitu.

	2015	2014
Työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin liittyvät velvoitteet:		
- Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	25,2	28,0
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	1,6	1,9
Yhteensä	26,8	29,9

Eläkevelvoitteet ja muut etuuspohjaiset velvoitteet

	2015	2014
Työsuhde-etuuksiin liittyvien saatavien ja velvoitteiden täsmäytys		
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuva velvoite	33,9	37,6
Varojen käypä arvo	-8,7	-9,6
Nettovelka taseessa	25,2	28,0

Tuloslaskelman kulut

Tilikauden työsuorituksen liittyvät menot	0,6	0,5
Korkomenot	0,7	0,9
Yhteensä	1,3	1,4

Tuloslaskelmaan kirjatut kulut toiminnoittain

Hankinta ja valmistus	0,3	0,3
Varastointimenot	0,2	0,3
Myynti ja markkinointi	0,4	0,6
Hallinto	0,4	0,2
Muut	0,0	0,0
Yhteensä	1,3	1,4

Velvoitteen nykyarvon muutos	2015	2014
Velvoite 1.1.	37,6	31,5
Liiketoiminnan myynnit	-0,4	-
Työsuorituksista johtuvat menot	0,6	0,5
Korkomenot	1,0	1,3
Uudelleen arvostukset	-2,0	5,5
Järjestelyyn osallistuvien suorittamat maksut	0,1	0,1
Kurssierot	-1,0	0,1
Maksetut etuudet	-2,0	-1,4
Velvoite 31.12.	33,9	37,6

Järjestelyyn kuuluvien varojen käypien arvojen muutos		
Varojen käypä arvo 1.1.	9,6	8,5
Korkotuotot	0,3	0,5
Uudelleen arvostukset	-0,3	0,2
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	1,7	1,4
Järjestelyyn osallistuvien suorittamat maksut	0,1	0,1
Kurssierot	-0,7	0,3
Maksetut etuudet	-2,0	-1,4
Varojen käypä arvo 31.12.	8,7	9,6

Järjestelyyn kuuluvien varojen jakautuminen omaisuusryhmittäin, käypä arvo ja %järjestelyyn kuuluvista varoista

	2015		2014	
	Käypä arvo	%	Käypä arvo	%
Omanpääoman ehtoinen instrumentti	5,1	58,6%	5,5	57,9%
Velkainstrumentti	3,4	39,1%	3,7	37,9%
Varat vakuutusyhtiöissä	0,2	2,4%	0,4	4,2%
Yhteensä	8,7	100,0%	9,6	100%

Järjestelyyn kuuluvien varojen jakautuminen maittain

	Saksa		Ruotsi		Kanada		Muut	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuva velvoite	11,4	11,9	7,4	8,5	14,5	15,7	1,0	1,4
Varojen käypä arvo	-	-	-	-	8,5	9,2	0,2	0,4
Nettovelka (varat)	11,4	11,9	7,4	8,5	6,0	6,6	0,8	1,0

Käytetyt vakuutusmatemaattiset oletukset

	Saksa		Ruotsi		Kanada		Muut maat	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Diskonttokorko, %	2,2	2,0	3,0	2,5	4,0-4,25	4,0	2,2-2,5	1,5-2,5
Palkankorotusoletus, %	3,0	3,0	n/a	n/a	3,0	3,0	n/a-2,25	n/a-3,0
Eläkkeiden korotusoletus, %	1,5	1,5	1,5	1,5	n/a	n/a	0,1-2,0	n/a-2,0

Herkkyysanalyysi diskonttokorolle
Nousu 0,5%
Lasku 0,5%

Vaikutus velan määrään
Keskimäärin 7% lasku
Keskimäärin 8% nousu

Konserni ennakoi maksavansa etuuspohjaisiin järjestelyihin 1,6 (1,7) miljoonaa euroa vuonna 2016.

Seuraavassa taulukossa on esitetty eläkevelvoitteiden oletettu maturiteettianalyysi:

Eläkevelvoitteiden maturiteetti	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ->
Oletetut eläkemaksut	1,3	0,8	0,8	1,0	1,1	5,9

24. Varaukset

	Takuuvaraukset	Ympäristö- kuluvaraukset	Uudelleen- järjestely- varaukset	Muut varaukset	Yhteensä
Varaukset 1.1.2015	6,5	3,2	2,0	4,5	16,2
Muuntoero	0,3	-	0,0	0,3	0,6
Varausten lisäykset	4,1	-	1,8	11,3	17,2
Käytetyt varaukset	-3,6	0,0	-1,6	-3,7	-8,9
Käyttämättömien varausten peruutukset	0,0	-	0,0	-0,1	-0,1
Varaukset 31.12.2015	7,3	3,2	2,2	12,3	25,0
Lyhytaikaiset varaukset	6,5	0,3	2,2	5,4	14,4
Pitkäaikaiset varaukset	0,8	2,9	-	6,9	10,6
Yhteensä	7,3	3,2	2,2	12,3	25,0

Takuuvaraukset olivat tilikauden lopulla 7,3 (6,5) miljoonaa euroa. Takuuvaraukset perustuvat aikaisempien vuosien kokemuksiin viallisista tuotteista tarkoituksena varautua takuukorjauksista tulevaisuudessa syntyviin kuluihin. Takuuajat poikkeavat eri maissa lainsäädännöstä ja kauppatavoista riippuen. Muut varaukset sisältävät laajennetun

takuuvarauksen Uponorin keltaisesta messingistä valmistettujen ja Yhdysvalloissa myytyjen liitinten mahdollisen rikkoutumisen varalta. Laajennettu takuu liittyy tuomioistuinten hyväksymiin sovintoehtoihin ryhmäkanteiden sovintoratkaisussa 17.12.2015.

Uudelleenjärjestelyvarausten lisäykset liittyvät pääasiallisesti Talotekniikka – Eurooppa -segmentin toiminnan sopeuttamishjelmaan. Käytetyt uudelleenjärjestelyvaraukset liittyivät Saksassa sijaitsevan jakelukeskuksen siirtämiseen uuteen toimitilaan ja Uponor Infran uudelleenjärjestelyihin Suomessa.

Ympäristövaraus oli tilikauden lopulla 3,2 (3,2) miljoonaa euroa ja se liittyy pääosin vuonna 2004 myytyyn Suomen kiinteistöliiketoimintaan.

25. Korolliset velat

	2015	2014			
Pitkäaikaiset korolliset velat					
Joukkovelkakirjalaina	80,0	99,9			
Lainat rahoituslaitoksilta	5,0	19,9			
Rahoitusleasingvelat	5,9	6,5			
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	0,3	-			
Yhteensä	91,2	126,3			
Lyhytaikaiset korolliset velat					
Lainat rahoituslaitoksilta	27,7	15,3			
Joukkovelkakirjalainan lyhytaikainen osuus	19,9	-			
Rahoitusleasingvelat	0,7	0,6			
Yhteensä	48,3	15,9			
Pitkäaikaisten korollisten velkojen erääntymisajat					
	2017	2018	2019	2020	2021-
Joukkovelkakirjalaina	-	80,0	-	-	-
Lainat rahoituslaitoksilta	5,0	-	-	-	-
Rahoitusleasingsopimukset	0,7	0,8	0,8	0,9	2,7
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	0,1	0,1	0,1	0,0	-
Yhteensä	5,8	80,9	0,9	0,9	2,7
Korollisten velkojen korkokannan vaihteluvälit, % p.a.				2015	2014
Lainat rahoituslaitoksilta				1,5	1,579 - 5,300
Joukkovelkakirjalaina *)				1,709 - 2,009	1,926 - 2,226
Muut pitkäaikaiset korolliset velat				1,0-1,06	

*) Konserni on suojannut koronvaihtosopimuksilla puolet joukkovelkakirjalainan koroista kesäkuulle 2018 saakka.

Vuonna 2013 konserni nosti 35 miljoonan pitkäaikaisen viisivuotisen bilateraallilainan, joka liittyy Uponorin ja KWH Yhtymän yhdessä perustamaan yhteisrytykseen, Uponor Infra Oy:hyn. Vuoden 2015 lopussa jäljellä oleva bilateraallilaina on 11 miljoonaa euroa. Konsernilla on kaksi suuruudeltaan yhteensä 100 miljoonan euron määräistä joukkovelkakirjalainaa; viiden vuoden vaihtuvakorkoisen lainan määrä on 20 miljoonaa euroa ja seitsemän vuoden vaihtuvakorkoisen lainan määrä on 80 miljoonaa euroa. Konserni laski nämä liikkeelle 2011. Lainat maksetaan kokonaisuudessaan takaisin eräpäivinä 2016 ja 2018. 50 miljoonaa euroa lainojen pääomasta on suojattu kiinteäkorkoisella koronvaihtosopimuksella. Joukkovelkakirjalainaan on netottu liikkeeseenlaskukulut.

Tilinpäätöspäivänä konsernilla ei ollut liikkeeseen laskettuja yritystodistuksia.

	2015	2014
Rahoitusleasingvelat		
Vähimmäisleasingmaksut		
Alle 1 vuosi	1,0	1,0
1-5 vuotta	4,2	4,1
Yli 5 vuotta	2,8	3,8
Yhteensä	8,0	8,9
Tulevat rahoituskulut	1,4	1,8
Rahoitusleasingvastuut - vähimmäisleasingmaksujen nykyarvo	6,6	7,1
Vähimmäisleasingmaksujen nykyarvo		
Alle 1 vuosi	0,7	0,6
1-5 vuotta	3,2	2,9
Yli 5 vuotta	2,7	3,6
Yhteensä	6,6	7,1

Konsernin rahoitusleasingsopimukset kohdistuvat pääasiassa toimisto-, tehdas- ja varastorakennuksiin. Konsernin rahoitusleasingsopimusten aktivoidut kustannukset 31.12.2015 olivat 4,2 (4,5) miljoonaa euroa, jotka sisältyvät taseen aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Näiden aktivointien poistot olivat vuonna 2015 yhteensä 0,4 (0,4) miljoonaa euroa. Yhteenlasketut leasingmaksut vuonna 2015 olivat 0,9 (1,8) miljoonaa euroa, johon sisältyi korkokustannusta 0,5 (0,6) miljoonaa euroa.

Merkittävin leasingvastuu on muodostunut rahoitusleasingsopimuksesta, joka solmittiin vuonna 1999, liittyen toimisto- ja tehdasrakennuksiin Saksassa. Tilikaudella 2015 ei tehty uusia merkittäviä rahoitusleasingsopimuksia.

26. Osto- ja muut velat

	2015	2014
Ostovelat	63,8	67,6
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat	3,3	5,0
Siirtovelat	82,8	72,5
Saadut ennakot	0,2	1,5
Johdannaisopimukset	4,2	6,2
Muut lyhytaikaiset velat	28,9	22,5
Yhteensä	183,2	175,3
Siirtovelat		
Henkilökulut	40,7	32,8
Bonukset	18,4	17,6
Verot	0,9	1,0
Korot	0,3	0,3
Muut	22,5	20,8
Yhteensä	82,8	72,5

27. Vastuusitoumukset, ehdolliset varat ja ehdolliset velat

	2015	2014
Investointisitoumukset	5,7	1,9
Muut sitoumukset	1,5	1,1
- Omien velkojen puolesta annetut vakuudet		
Annetut pantit	0,1	0,5
Kiinnitykset	-	14,3
Takaukset	4,8	5,1
- Tytäryhtiöiden puolesta annetut vakuudet		
Annetut pantit	-	0,0
Takaukset	19,6	18,8
Lisäksi emoyhtiö on antanut tytäryhtiöidensä puolesta letter of comfort -tyyppisiä sitoumuksia, jotka eivät sisälly edellämainittuihin lukuihin.		
Annetut pantit	0,1	0,5
Kiinnitykset	-	14,3
Takaukset	24,4	24,0
Yhteensä	24,5	38,8

Vastuusitoumukset on esitetty parhaan arvion mukaan vastuun määrästä.

Uponor Oyj:n espanjalaisessa tytäryhtiössä Uponor Hispania, SA:ssa suoritettiin verotarkastus joulukuun 2011 ja toukokuun 2012 välisenä aikana. Se koski tilivuusia 2006 ja 2007. Tarkastuksen johdosta verottaja vaatii Uponor Hispanialta 3,9 miljoonaa euroa veroja, viivekorkoja ja veronlisäyksiä. Vaatimus liittyy joidenkin kulujen verovähennyskelpoisuuteen. Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi konsernin palveluveloituksiin ja mainontaan liittyvät kulut. Uponor Hispania ei hyväksy veroviranomaisten kantaa vaan on hakenut muutosta päätökseen. Asian käsittelyn ajaksi Uponor Hispania on antanut vuonna 2012 Espanjan verottajalle 2,7 miljoonan euron arvoisen pankkitakauksen, joka kattaa vaaditut verot ja viivekorot. Pankkitakaus sisältyy emoyhtiön konserniyhtiöiden puolesta antamiin takauksiin.

Uponor Oyj ja sen tytäryhtiö Uponor Business Solutions Oy maksoivat vuoden 2012 alussa 15,0 miljoonaa euroa veroja, veronkorotuksia ja viivemaksuja perustuen verovuosien 2005–2009 jälkiverotus- ja verotuksen oikaisupäätöksiin. Jälkiverotus- ja verotuksen oikaisupäätökset perustuvat verotarkastukseen, joka koski vuosia 2004–2007. Kiista koskee lähinnä yhtiön sisäisten palveluveloitusten markkinaehtoista siirtohinnoittelua. Uponor haki muutosta päätöksiin verotuksen oikaisulautakunnalta. Verotuksen oikaisulautakunta hylkäsi Uponor Business Solutions Oy:n oikaisuvaatimuksen huhtikuussa 2013 ja pääosiiltaan Uponor Oyj:n oikaisuvaatimuksen kesäkuussa 2013. Heinäkuussa 2013 Uponor haki hallinto-oikeudelta muutosta oikaisulautakunnan päätöksiin. Uponor ryhtyi myös toimenpiteisiin mahdollisen kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi. Marraskuussa 2015 hallinto-oikeus antoi hylkäävän päätöksen valituksiin. Hallinto-oikeuden hylkäävä päätös ei johda uusiin maksuihin tai maksun palautuksiin, eikä näin ollen vaikuta Uponor-konsernin rahavirtaan. Uponor on tyytymätön hallinto-oikeuden hylkäävään päätökseen ja on hakenut valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Veronkorotus (1,9 miljoonaa euroa) ja viivekorot (3,3 miljoonaa euroa) on kirjattu kuluksi vuonna 2011, verotettavan tulon lisäyksestä aiheutunut tulovero (9,8 miljoonaa euroa) on kirjattu

saamiseksi veroviranomaiselta vuonna 2012. Verottaja palautti Uponor Oyj:lle 0,3 miljoonaa euroa kesäkuussa 2013; saaminen veroviranomaiselta laski 9,6 miljoonaan euroon. Saaminen verottajalta on siirretty taseen pitkäaikaisiin saamisiin, sillä tapauksen käsittely voi viedä vuosia. Mikäli yhtiö vastoin odotuksia häviäisi verotuspäätöksen valituksen, jäisivät yhtiölle maksuunpannut viivekorot ja veronkorotukset yhtiön tappioksi. Mikäli verotuspäätöksen valitus hyväksyttäisiin, maksetut veronkorotukset ja viivekorot palautettaisiin yhtiölle.

Uponor on mukana useissa oikeusprosesseissa eri maissa. Konsernin tämän hetkisen näkemyksen mukaan näillä oikeusprosesseilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta konsernin tulokseen tai taloudelliseen asemaan.

28. Muut vuokrasopimukset

	2015	2014
Vastaiset vähimmäisvuokrat		
Alle 1 vuosi	11,1	10,6
1-5 vuotta	24,7	23,6
Yli 5 vuotta	10,1	10,4
Yhteensä	45,9	44,6

Konserni on vuokrannut käyttöönsä toimisto- ja varastorakennuksia erityyppisin vuokrasopimuksin. Lisäksi muut käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, jotka eivät ole rahoitusleasingosimuksia, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Niiden vuokrat merkitään kuluksi vuokra-ajan kuluessa.

29. Rahoitusriskien hallinta

Rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on varmistaa riittävä maksuvalmius kustannustehokkaasti sekä minimoida rahoitusmarkkinoiden epävarmuustekijöistä aiheutuvat haitalliset vaikutukset konsernin tuloskehitykseen. Rahoitusriskien hallinnan yleiset toimintaperiaatteet on määritelty konsernin hallituksen hyväksymässä rahoituspolitiikassa.

Käytännön tasolla konsernin Rahoituskomitea ohjaa ja valvoo rahoitusriskien käytännön hallintaa. Sen puheenjohtajana toimii konsernin toimitusjohtaja, ja muina jäseninä konsernin talousjohtaja sekä rahoitus- ja riskienhallintojohtaja. Riskien hallinnassa käytetään vain rahoitusinstrumentteja, joiden markkina-arvoa ja riskiprofiilia voidaan seurata luotettavasti ja keskeytyksettä. Suojaustransaktiot toteutetaan konsernin johdon hyväksymien kirjallisten riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti muun muassa valuutta-, korko-, likviditeetti- ja vastapuoliriskien osalta.

Rahoitusriskien hallinta on keskitetty konsernin sisäisenä pankkina toimivaan emoyhtiön rahoitustoimintoon, jonka tehtävänä on tunnistaa, arvioida ja suojata konsernin rahoitusriskit. Rahoitustoiminto huolehtii myös konsernin varain- ja riskienhallintaan liittyvien transaktioiden suorittamisesta ulkoisilla markkinoilla sekä palvelee liiketoimintayksiköitä rahoituksen eri osa-alueilla.

Valuuttakurssiriski

Toiminnan kansainvälisyys altistaa konsernin eri valuuttojen välisille valuuttariskeille, joita syntyy muun muassa valuuttamääräisten myyntisaatavien ja ostovelkojen, konsernin sisäisen kaupankäynnin sekä valuuttamääräisten lainojen, talletusten ja pankkitilisaldojen seurauksena. Konsernin suojauspolitiikan mukaisesti tytäryhtiöt suojaavat kaikki merkittävät transaktioriskinsä konsernin sisäisillä valuuttatermiinisopimuksilla. Rahoitustoiminto vastaa nettovaluuttapositivien arvioinnista ja positiivien suojaamisesta ulkoisilla valuuttamarkkinoilla. Suojausinstrumentteina käytetään pääasiassa valuuttatermiineitä ja -optioita. Yksittäiset valuuttajohdannaisopimukset ovat kestoaltaan korkeintaan vuoden pituisia.

Tuotantoyksiköt laskuttavat myyntiyrityksiä pääsääntöisesti niiden paikallisessa valuutassa. Tämä mahdollistaa valuuttakurssiriskien keskittymisen tuotantoyksiköihin, joilla on paremmat resurssit valuuttariskien hallinnoimiseen yhdessä konsernin rahoitustoiminnon kanssa. Näin ollen valuuttariskiä syntyy sisäisessä kaupankäynnissä lähinnä Saksan, Ruotsin, Yhdysvaltojen ja Suomen tuotantoyksiköiden sellaisessa myynnistä, joka tapahtuu muussa kuin kotivaluutassa.

Konsernin tytäryhtiöt arvioivat kuukausittain valuuttamääräisiä kassavirtojaan seuraavien 12 kuukauden jaksoissa ja suojaavat konsernin suojauspolitiikan mukaisen osan valuuttamääräisistä nettokassavirroistaan. Euron lisäksi keskeiset laskutusvaluutat olivat Yhdysvaltain dollari (USD), Ruotsin kruunu (SEK), Kanadan dollari (CAD) ja Tanskan kruunu (DKK). Nämä valuutat muodostivat noin 51,9 prosenttia konsernin ulkoisista myyntisaamisista 31.12.2015. Konsernin oma tuotanto ja siitä syntyvät kustannukset Yhdysvalloissa ja Ruotsissa tasapainottavat merkittävästi valuuttamääräistä transaktioriskiä ko. yksiköiden paikallisen myynnin osalta.

Konsernin valuuttariskipositio 31.12.2015

M€	EUR USD	EUR SEK	USD CAD	EUR CAD	EUR DKK	Total
Positio ennen suojauksia	30,6	9,7	0,5	7,8	5,1	53,7
Valuuttasuojaukset	-45,6	-45,4	12,9	-16,0	3,7	-90,4
Nettopositio	-15,0	-35,7	13,4	-8,2	8,8	-36,7
Herkkyysanalyysi (+/- 10%)	EUR USD	EUR SEK	USD CAD	EUR CAD	EUR DKK	Total
Tuloslaskelma	0,1	1,2	1,3	0,8	0,9	4,3
Oma pääoma (muuntoerot)	1,4	2,4				3,8

Konsernin valuuttariskipositio 31.12.2014

M€	EUR USD	EUR SEK	USD CAD	EUR CAD	EUR DKK	Total
Positio ennen suojauksia	-14,5	4,4	-0,3	5,6	5,4	0,6
Valuuttasuojaukset	0,1	-26,6	11,5	-12,0	5,4	-21,6
Nettopositio	-14,4	-22,2	11,2	-6,4	10,8	-21,0
Herkkyysanalyysi (+/- 10%)	EUR USD	EUR SEK	USD CAD	EUR CAD	EUR DKK	Total
Tuloslaskelma	0,2	0,8	1,1	0,7	1,1	3,9
Oma pääoma (muuntoerot)	1,2	3,0				4,2

Esitetty valuuttapositio sisältää ainoastaan rahoitusinstrumentit IFRS 7 määritelmien mukaisesti. Positio on vieraan valuutan määräisten rahoitusvarojen ja -velkojen summa tilinpäätöspäivänä. Positio ei sisällä nettoinvestoinneiksi luokiteltuja sisäisiä lainoja eikä ennustettuja myyntejä ja ostoja, joita ei ole vielä kirjattu taseeseen saamisiksi tai veloiksi. Taulukossa esitetty valuuttariskin herkkyysanalyysi arvioi 10 prosentin valuuttakurssimuutoksen euromääräisen vaikutuksen valuuttapareittain tuloslaskelmaan ja taseeseen.

Konserni altistuu valuuttakurssivaihteluista aiheutuvalle translaatoriskille, kun euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden valuuttamääräiset varat ja velat muunnetaan konsernin raportointivaluutan määräiseksi. Merkittävimmät valuuttamääräiset tase-erät kohdistuvat Yhdysvaltain dollariin (USD) ja Ruotsin kruunuun (SEK). Translaatoriski vaikuttaa taseen muutosten kautta kirjanpidolliseen tulokseen ja tunnuslukuihin, mutta ei kassavirtoihin. Mikäli euro vahvistuisi 10 prosenttia Yhdysvaltain dollaria ja Ruotsin kruunua vastaan, olisi ilman veroja laskettu oman pääoman muuntoero-vaikutus 3,8 miljoonaa euroa. Konsernin suojauspolitiikan mukaisesti euroalueen ulkopuolisia tase-eriä ei suojata. Poikkeuksen muodostavat valuuttamääräisten sisäisten lainojen pääomat, jotka suojataan kokonaisuudessaan. Lisäksi konsernin rahoituskomitean erikseen määrittelemät lainat ovat suojauslaskennan piirissä. Näiden lainojen ja lainojen valuuttasuojien käyvän arvon muutoksia ei kirjata tulokseen, vaan ne vaikuttavat omaan pääomaan siltä osin kuin suojaus on tehokas.

Korkoriski

Konserni altistuu korkoriskille markkinakorkojen muutosten vaikuttaessa rahoituskustannuksiin ja aiheuttaessa muutoksia tase-erien arvoihin. Rahoitustoiminto vastaa korkoriskin hallinnasta rahoituspolitiikan määrittämässä puitteissa tavoitteenaan korkoposition tasapainottaminen ja korkokulujen optimoiminen.

Korkoriskien hallitsemiseksi lainanotto hajautetaan kiinteä- ja vaihtuvakorkoisiin luottoihin. Tällä hetkellä kaikki ulkoiset lainat ovat vaihtuvakorkoisia. Korkoposition korkosidonnaisuusajakaavaa säädellään lainojen korkojaksojen valinnoilla. Myös johdannaisinstrumentteja kuten koronvaihtosopimuksia, korkotermiinejä ja korko-optioita voidaan käyttää. Rahoitustoiminnon tehtäviin kuuluu myös huolehtia muun muassa ulkoisten rahoituserien sekä niillä rahoitettujen tase-erien ajallisesta vastaavuudesta. Konsernin lyhyet rahamarkkinasijoitukset altistavat sen rahavirran korkoriskille, mutta ko. sijoitusten vaikutus ei ole kokonaisuuden kannalta merkittävä.

Rahoitusinstrumenteista aiheutuva IFRS 7 -standardin tarkoittama herkkyys markkinakorkojen muutoksesta on seuraava: markkinakorkojen yhden prosenttiyksikön nousun tai laskun vaikutus ennen veroja tuloslaskelmaan on +/- 0,5 (-/+ 0,6) miljoonaa euroa ja omaan pääomaan +/- 1,3 (+/- 1,8) miljoonaa euroa. Tuloslaskelmaan vaikuttava korkopositio sisältää vaihtuvakorkoiset rahoitusvelat ja -saamiset, sekä koronvaihtosopimukset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa. Vaikutus omaan pääomaan syntyy suojauslaskennan piirissä olevan koronvaihtosopimuksen käyvän arvon muutoksen vaikutuksesta.

Likviditeetti- ja jälleenerahoitusriski

Likviditeetti- ja jälleenerahoitusriski syntyy, kun yritys ei pysty rahoittamaan toimintaansa luottokelpoisuuttaan vastaavilla ehdoilla tai lainkaan. Rahoituksen saatavuus ja joustavuus pyritään takaamaan lainojen tasapainoisen maturiteettijakauman ja riittävien luottolimiittireservien avulla sekä käyttämällä rahoituksen hankinnassa erilaisia rahoitusmuotoja useista eri lähteistä. Konsernin maksuvalmiutta hallitaan tehokkaiden kassanhallintaratkaisuiden avulla sekä sijoittamalla kassavaroja ainoastaan matalan riskin kohteisiin, jotka ovat nopeasti ja selkeään markkinahintaan muunnettavissa käteisvaroiksi.

Rahoitustoiminto koordinoi konsernin vieraan pääoman hankinnan emoyhtiön kautta. Poikkeustapauksissa eli lähinnä käytännöllisyys- ja lainsäädännöllisistä syistä rahoitustoiminto voi toteuttaa yksittäisten tytäryhtiöiden nimissä paikallisia käyttöpääomaliimitejä tai muita luottojärjestelyjä, joiden takaajana toimii konsernin emoyhtiö.

Merkitävimmät voimassa olevat rahoitusjärjestelyt 31.12.2015 olivat:

- Joukkovelkakirjalaina 80 miljoonaa euroa, erääntyy vuonna 2018
- Joukkovelkakirjalaina 20 miljoonaa euroa, erääntyy vuonna 2016
- Useita komittoituja, pankkia sitovia luottolimiittejä, joiden määrä on yhteensä 200 miljoonaa euroa, joista 100 miljoonaa euroa erääntyy vuonna 2019 ja 100 miljoonaa euroa 2020.

Kahdenvälisiä komittoituja luottolimiittejä ei käytetty raportointikaudella. 50 miljoonaa euroa luottolimiiteistä uusittiin vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä.

Näiden lisäksi konsernilla on yhteensä 150 miljoonan euron suuruinen kotimainen yritystodistusohjelma. Raportointikauden päättyessä Uponorin yritystodistuksia ei ollut liikkeeseen laskettuina

Raportointikauden päättyessä konsernilla oli 49,2 (60,2) miljoonaa euroa rahavaroja.

Rahoitusvelkojen lyhennysten ja rahoituskulujen rahavirrat sopimuksiin perustuen 31.12.2015

	2016	2017	2018	2019	2020-
Joukkovelkakirjalaina	21,8	1,7	80,9		
Lainat rahoituslaitoksilla	6,1	5,1			
Rahoitusleasingvelat	1,0	1,1	1,1	1,0	3,8
Muut pitkäaikaiset korolliset velat		0,1	0,1	0,1	0,0
Käytössä olevat pankkitilien luottolimiitit	21,7				
Ostovelat	63,8				
Johdannaissopimukset					
Valuuttajohdannaiset					
- suoritettavat rahavirrat	196,1				
- saatavat rahavirrat	196,8				
Korkojohdannaiset	1,0	1,0	0,4		
Sähkijohdannaiset	1,0	0,6	0,2	0,1	

Rahoitusvelkojen lyhennysten ja rahoituskulujen rahavirrat sopimuksiin perustuen 31.12.2014

	2015	2016	2017	2018	2019 -
Joukkovelkakirjalaina	2,2	22,0	2,0	81,0	
Yritystodistukset	13,4	6,3	6,2	8,1	
Rahoitusleasingvelat	1	1	1	1,1	4,8
Käytössä olevat pankkitilien luottolimiitit	2,7				
Ostovelat	67,6				
Johdannaissopimukset					
Valuuttajohdannaiset					
- suoritettavat rahavirrat	227,1				
- saatavat rahavirrat	227,3				
Korkojohdannaiset	1,0	1,0	0,8	0,4	
Sähkijohdannaiset	0,4	0,3	0,3	0,0	0,0

Vastapuoli- ja luottoriski

Rahoitusinstrumentteihin liittyvä vastapuoliriski on määritelty riskiksi siitä, että vastapuoli ei kykene tai ei ole halukas täyttämään tehdyn sopimuksen mukaisia velvoitteitaan.

Vastapuoliriskin minimoimiseksi konsernin kassavaroja sijoitetaan ja johdannaissopimuksia tehdään ainoastaan konsernin luottokelpoisuusehdot täyttävien vastapuolien kanssa. Konsernin normaalissa liiketoiminnassa ei tilikauden aikana aiheutunut merkittäviä luottotappioita. Konsernin vastapuoliriskin enimmäismäärä on rahoitusvarojen kirjanpitoarvo 31.12.2015.

Konsernin myyntisaatavien luottoriskikeskittymää pienentää laaja ja maantieteellisesti jakautunut asiakaskunta. Asiakaskohtaisia luottolimiittejä sekä heidän taloudellista tilaansa seurataan säännöllisesti. Myyntisaatavat luottovakuutetaan soveltuvin osin. Tilikauden aikana tulospaikutteisesti kirjattujen arvonalentumistappioiden määrä oli kaikkiaan 0,6 (0,7) miljoonaa euroa.

Myyntisaamisten ikäjakautuma	2015	2014
Erääntymättömät	128,9	107,0
Erääntyneet 1-30 päivää	16,0	20,9
Erääntyneet 31-60 päivää	2,6	2,7
Erääntyneet 61-90 päivää	1,0	2,4
Erääntyneet yli 90 päivää	6,1	4,3
Yhteensä	154,6	137,3

Hintariski

Konserni altistuu raaka-aineiden, kuten muovin, alumiinin, kuparin ja sinkin, sekä sähkön hintariskille liiketoiminnassaan. Raaka-aineiden hintariskiä suojataan pitkällä kiinteähintaisilla toimitussopimuksilla aina kun se on taloudellisesti järkevää. Metallien hintariskin osalta myös johdannaisinstrumentteja voidaan käyttää täydentämään kiinteähintaisia sopimuksia. Käytettävät johdannaisinstrumentit ovat LME-pohjaisia (London Metal Exchange) ja jälkimarkkinakelpoisia. Metallin hintariskin suojausten johdannaisinstrumentteihin ei sovelleta suojauslaskentaa.

Rahoitustoiminto vastaa suojaustoimenpiteistä sähkön hintariskin hallinnoimiseksi Pohjoismaissa konsernin sähkösuojauspolitiikassa määriteltujen puitteiden mukaisesti. Suojaustavoitteet saavutetaan pääasiassa käyttämällä sähköjohdannaisia. Sähköjohdannaisiin sovelletaan suojauslaskentaa.

Alla olevassa taulukossa esitetään avoinna olevien sähköjohdannaisten herkkyyks sähkön hintamuutoksille, jos sähkön markkinahinta nousisi tai laskisi 10 % muiden tekijöiden pysyessä muuttumattomina. Luvut on esitetty ennen verojen vaikutusta. Käypään arvoon kirjattavat sähköjohdannaiset vaikuttavat tuloslaskelmaan. Niiden sähköjohdannaisten, jotka täyttävät IAS 39 suojauslaskennan ehdot, arvonmuutokset vaikuttavat omaan pääomaan.

	2015	2014
Muutos omassa pääomassa	+/- 0,3	+/- 0,5

30. Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

Nimellisarvot					2015	2014
Korkojohdannaiset:						
Koronvaihtosopimukset					61,0	170,0
Valuuttajohdannaiset:						
Terminisopimukset						
- ei suojauslaskennassa					192,6	176,5
- suojauslaskennassa					37,4	51,9
Ostetut valuuttaoptiot					-	9,4
Asetetut valuuttaoptiot					-	9,4
Hyödykejohdannaiset:						
Terminisopimukset						
- suojauslaskennassa					5,0	7,1
Käyvät arvot	2015	2015	2015	2014	2014	2014
	Positiivinen	Negatiivinen	Netto käypä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto käypä
	käypä arvo	käypä arvo	arvo	käypä arvo	käypä arvo	arvo
Korkojohdannaiset:						
Koronvaihtosopimukset	0,0	-2,4	-2,4	0,6	-3,7	-3,1
Valuuttajohdannaiset:						
Terminisopimukset						
- ei suojauslaskennassa	1,4	-0,5	1,0	2,0	-1,9	0,1
- suojauslaskennassa	-	-0,3	-0,3	0,3	-0,2	0,1
Ostetut valuuttaoptiot	-	-	-	0,6	-	0,6
Asetetut valuuttaoptiot	-	-	-	-	0,0	0,0
Hyödykejohdannaiset						
- suojauslaskennassa	-	-1,8	-1,8	-	-0,9	-0,9

Rahavirran suojauksiin kohdistettujen sähkö- ja korkojohdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan oman pääoman suojausrahastoon siltä osin kuin suojaus on tehokas.

Sähköjohdannaisten käyvän arvon muutoksen tappiona kirjattiin 0,3 (voittoa 0,1) miljoonaa euroa suojausrahastoon tilikauden aikana. Tehottoman osuuden vaikutus tilikauden tulokseen oli tappiota 0,3 (voittoa 0,2) miljoonaa euroa. Suojausrahastosta kirjattiin tappiota 0,2 (0,2) miljoonaa euroa tuloslaskelmaan. Se sisältyy hankinnan ja valmistuksen kuluihin.

Korkojohdannaisten käyvän arvon muutoksen voitto 0,3 (tappio 1,0) miljoonaa euroa kirjattiin suojausrahastoon tilikauden aikana. Luvussa on huomioitu verovaikutus. Suojaussuhteesta ei kirjattu tehottomuutta tilikauden aikana.

31. Pääoman hallinta

Konsernin pääoman hallinnan tavoitteena on luoda tehokas pääomarakenne, jonka avulla varmistetaan konsernin normaalit toimintaedellytykset ja kasvumahdollisuudet, ja sitä kautta lisätä osakkeenomistajien pitkän aikavälin tuottoa.

Investointipäätösten lisäksi osingonjako on merkittävin keino vaikuttaa pääomarakenteeseen. Konsernin pitkän aikavälin tavoitteena on maksaa vuosittain perusosinko, joka on vähintään 50 prosenttia osakekohtaisesta vuosituloksesta.

Konsernin pääomarakenteen kehitystä seurataan nettovelkaantumisasteella (gearing). Nettovelkaantumisastetta laskettaessa korollinen nettovelka jaetaan oman pääoman määrällä. Korolliseen nettovelkaan sisältyvät korolliset velat vähennettynä rahavaroilla. Konsernin tavoitteena on pitää tilikauden vuosineljännesten kautta laskettu nettovelkaantuneisuusaste 30–70 prosentin vaihteluvälillä. Tilikauden 2015 keskimääräinen (ka) gearing oli 40,4 (45,8) %.

	2015	2014
Korolliset velat	139,5	142,2
Rahavarat	49,2	60,2
Sidotut rahavarat	1,0	-
Korollinen nettovelka	91,3	82,0
Oma pääoma yhteensä	311,7	297,9
Nettovelkaantumisaste, %	29,3	27,6
Nettovelkaantumisaste keskimäärin, %	40,4	45,8

Konsernin rahoitussovimuksissa on sovittu tyypillisistä kovenanttiehdoista koskien nettovelkaantuneisuusastetta ja käyttökattteen suhdetta nettorahoituskuluihin. Näiden tunnuslukujen toteutuneet tasot ovat täyttäneet lainakovenanttien vaatimukset selkeästi.

32. Johdon kannustinjärjestelmä ja osakeperusteiset maksut

Uponorilla on osakeperusteisia kannustinohjelmia sen ylimmälle johdolle. Olemassa olevat ohjelmat on kuvattu alla.

Vuodet 2015–2017 kattava ohjelma julkaistiin joulukuussa 2014 ja se perustuu kolmen vuoden jaksolle asetettujen ansaintatavoitteiden saavuttamiseen. Ohjelman piiriin kuuluu enintään 25 konsernin johtoryhmään ja johtajistoon kuuluvaa henkilöä. Enimmillään ansaittu osakepalkkio vastaa yhteensä enintään 350 000 osakkeen arvoa, joka sisältää rahana maksettavan osuuden.

Ehdot vuosien 2013–2015 ja 2014–2016 kannustinohjelmille ovat seuraavat:

Kukin kannustinojelmaan osallistuva tekee ennalta määritellyn vähimmäis- ja enimmäismäärän rajoissa olevan sijoituksen yhtiön osakkeisiin. Ohjelman palkkio koostuu seuraavista osista:

- 1) osakesijoitukseen perustuvasta osakekannustimesta kolmen vuoden odotusjaksolla
 - 2) yhtiön tuloksethityksestä riippuvasta suoriteperusteisesta osakekannustimesta kolmen vuoden ansaintajaksolla
- Sekä osakesijoitukseen perustuvan ohjelman että suoriteperusteisen osakekannustinohjelman perusteella annettaviin osakkeisiin liittyy niiden antamisen jälkeen yhden vuoden pituinen jakso, jonka kuluessa osakkeita ei voi luovuttaa eteenpäin.

Vuosien 2014–2016 ohjelman piiriin kuuluu enintään kymmenen konsernin johtoon kuuluvaa henkilöä. Osakesijoituksen perusteella annettavien palkkioiden enimmäisarvo vastaa 8 500 osaketta ja suoriteperusteisen osakekannustimen perusteella annettavien osakepalkkioiden arvo vastaa 170 000 osaketta.

Vuosien 2013–2015 ohjelman piiriin kuuluu enintään kaksitoista konsernin johtoon kuuluvaa henkilöä. Osakesijoituksen perusteella annettavien palkkioiden enimmäisarvo vastaa 13 000 osaketta ja suoriteperusteisen osakekannustimen perusteella annettavien osakepalkkioiden arvo vastaa 260 000 osaketta.

Johdon kannustinohjelmien vaikutus konsernin liikevoittoon oli -1,0 (0,3) miljoonaa euroa, taseen omaan pääomaan 0,3 (-0,1) miljoonaa euroa ja ohjelmaan osallistuvien verojen maksamista varten kirjattiin velkaosuuks 0,9 (0,5) miljoonaa euroa.

Lisäksi Uponor Oyj:n hallitus päätti 14.12.2015 jatkaa hallituksen vuonna 2014 päättämään yhtiön johdon suoriteperusteista osakekannustinohjelmää. Ohjelman piiriin kuuluu 25–30 konsernin johtoryhmään ja johtajistoon

kuuluva henkilöä. Ohjelma kattaa kalenterivuodet 2016–2018. Tällä ohjelmalla ei ollut vaikutusta konsernin tilinpäätökseen vuonna 2015.

33. Osuudet tytäryrityksissä ja määräysvallattomien omistajien osuudet

Tytäryhtiöt on listattu liitetiedossa 34 Lähipiiritiedot.

Uponor Oyj:n tytäryhtiöllä Uponor Infra Oy:llä on merkittävä määräysvallattomien omistajien osuus liittyen sen omistusrakenteeseen. Uponorilla on määräysvalta 55,3 prosentin suoralla omistusosuudella ja äänenemmistö, sillä Uponorilla on puheenjohtajuus Uponor Infra Oy:n hallituksessa. KVVH Yhtymä Oy omistaa 44,7 prosenttia Uponor Infra Oy:stä. Uponor Infra Oy on alakonsernin emoyhtiö ja sen osalta esitetään alakonsernin luvut. Alakonsernin rakenne käy ilmi tytäryhtiölistasta.

	Kotipaikka	Määräysvallattomien omistajien omistusosuus		Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		Määräysvallattomien omistajien osuus pääomasta	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014
Uponor Infra Oy	Suomi, Helsinki	44,7%	44,7%	-0,6	-0,5	63,7	66,8

Taloudellinen informaatio Uponor Infra Oy –konsernista:

	2015	2014
Liikevaihto	312,0	351,3
Tilikauden tulos	-1,2	-1,4
Tilikauden laaja tulos	0,4	-3,7
Tilikauden tuloksen jakautuminen		
- Emoyhtiön omistajille	-1,2	-1,5
- Määräysvallattomille omistajille	0,0	0,1
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen		
- Emoyhtiön omistajille	0,0	-4,2
- Määräysvallattomille omistajille	0,4	0,5
Pitkäaikaiset varat	81,4	93,3
Lyhytaikaiset varat	130,6	145,7
Pitkäaikaiset velat	16,7	32,8
Lyhytaikaiset velat	62,2	70,1
Liiketoiminnan rahavirta	14,6	-2,3
Investointien rahavirta	-1,8	-6,7
Rahoituksen rahavirta	-12,9	1,8

Uponor Infra konsernin tilikauden 2014 tulokseen sisältyy vähemmistölle kuuluva osuus, joka liittyy Wiik & Hoeglund Plc:n omistukseen. Tämä ei ole merkittävä Uponor konsernin näkökulmasta. Uponor Infra Oy myi Wiik & Hoeglund Plc –yhtiön helmikuussa 2015.

Uponor Infra Oy ei maksanut osinkoja omistajilleen vuonna 2015 tai vertailukaudella.

34. Lähipiiritiedot

Konsernin lähipiiriin kuuluvat tytär- ja osakkuusyritykset sekä johtoon kuuluvat avainhenkilöt: hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa sekä konsernin johtoryhmä.

Lähipiiritapahtumina on esitetty sellaiset liiketoimet lähipiirin kanssa, jotka eivät eliminoidu konsernitilinpäätöksessä.

Johdon ja hallituksen palkitseminen

Johtoryhmän saamat palkat ja palkkiot, T€	2015	2014
Palkat ja palkkiot	2 543,6	2 182,0
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet		
- maksuperusteiset eläkkeet	288,1	223,5
Osakeperusteiset etuudet	675,5	-248,0
Yhteensä	3 507,2	2 157,5

Johtoryhmän palkat ja palkkiot sisältävät palkat, luontaisedut ja lyhyen aikavälin kannustimet.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät johtoryhmän osalta paikallisten lakisääteisten eläkejärjestelyjen kulut sekä toimitusjohtajalle ja hänen sijaiselleen otetut maksuperusteiset lisäeläkevakuutukset. Konsernilla ei ole näihin liittyen muita sitoumuksia.

Osakeperusteiset etuudet sisältävät johdon pitkän aikavälin kannustinohjelmista kaudelle kirjatut kulut (lisätietoja liitteessä 32).

Yllä esitettyyn sisältyvät myös toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa palkat ja palkkiot.

	2015	2014
Johdon palkat ja palkkiot: toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa, T€		
Luomakoski Jyri, toimitusjohtaja	842,3	491,7
Bondestan Sebastian, toimitusjohtajan sijainen	425,9	265,9

Toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa eläikä määritetään työeläkelain (TyEL) mukaan, mutta sekä yritys että toimitusjohtaja voi vaatia toimitusjohtajan eläkkeelle jäämistä 63 vuotiaana. Toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa eläke karttuu työeläkelain (TyEL) mukaisesti. Lisäksi yhtiö on ottanut maksuperusteisen eläkevakuutuksen toimitusjohtajalle, johon yhtiö maksaa vuosittain 40 000 euroa, ja hänen sijaiselleen, johon yhtiö maksaa vuosittain hallituksen erikseen päättämän summan. Lisäksi vuonna 2015 yhtiö on ottanut toimitusjohtajalle eläkekapitalisaatiosopimuksen, johon yhtiö on maksanut 40 000 euroa.

Hallituksen palkkiot, T€		
Eloranta Jorma, puheenjohtaja	98,8	81,2
Paasikivi Annika, varapuheenjohtaja 19.3.2014 alkaen	62,2	58,6
Ihamuotila Timo, tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja	58,0	58,0
Nygren Eva	50,0	54,8
Rosendal Jari	53,0	53,0
Lengauer Markus, 17.3.2015 alkaen	54,2	-
Simon Rainer S., 17.3.2015 asti	2,4	53,0
Paasikivi Jari, puheenjohtaja 19.3.2014 asti	-	3,0
Yhteensä	378,6	361,6

Lisäksi yhtiö maksaa hallituksen jäsenille vapaaehtoista vakuutusta, joka oikeuttaa kaikki hallituksen jäsenet Suomen TyEL-eläkejärjestelmään perustuvaan eläkkeeseen eläkkeelle jäämisen yhteydessä.

Muut lähipiiritiedot

Lähipiiriin kuuluvilla henkilöillä ei ollut 31.12.2015 eikä 31.12.2014 rahalainaa yhtiöltä tai sen tytäryhtiöiltä.

Lisäksi yhtiön lähipiiriin kuuluvat henkilöt ovat tehneet vähäisiä transaktioita konserniin kuuluvien yhtiöiden kanssa.

Yhtiön johdon osakkeenomistukset on esitetty tilinpäätöksen Hallinto- ja ohjausjärjestelmän esittelyn yhteydessä.

Liiketoimet osakkuusyhtiöiden kanssa, M€	2015	2014
Jatkuvat toiminnot		
Ostot	1,9	1,6
Saamiset ja velat kauden lopussa		
Lainasaamiset	0,3	0,3
Ostovelat ja muut velat	0,1	0,1

Tytäryhtiöt

Osakkeet ja osuudet

Konserniyhtiöt

Nimi	Valtio ja kotipaikka
Uponor Beteiligungs GmbH	Saksa, Hassfurt
Uponor GmbH	Saksa, Hassfurt
Uponor S.A.R.L.	Ranska, Saint Quentin Fallavier
Uponor Middle East S.A.L. (Off Shore) (50.0%)	Libanon, Beirut
Uponor S.r.l.	Italia, Badia Polesine
Uponor Holding GmbH	Saksa, Hassfurt
Zent-Frenger GmbH	Saksa, Heppenheim
Uponor Hispania, S.A.U.	Espanja, Móstoles
Uponor A/S	Tanska, Brøndby
Uponor Eesti Oü	Viro, Tallinna
Uponor Suomi Oy	Suomi, Nastola
Uponor Business Solutions Oy	Suomi, Vantaa
Nwater Oy	Suomi, Tampere
Uponor Asia Oy (*)	Suomi, Helsinki
Uponor Techniques Lyseis gia Ktiria AE	Kreikka, Ateena
Uponor Kft. (Uponor Épületgépészeti Korlátolt Felelősségű Társaság)	Unkari, Budapest
Cork Pipe Plant Limited	Irlanti, Bishopstown
SIA Uponor Latvia	Latvia, Riika
UAB Uponor	Liettua, Vilna
Uponor, s.r.o.	Tšekki, Praha
Uponor AS	Norja, Vestby
Uponor Sp. z o.o.	Puola, Plonie
Uponor Portugal - Sistemas para Fluidos, Lda.	Portugali, V.N. Gaia
Uponor AG	Sveitsi, Pfungen
JSC "Uponor Rus"	Venäjä, Moskova
Uponor Innovation AB	Ruotsi, Borås
Uponor AB	Ruotsi, Virsbo
Uponor Vertriebs GmbH	Itävalta, Guntramsdorf
Uponor Limited	Englanti, Lutterworth
Uponor Building Energy Limited	Englanti, Skelmanthorpe
Uponor NA Holding, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor NA Asset Leasing, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor North America, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Tulsa Pipe Plant, Inc. (*)	Yhdysvallat, Delaware
Hot Water Systems North America, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor Ltd	Kanada, Saskatchewan
Radiant Technology, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor, Inc.	Yhdysvallat, Illinois
Uponor Innovations, LLC	Yhdysvallat, Delaware
Uponor Trading (Beijing) Co., Ltd.	Kiina, Beijing
Uponor Hong Kong Ltd	Hongkong
Uponor Romania S.R.L.	Romania, Bucharest
Uponor Insurance Limited	Guernsey

Nimi	Valtio ja kotipaikka
Uponor Infra Oy (omistusosuus 55,3% Uponor Oyj, 44,7% KWH-yhtymä Oy)	Suomi, Helsinki
Jita Oy	Suomi, Virrat
Uponor Infra AB	Ruotsi, Virsbo
Uponor Infra A/S	Tanska, Holbæk
Uponor Infra AS	Norja, Vestby
Uponor Infra Ltd	Kanada, Mississauga
Uponor Infra Holding Corp.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor Infra Corp.	Yhdysvallat, California
Uponor Infra Tech GmbH	Saksa, Fulda
Uponor Infra Limited (99% Uponor Infra A/S, 1% Uponor Infra Oy)	Englanti, Milton Keynes
Uponor Infra Sp. z o.o.	Puola, Varsova
Uponor Infra Oü	Viro, Tartu
CJSC "Uponor Infra"	Venäjä, Pietari
Koy Tuusulan Pakkasraitti 12	Suomi, Tuusula
KWH Pipe (Malaysia) Sdn. Bhd. (*)	Malesia, Kuala Lumpur
KWH Pipe Holdings (L) Ltd.	Malesia, Labuan
KWH Pipe (India) Ltd. (76% KWH Pipe Holdings (L) Ltd., 24% Uponor Infra Oy) (*)	Intia, Mumbai
Uponor Infra Fintherm a.s.	Tšekki, Praha
KWH Pipe Espana SA (*)	Espanja, Madrid
KWH Pipe (Portugal) Tubos Lda. (*)	Portugali, Palmela

Osakkuusyhtiöt

Nimi	Valtio ja kotipaikka
Punitec GmbH & Co. KG	Saksa, Gochsheim
Punitec Verwaltungs GmbH	Saksa, Gochsheim

(*) Lepäävä yhtiö

35. Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Uponor Holding GmbH sai 4. tammikuuta 2016 päätökseen 30. marraskuuta 2015 julkistetun hankkeen ostaa kahden saksalaisyhtiön, eli Delta Systemtechnik GmbH:n ja Kamo-ryhmän osakekannat kokonaisuudessaan. Lisätietoja on esitetty liitetiedossa 4 Liiketoimintojen yhdistäminen.

OSAKKEET JA OSAKKEENOMISTAJAT

Uponorin osakevaihto NASDAQ OMX Helsinki -arvopaperipörssissä vuonna 2015 oli 27 590 225 kappaletta, yhteensä 384,1 milj. euroa. Osakkeen kurssi vuoden 2015 lopussa oli 13,6 euroa ja liikkeellä olevan osakekannan markkina-arvo 995,6 milj. euroa. Vuoden päättyessä yhtiöllä oli 14 539 osakkeenomistajaa. Ulkomainen omistus yhtiössä oli katsauskauden päättyessä 31,5 (28,3) %.

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2015

Osakkeenomistaja	Osakemäärä, kpl	%-osuus osakkeista	%-osuus äänistä
Oras Invest Oy	16 571 780	22,6	22,7
Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma	3 862 072	5,3	5,3
Sijoitusrahasto Nordea Nordic Small Cap	3 012 006	4,1	4,1
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1 996 527	2,7	2,7
Sijoitusrahasto Nordea Suomi	717 939	1,0	1,0
Valtion eläkerahasto	705 000	1,0	1,0
Sijoitusrahasto Nordea Pro Suomi	701 500	1,0	1,0
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	596 794	0,8	0,8
Paasikivi Pekka	560 406	0,8	0,8
Paasikivi Jari	548 888	0,7	0,8
Paasikivi Jukka	538 173	0,7	0,7
SEB Finlandia Sijoitusrahasto	502 143	0,7	0,7
Muut	42 796 156	58,5	58,4
Yhteensä	73 109 384	99,9	100,0
Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet	97 560	0,1	-
Kaikki yhteensä	73 206 944	100,0	100,0

Hallintarekisteröidyt arvo-osuudet 31.12.2015

Nordea Pankki Suomi Oyj	13 077 860	17,9	17,9
Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ.)	7 840 173	10,7	10,7
Svenska Handelsbanken AB (publ.)	1 229 398	1,7	1,7
Muut	246 073	0,3	0,3
Yhteensä	22 393 504	30,6	30,6

Yhtiökokouksessa käytettävissä oleva äänten enimmäismäärä on 31.12.2015 tilanteen mukaan 73 109 384 ääntä. Tilikauden päättyessä yhtiön hallussa oli 97 560 omaa osaketta, jotka vastaavat yhtä montaa ääntä. Omilla osakkeilla ei ole äänivaltaa yhtiökokouksessa.

Paasikiven suku omistaa yhtiötä sekä suoraan että Oras Invest Oy -yhtiön kautta, yhteensä 25,3 (25,3) prosenttia.

Osakkeenomistus sektoreittain 31.12.2015

Sektori	Osakemäärä, kpl	Osuus osakkeista, %
Yksityiset yritykset	19 063 733	26,0
Julkiset yritykset	5 750	0,0
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	8 990 490	12,3
Julkisyhteisöt	7 365 379	10,1
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2 607 713	3,6
Kotitaloudet	12 107 231	16,5
Ulkomaat (myös hallintarekisteröidyt)	23 065 794	31,5
Muut (yhteistili)	854	0,0
Yhteensä	73 206 944	100,0

Osakkeenomistus suuruusluokittain 31.12.2015

Osakemäärä kpl/osakas	Osakemäärä yhteensä, kpl	Osuus osakkeista, %	Osakasmäärä	Osuus osakkeista, %
1 - 100	246 955	0,3	3 780	26,0
101 - 1 000	3 562 977	4,9	8 445	58,1
1 001 - 10 000	5 766 376	7,9	2 104	14,5
10 001 - 100 000	4 750 365	6,5	168	1,2
100 001 - 1 000 000	11 290 455	15,4	35	0,2
1 000 001 -	47 589 816	65,0	7	0,0
Yhteensä	73 206 944	100,0	14 539	100,0

Osakepääoman kehitys 2011 - 2015

	Pvm	Muutoksen syy	Muutos, euroa	Osakepääoma, euroa	Osakkeiden lukumäärä, kpl
2015	31.12.			146 446 888	73 206 944
2014	31.12.			146 446 888	73 206 944
2013	31.12.			146 446 888	73 206 944
2012	31.12.			146 446 888	73 206 944
2011	31.12.			146 446 888	73 206 944

EMOYHTIÖN TULOSLASKELMA (FAS)

		1.1. - 31.12.2015	1.1. - 31.12.2014
		Euro	Euro
Liikevaihto	2	26 544 109,02	21 444 513,45
Liiketoiminnan muut tuotot	3	0,00	275,00
Henkilöstökulut	4	6 415 989,60	4 764 194,50
Poistot ja arvonalentumiset	5	204 566,57	335 929,63
Liiketoiminnan muut kulut	3	27 528 914,33	23 150 985,56
Liiketappio		-7 605 361,48	-6 806 321,24
Rahoitustuotot ja -kulut	6	68 709 913,44	31 136 879,86
Voitto ennen satunnaiseriä		61 104 551,96	24 330 558,62
Satunnaiset tuotot ja kulut	7	7 575 000,00	7 903 000,00
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		68 679 551,96	32 233 558,62
Poistoeron muutos		-22 910,25	104 514,29
Tuloverot	8	24,48	-22 473,89
Tilikauden tulos		68 656 666,19	32 315 599,02

EMOYHTIÖN TASE (FAS)		31.12.2015 Euro	31.12.2014 Euro
Vastaavaa			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet		296 267,46	388 325,10
Aineettomat hyödykkeet	9	296 267,46	388 325,10
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto		121 737,47	176 618,89
Aineelliset hyödykkeet	9	121 737,47	176 618,89
Sijoitukset			
Konserniyhtiöosakkeet		285 025 854,48	283 029 963,05
Muut osakkeet ja osuudet		48 585,35	48 585,35
Lainasaamiset		94 602 957,04	89 035 979,25
Sijoitukset	10	379 677 396,87	372 114 527,65
Pysyvät vastaavat yhteensä		380 095 401,80	372 679 471,64
Vaihtuvat vastaavat			
Pitkäaikaiset saamiset			
Laskennalliset verosaamiset		506 169,54	506 145,06
Pitkäaikaiset saamiset	11	506 169,54	506 145,06
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset		3 827 297,64	3 294 339,58
Lainasaamiset		99 092 568,77	71 226 628,05
Siirtosaamiset		906 713,23	478 455,14
Muut saamiset		34 328 909,86	34 057 271,22
Lyhytaikaiset saamiset	12	138 155 489,50	109 056 693,99
Rahat ja pankkisaamiset			
Rahat ja pankkisaamiset		32 573 615,19	46 693 090,94
Rahat ja pankkisaamiset		32 573 615,19	46 693 090,94
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		171 235 274,23	156 255 929,99
Vastaavaa yhteensä		551 330 676,03	528 935 401,63

EMOYHTIÖN TASE (FAS)

31.12.2015

31.12.2014

Euro

Euro

Vastattavaa

Oma pääoma

Osakepääoma		146 446 888,00	146 446 888,00
Ylikurssirahasto		50 184 372,40	50 184 372,40
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		66 613,56	66 613,56
Edellisten tilikausien voitto		66 954 257,53	65 042 155,49
Tilikauden tulos		68 656 666,19	32 315 599,02
Oma pääoma yhteensä	13	332 308 797,68	294 055 628,47

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero	14	163 719,07	140 808,82
Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä		163 719,07	140 808,82

Pakolliset varaukset

15	2 530 847,68	2 530 725,28
----	--------------	--------------

Vieras pääoma

Pitkäaikaiset velat

Joukkovelkakirjalainat		80 000 000,00	100 000 000,00
Pitkäaikaiset velat	16	80 000 000,00	100 000 000,00

Lyhytaikainen vieras pääoma

Joukkovelkakirjalainat		20 000 000,00	0,00
Ostovelat		3 227 864,23	2 549 207,07
Siirtovelat		3 088 293,14	2 865 538,95
Muut lyhytaikaiset velat		110 011 154,23	126 793 493,04
Lyhytaikainen vieras pääoma	17	136 327 311,60	132 208 239,06

Vieras pääoma yhteensä

216 327 311,60	232 208 239,06
----------------	----------------

Vastattavaa yhteensä

551 330 676,03	528 935 401,63
----------------	----------------

EMOYHTIÖN RAHOITUSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2015 Euro	1.1. - 31.12.2014 Euro
Liiketoiminnan rahavirta		
Liikevoitto	-7 605 361,48	-6 806 321,24
Suunnitelmanmukaiset poistot	204 566,57	335 929,63
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	122,40	-139 411,36
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	-7 400 672,51	-6 609 802,97
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		
Lyhytaikaisten saamisten lisäys (-) / vähennys (+)	-9 737 360,13	4 832 198,24
Lyhytaikaisten velkojen lisäys (+) / vähennys (-)	-33 074 322,31	7 532 662,03
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	-42 811 682,44	12 364 860,27
Saadut osingot liiketoiminnasta	82 347 416,85	34 357 281,63
Saadut konserniavustukset liiketoiminnasta	9 053 000,00	5 810 000,00
Liiketoiminnan rahavirta	41 188 061,90	45 922 338,93
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-57 627,51	-73 765,69
Myönnettyt lainat	-51 477 195,92	-1 138 877,77
Lainasaamisten takaisinmaksut	8 053 386,90	1 981 848,31
Muutokset tytäryhtiöosakkeiden investoinneissa	-2 207 326,54	-3 939 331,22
Saadut korot investoinneista	3 428 727,71	3 976 600,83
Saadut osingot investoinneista	1 260,00	1 050,00
Investointien rahavirta	-42 258 775,36	807 524,46
Rahavirta ennen rahoitusta	-1 070 713,46	46 729 863,39
Rahoituksen rahavirta		
Lainojen nostot	26 000 000,00	21 000 000,00
Lainojen takaisinmaksut	-26 000 000,00	-21 000 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	19 783 028,98	-9 716,58
Maksetut korot ja maksut rahoituskuluista	-2 125 849,99	-2 363 788,88
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-30 705 941,28	-27 765 295,08
Maksetut verot	0,00	-334 545,66
Rahoituksen rahavirta	-13 048 762,29	-30 473 346,20
Rahavarojen muutos lisäys (+) / vähennys (-)	-14 119 475,75	16 256 517,19
Rahavarat 1.1.	46 693 090,94	30 436 573,75
Rahavarat 31.12.	32 573 615,19	46 693 090,94
Muutos taseen mukaan	-14 119 475,75	16 256 517,19

EMOYHTIÖ

1. Emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Emoyhtiön tilinpäätös on laadittu noudattaen Suomen kirjanpitolainsäädäntöä. Uponor –konsernin tilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandien (IFRS) mukaisesti, ja emoyhtiö noudattaa konsernin laatimisperiaatteita aina kun se on ollut mahdollista. Alla on esitetty lähinnä ne laatimisperiaatteet, joissa käytäntö poikkeaa konsernin periaatteista. Muilta osin noudatetaan konsernin laatimisperiaatteita.

Liikevaihto

Emoyhtiön liiketoiminta koostuu konsernitoiminnoista ja liikevaihto palveluveloituksista konserniyhtiöiltä.

Lainan liikkeeseenlaskukulut

Lainan liikkeeseenlaskukulut on jaksotettu lineaarisesti vaihtuviin vastaaviin.

Eläkejärjestelyt

Yhtiön eläkevastuut on hoidettu eläkevakuutusyhtiöissä. Eläke-eduista aiheutuneet kustannukset kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jolla vastaava työsuoritus on tapahtunut.

Satunnaiset tuotot ja kulut

Satunnaiset tuotot ja kulut koostuvat saaduista ja annetuista konserniavustuksista, jotka eliminoidaan konsernitasolla.

Rahoitusvarat, rahoitusvelat ja johdannaisopimukset

Johdannaisinstrumentit on arvostettu markkinaehtoisesti käypään arvoon. Arvonmuutokset on kirjattu tulosvaikutteisesti rahoituseriin. Emoyhtiön kirjanpidossa ei sovelleta suojauslaskentaa. Muutoin johdannaisopimusten arvostusmenetelmistä on kerrottu konsernin laatimisperiaatteissa.

Vuokrasopimukset

Kaikki leasingmaksut on käsitelty vuokratuloina.

	2015 Euro	2014 Euro
2. Liikevaihto		
Palvelutuotot		
- Konserniyhtiöt	26 544 109,02	21 440 736,36
- Ulkoinen	0,00	3 777,09
Yhteensä	26 544 109,02	21 444 513,45

3. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Liiketoiminnan muut tuotot

Muut	-	275,00
Yhteensä	-	275,00

Liiketoiminnan muut kulut

Matkakulut	1 286 683,87	1 262 603,54
Ostetut palvelut	12 219 742,86	10 882 154,50
Muut	14 022 487,60	11 006 227,52
Yhteensä	27 528 914,33	23 150 985,56

	2015	2014
Tilintarkastajan palkkiot		
- Tilintarkastuspalkkiot	75 000,00	66 500,00
- Veroneuvonta	2 420,00	2 500,00
- Muut palvelut	17 108,89	45 642,08

4. Henkilöstökulut	2015	2014
Palkat ja palkkiot	5 520 980,26	4 187 536,68
Eläkekulut	637 397,58	390 714,49
Henkilösivukulut	257 611,76	185 943,33
Yhteensä	6 415 989,60	4 764 194,50

Yhtiön palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin

Toimihenkilöitä	44	38
-----------------	----	----

Johdon palkat ja palkkiot *)

Toimitusjohtaja	842 252,88	491 692,93
Hallitus	378 600,00	361 600,00
Yhteensä	1 220 852,88	853 292,93

*) erittelyt henkilöittäin on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa

Rahalainat yhtiön johdolle

Yhtiön toimitusjohtajalla ja hallituksen jäsenillä ei ollut 31.12.2015 rahalainaa yhtiöltä tai sen tytäryhtiöiltä.

Toimitusjohtajan eläkesitoumukset

Toimitusjohtajan eläkeikä määritellään työeläkelain (TyEL) mukaan, mutta sekä yritys että toimitusjohtaja voi vaatia toimitusjohtajan eläkkeelle jäämistä 63 vuotiaana. Toimitusjohtajan eläke karttuu työeläkelain (TyEL) mukaisesti.

Lisäksi yhtiö on ottanut maksuperusteisen eläkevakuutuksen toimitusjohtajalle, johon yhtiö maksaa vuosittain 40 000 euroa. Lisäksi vuonna 2015 yhtiö on ottanut toimitusjohtajalle eläkekapitalisaatiosopimuksen, johon yhtiö on maksanut 40 000 euroa.

5. Poistot

Aineettomat hyödykkeet	142 465,15	267 594,80
Aineelliset hyödykkeet	62 101,42	68 334,83
Yhteensä	204 566,57	335 929,63

6. Rahoitustuotot- ja kulut	2015	2014
Korkotuotot	764 640,80	1 882 761,73
Korkotuotot tytäryhtiöiltä	3 908 404,40	4 776 015,35
- Osakkuusyhtiöt	9 776,87	2 012,94
Osinkotuotot	1 260,00	1 050,00
Osinkotuotot tytäryhtiöiltä	82 347 416,85	34 357 281,63
Korkokulut	-8 229 691,58	-7 564 983,49
Korkokulut tytäryhtiöille	-61 330,70	-121 915,61
Muut rahoituskulut	-64 782,73	-72 694,34
Muut rahoitustuotot	1 000,00	0,00
Arvon alentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-8 279 865,90	-33,64
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksistä	1 000,00	0,00
Voitot ja tappiot johdannaisista		
Toteutuneet	-134 705,76	3 628 973,67
Toteutumattomat	-150 825,46	-2 429 651,59
Kurssierot		
Toteutuneet	-1 173 153,47	-1 519 713,59
Toteutumattomat	-229 229,88	-1 802 223,20
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	68 709 913,44	31 136 879,86

7. Satunnaiset tuotot

	2015	2014
Konserniavustukset	7 575 000,00	7 903 000,00
Yhteensä	7 575 000,00	7 903 000,00

8. Verot

Tilikaudelta	0,00	0,00
Edellisiltä kausilta	0,00	5 408,38
Laskennallisen verovelan muutos	24,48	-27 882,27
Yhteensä	24,48	-22 473,89

9. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

2015	Aineettomat oikeudet	Keskeneräiset aineettomat hankinnat	Koneet ja kalusto	Keskeneräiset hankinnat	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.	2 752 062,65	0,00	517 381,15	0,00	3 269 443,80
Lisäykset	50 407,51	0,00	7 220,00	0,00	57 627,51
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	2 802 470,16	0,00	524 601,15	0,00	3 327 071,31
Kertyneet poistot 1.1.	2 363 737,55	0,00	340 762,26	0,00	2 704 499,81
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	142 465,15	0,00	62 101,42	0,00	204 566,57
Kertyneet poistot 31.12.	2 506 202,70	0,00	402 863,68	0,00	2 909 066,38
Kirjanpitoarvo 31.12.	296 267,46	0,00	121 737,47	0,00	418 004,93
2014	Aineettomat oikeudet	Keskeneräiset aineettomat hankinnat	Koneet ja kalusto	Keskeneräiset hankinnat	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.	2 668 458,39	45 877,50	478 088,22	3 254,00	3 195 678,11
Lisäykset	37 726,76	0,00	36 038,93	0,00	73 765,69
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	45 877,50	-45 877,50	3 254,00	-3 254,00	0,00
Hankintameno 31.12.	2 752 062,65	0,00	517 381,15	0,00	3 269 443,80
Kertyneet poistot 1.1.	2 096 142,75	0,00	272 427,43	0,00	2 368 570,18
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	267 594,80	0,00	68 334,83	0,00	335 929,63
Kertyneet poistot 31.12.	2 363 737,55	0,00	340 762,26	0,00	2 704 499,81
Kirjanpitoarvo 31.12.	388 325,10	0,00	176 618,89	0,00	564 943,99

	2015	2014
10. Sijoitukset		
Konserniyhtiöosakkeet kirjanpitoarvo 1.1.	283 029 963,05	272 571 570,93
Lisäykset	10 275 757,33	10 458 392,12
Vähennykset	887 728,47	0,00
Konserniyhtiöosakkeet hankintameno 31.12	292 417 991,91	283 029 963,05
Arvon alentumiset	7 392 137,43	0,00
Konserniyhtiöosakkeet kirjanpitoarvo 31.12.	285 025 854,48	283 029 963,05
Muut osakkeet ja osuudet 1.1.	48 585,35	48 618,99
Vähennykset	0,00	33,64
Muut osakkeet ja osuudet 31.12.	48 585,35	48 585,35
Lainasaamiset		
- Konserniyhtiöt	89 279 066,76	83 669 015,31
- Pääomalaina	5 000 000,00	5 000 000,00
- Muut	323 890,28	366 963,94
Lainasaamiset yhteensä	94 602 957,04	89 035 979,25
Yhteensä	379 677 396,87	372 114 527,65

Vuoden 2015 arvonalentumet liittyvät Uponor Ltd:n ja Cork Pipe Plant Ltd:n osakkeisiin.

11. Pitkäaikaiset saamiset

- laskennalliset verosaamiset	506 169,54	506 145,06
Yhteensä	506 169,54	506 145,06

Laskennallinen verosaaminen on kirjattu taseen pakollisista varauksista.

Laskennalliset verosaamiset sisältää lyhytaikaisia verosaamisia yhteensä 51 542,34 euroa.

12. Lyhytaikaiset saamiset

Konserniyhtiöiltä		
- myyntisaamiset	3 826 550,18	3 293 499,66
- lainasaamiset	98 771 084,43	70 938 348,67
- siirtosaamiset	88 851,15	2 841,38
- muut saamiset	30 950 223,78	29 141 111,16
Yhteensä	133 636 709,54	103 375 800,87

Osakkuusyhtiöt		
- lainasaamiset	321 484,34	288 279,38
Muilta		
- myyntisaamiset	747,46	839,92
- siirtosaamiset	817 862,08	475 613,76
- muut saamiset	3 378 686,08	4 916 160,06
Yhteensä	4 197 295,62	5 392 613,74
 Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	 138 155 489,50	 109 056 693,99
 Siirtosaamiset		
Korkotuotot	101 463,58	40 065,77
Verot	138 520,69	138 520,69
Muut	666 728,96	299 868,68
Yhteensä	906 713,23	478 455,14

13. Oman pääoman muutokset

	2015	2014
Sidottu oma pääoma		
Osakepääoma 1.1.	146 446 888,00	146 446 888,00
Osakepääoma 31.12.	146 446 888,00	146 446 888,00
Ylikurssirahasto 1.1.	50 184 372,40	50 184 372,40
Ylikurssirahasto 31.12.	50 184 372,40	50 184 372,40
 Sidottu oma pääoma yhteensä	 196 631 260,40	 196 631 260,40
 Vapaa oma pääoma		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	66 613,56	66 613,56
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	66 613,56	66 613,56
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.1	97 357 754,51	92 807 450,57
Osingonjako	-30 705 941,28	-27 765 295,08
Omat osakkeet	302 444,30	-
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	66 954 257,53	65 042 155,49
Tilikauden tulos	68 656 666,19	32 315 599,02
Vapaa oma pääoma yhteensä	135 677 537,28	97 424 368,07
 Oma pääoma 31.12.	332 308 797,68	294 055 628,47
 Jakokelpoiset varat		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	66 613,56	66 613,56
Edellisten tilikausien voitto	67 676 683,24	66 067 025,50
Tilikauden voitto	68 656 666,19	32 315 599,02
Omat osakkeet	-722 425,71	-1 024 870,01
Jakokelpoiset varat 31.12.	135 677 537,28	97 424 368,07

14. Poistoero	2015	2014
- Muut pitkävaikutteiset menot	169 519,62	127 822,75
- Koneet ja kalusto	-5 800,55	12 986,07
Yhteensä	163 719,07	140 808,82

Poistoerosta aiheutuu laskennallista verovelkaa, jota emoyhtiön erillistilinpäätöksessä ei ole kirjattu

15. Pakolliset varaukset	2015	2014
Eläkevastuu	30 847,68	30 725,28
Ympäristövaraus	2 500 000,00	2 500 000,00
Yhteensä	2 530 847,68	2 530 725,28

16. Pitkäaikainen vieras pääoma

Joukkovelkakirjalainat	80 000 000,00	100 000 000,00
Total	80 000 000,00	100 000 000,00

Pitkäaikaisten korollisten velkojen erääntymisajat

	2 018
Joukkovelkakirjalainat	80 000 000,00

17. Lyhytaikainen vieras pääoma

Konserniyhtiöiltä		
- ostovelat	2 271 170,24	1 606 970,70
- siirtovelat	4 796,68	989 267,67
- muut lyhytaikaiset velat	104 856 648,50	119 912 621,92
Yhteensä	107 132 615,42	122 508 860,29

Muilta		
- joukkovelkakirjalainat	20 000 000,00	0,00
- ostovelat	956 693,99	942 236,37
- siirtovelat	3 083 496,46	1 876 271,28
- muut lyhytaikaiset velat	5 154 505,73	6 880 871,12
Yhteensä	29 194 696,18	9 699 378,77

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	136 327 311,60	132 208 239,06
--------------------------------------	----------------	----------------

Siirtovelat		
Henkilökulut	831 414,72	520 717,86
Bonukset	828 152,71	496 361,92
Verot	118 243,14	132 194,88
Korot	167 862,51	198 437,60
Muut	1 142 620,06	1 517 826,69
Yhteensä	3 088 293,14	2 865 538,95

	2015	2014
18. Vastuusitoumukset		
Konserniyritysten puolesta annetut vakuudet		
Takaukset	29 893 705,90	30 954 403,30
Takaukset	29 893 705,90	30 954 403,30
Käyttöleasingitoumukset (sisältää vuokravastuut)		
Käyttöleasingvastuut, erääntyminen seuraavien 12 kuukauden aikana	702 227,91	696 565,32
Käyttöleasingvastuut, erääntyminen yli 12 kuukauden kuluttua	3 091 476,51	3 514 662,42
Leasingvastuut	3 793 704,42	4 211 227,74
Yhteensä	33 687 410,32	35 165 631,04

Lisäksi emoyhtiö on antanut tytäryhtiöidensä puolesta letter of comfort -tyyppisiä sitoumuksia, jotka eivät sisällä edellämainittuihin lukuihin.

19. Johdannaisopimukset

	Nimellisarvot	
	2015	2014
Korkojohdannaiset:		
Koronvaihtosopimukset	61 000 000,00	170 000 000,00
	Käyvät arvot	
	2015	2014
Korkojohdannaiset:		
Koronvaihtosopimukset	-2 386 741,85	-3 131 382,80
	Nimellisarvot	
	2015	2014
Valuuttajohdannaiset:		
Termiinisopimukset	230 045 271,42	225 542 879,89
Konsernin sisäiset termiinisopimukset	89 362 044,85	104 961 951,42
Ostetut valuuttaoptiot		9 353 443,24
Asetetut valuuttaoptiot		9 353 443,24
Hyödykejohdannaiset:		
Sähköjohdannaiset	4 965 863,00	7 130 790,00
Energia 149 100MWh(208 137)		
	Käyvät arvot	
	2015	2014
Valuuttajohdannaiset:		
Termiinisopimukset	637 478,67	253 326,54
Konsernin sisäiset termiinisopimukset	-1 111 760,05	-1 140 284,37
Ostetut valuuttaoptiot		557 447,33
Asetetut valuuttaoptiot		-11 152,87
Hyödykejohdannaiset:		
Sähköjohdannaiset	-1 845 756,00	-938 760,00

20. Kirjanpitokirjat, tositelajit ja niiden säilytystavat

Sähköisessä muodossa:

Pääkirja

Päiväkirja

Reskontrakirjat

Palkkakirjanpito

Pankkitositteet

Myyntilaskut

Paperitositteina:

Ostolaskut

Muistiotositteet

Erikseen sidottuna:

Tilikauden tasekirja

Tase-erittelyt

HALLITUKSEN EHDOTUS YHTIÖKOKOUKSELLE

Emoyhtiön, Uponor Oyj:n, voitonjakokelpoiset varat ovat 135 677 537,28, josta tilikauden voitto on 68 656 666,19 euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että voitonjakokelpoiset varat käytetään seuraavasti:

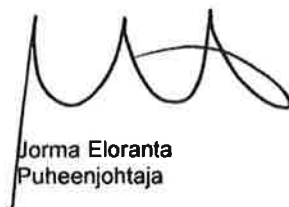
-osinkona jaetaan 0,44 euroa/osake eli yhteensä	32 168 128,96 euroa
-omaan pääomaan jäävä määrä	<u>103 509 408,32 euroa</u>
	135 677 537,28 euroa

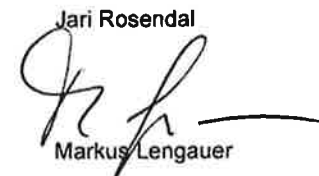
Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

TOIMINTAKERTOMUKSEN JA TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Vantaa, 12. helmikuuta 2016

 Annika Paasikivi

 Jorma Eloranta
 Puheenjohtaja

 Jari Rosendal

 Markus Lengauer

 Timo Ihmuotila

 Eva Nygren

 Jyri Luomakoski
 Toimitusjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Vantaa, 12. helmikuuta 2016

Deloitte & Touche Oy
 KHT-yhteisö

 Teppo Rantanen
 KHT

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Uponor Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Uponor Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2015. Tilinpäätös sisältää konsernin laajan tuloslaskelman, taseen, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikkoneet osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys jakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Vantaalla, 12. helmikuuta 2016

Deloitte & Touche Oy
KHT-yhteisö

Teppo Rantanen
KHT